

Ekoturistika jako faktor udržitelného rozvoje CHKO Bílé Karpaty

Bc. Marek Smetana

Diplomová práce
2013

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Marek Smetana**
Osobní číslo: **M110387**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Ekoturistika jako faktor udržitelného rozvoje
CHKO Bílé Karpaty**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Definujte cíle a metody práce, včetně literární rešerše tématu.
- Představte legislativní aspekty práce.

II. Praktická část

- Popište současný stav rozvoje CHKO Bílé Karpaty.
- Realizujte dotazníkové šetření návštěvníků CHKO Bílé Karpaty.
- Provedte kvalitativní rozhovory s provozovateli turistických zařízení a s představiteli správy CHKO Bílé Karpaty.
- Na základě výše uvedených analýz navrhnete projekt na podporu dalšího rozvoje CHKO Bílé Karpaty.

Závěr

Rozsah diplomové práce: **cca 70**
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Kolektiv autorů. Venkovská turistika a agroturistika: alternativní zdroj obživy pro zemědělce a podnikatele na venkově. 1. vyd. Klatovy: Úhlava, 2008, 83 s. ISBN 978-80-903851-5-3.
MOLDAN, Bedřich. Ekologická dimenze udržitelného rozvoje. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001, 102 s. ISBN 80-246-0246-6.
PÁSKOVÁ, Martina. Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008, 298 s. ISBN 978-80-7041-658-7.
POUROVÁ, Marie a Marie STRÍBRNÁ. Venkovská turistika: zlepšení marketingových a odborných znalostí provozovatelů agroturistických farem. 1. vyd. Klatovy: AgAkcent, 2003, 107 s. ISBN 80-903093-5-6.

Vedoucí diplomové práce: **doc. RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: **17. června 2013**
Termín odevzdání diplomové práce: **12. srpna 2013**

Ve Zlíně dne 17. června 2013

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

doc. RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému,
- na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohou užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem diplomovou práci zpracoval samostatně a použité informační zdroje jsem citoval;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 12.8.2013

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce popisuje současný stav, předpoklady a možný vývoj ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty, s cílem přispět danému území k dosažení trvale udržitelného rozvoje. V první části práce jsou zmíněny především její teoretická východiska, legislativní aspekty tématu a rovněž je zde sledovaná oblast blíže vymezena. Druhá, praktická část, nabízí různé analýzy oblasti z hlediska ekoturistiky a uvádí též konkrétní návrh jejího možného rozvoje.

Klíčová slova: ekoturistika, CHKO Bílé Karpaty, udržitelný rozvoj

ABSTRACT

The thesis describes the current situation, expectations and possible development of ecotourism in the White Carpathians PLA with the aim of contribution to reach the sustainable development. The former part of thesis chiefly mentions its theoretical bases, legislative aspects of the topic, and the monitored area is also specified there. The latter part is practical and it offers various analyses from the area of ecotourism and mentions concrete proposal of its possible development.

Keywords: ecotourism, sustainable development, White Carpathians PLA

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce, doc. RNDr. Oldřichu Hájkovi, Ph.D., za jeho cenné rady, náměty a informace, které mně poskytoval v průběhu tvoření této práce a také děkuji mé rodině a přítelkyni a také všem ostatním příbuzným a známým za jejich podporu.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DEFINICE CÍLŮ A METOD PRÁCE	12
1.1 CÍLE PRÁCE	12
1.2 METODY PRÁCE.....	12
2 REŠERŠE LITERATURY	14
2.1 ZASTÁNCI A ODPŮRCI TRVALE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE.....	14
2.2 AUTOŘI ZABÝVAJÍCÍ SE EKOTURISTIKOU, EKOAGROTURISTIKOU A AGROTURISTIKOU	16
2.3 LITERATURA K EKOLOGICKÉMU ZEMĚDĚLSTVÍ	16
2.4 AUTOŘI POJEDNÁVAJÍCÍ O BÍLÝCH KARPATECH	17
3 TEORETICKÉ PŘEDPOKLADY PRÁCE	18
3.1 UDRŽITELNÝ ROZVOJ	18
3.1.1 Udržitelný rozvoj v ČR	20
3.1.2 Cestovní ruch a udržitelný rozvoj	21
3.2 EKOTURISTIKA A DALŠÍ TEORETICKÉ VÝCHODISKA PRÁCE	22
3.2.1 Venkovská turistika.....	23
3.2.2 Agroturistika	23
3.2.3 Ekoagroturistika	24
3.2.4 Ekologické zemědělství	24
3.2.5 Hipoturistika.....	25
3.2.6 Světlé a stinné stránky ekoturistiky.....	25
4 LEGISLATIVNÍ ASPEKTY TÉMATU	28
4.1 PRÁVNÍ ÚPRAVA V OBLASTI UDRŽITELNÉHO ROZVOJE	28
4.2 PRÁVNÍ ÚPRAVA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ	28
5 VYMEZENÍ A CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ BÍLÝCH KARPAT	32
5.1 POPIS ÚZEMÍ BÍLÝCH KARPAT	32
5.1.1 Slovensko	33
5.1.2 Euroregion Bílé Karpaty	34
5.1.3 Krajina a lidé Bílých Karpat	34
6 PŘEDPOKLADY ROZVOJE EKOTURISTIKY V BÍLÝCH KARPATECH	36
6.1 PŘÍRODNÍ POMĚRY	36
6.1.1 Geologické a geomorfologické poměry	36
6.1.2 Hydrologické a klimatické poměry	37
6.1.3 Pedologické poměry	38
6.1.4 Fauna a flóra.....	38
6.2 SOCIOEKONOMICKÉ POMĚRY.....	40
6.2.1 Ochrana přírody	40
6.2.2 Historie a památky	41
6.2.3 Kultura a místní zvyklosti	43
6.2.4 Dopravní infrastruktura	44
6.2.5 Sídelní struktura a nezaměstnanost	45

6.2.6	Cestovní ruch	45
6.3	EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V BÍLÝCH KARPATECH.....	50
II PRAKTICKÁ ČÁST		54
7	ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU EKOTURISTIKY V CHKO BÍLÉ KARPATY	55
7.1	SWOT ANALÝZA ŠETRNÉHO CESTOVNÍHO RUCHU V CHKO BÍLÉ KARPATY	55
7.2	ORGANIZACE A JEJICH PROJEKTY K ROZVOJI EKOTURISTIKY V CHKO BÍLÉ KARPATY	57
7.2.1	Centrum Veronica Hostětín.....	57
7.2.2	Občanské sdružení Tradice Bílých Karpat.....	62
7.2.3	Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopaníc, o.p.s.	63
7.3	POSKYTOVATELÉ EKOTURISTICKÝCH SLUŽEB	64
7.3.1	Hornácká farma s.r.o.	64
7.3.2	Dvorec u Kavků	66
7.3.3	Ekofarma u Macků	66
7.3.4	Agropenzion Vápenice.....	66
7.3.5	Josbio s s.r.o.	67
7.4	ROZHOVORY S PŘEDSTAVITELI ORGANIZACÍ BÍLÝCH KARPAT	67
7.4.1	Rozhovor s Mgr. Renatou Vaculíkovou.....	67
7.4.2	Rozhovor s Mgr. Hanou Machů.....	69
7.5	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	70
7.5.1	Získaná data	70
7.5.2	Závěry dotazníkového šetření	80
8	NAVRŽENÍ PROJEKTU NA PODPORU ROZVOJE EKOTURISTIKY V CHKO BÍLÉ KARPATY.....	82
8.1	VIZE A CÍLE PROJEKTU „ROK NA BĚLOKARPATSKU“	82
8.2	MÍSTO A ČAS REALIZACE PROJEKTU	84
8.3	AKTÉŘI PROJEKTU A ZÚČASTNĚNÍ	85
8.4	CÍLOVÉ SKUPINY	86
8.5	AKTIVITY PROJEKTU – STÁLÉ SLUŽBY	86
8.5.1	Ubytování	87
8.5.2	Stravování	87
8.5.3	Doprava	87
8.5.4	Propagace a web.....	87
8.6	AKTIVITY PROJEKTU – TEMATICKÉ AKCE	88
8.7	FINANCOVÁNÍ PROJEKTU	93
ZÁVĚR		95
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		96
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....		104
SEZNAM OBRÁZKŮ		105
SEZNAM TABULEK.....		106
SEZNAM PŘÍLOH.....		107

ÚVOD

V mé diplomové práci jsem se rozhodl věnovat tématu ekoturistiky jako faktoru udržitelného rozvoje na území CHKO Bílé Karpaty z vícera důvodů. Danou oblast jsem vybral, neboť jsem s ní hluboce provázán. Žiju v Nivnici, tedy v obci ležící poblíž úpatí Bílých Karpat, mám rád zdejší přírodu, vesnice, místní tradice a zvyklosti.

Pro zachování rázu této oblasti a jejího rozvoje ve zmíněném duchu i do budoucích let je zapotřebí nastavení nejrůznějších aktivit a činností, ať už se jedná o péči o krajinu a hospodaření v ní, kulturní dění či jiné socioekonomické děje, do mezí trvale udržitelného rozvoje. Jednou z možností, jak takovému stavu napomoci k dosažení, je podpořit rozvoj šetrných forem cestovního ruchu, z nichž jsem jako nejvhodnější způsob zvolil právě ekoturistiku.

V první části mé práce se budu zabývat především teoretickými východisky výše zmíněných témat, udržitelného rozvoje a ekoturistiky a také legislativními aspekty s tím souvisejícími. Dále se zaměřím na popis a charakteristiku území CHKO Bílé Karpaty a vytyčím různé předpoklady rozvoje ekoturistiky v této oblasti.

Ve druhé, praktické části této práce se zaměřím na analýzu současného stavu rozvoje území CHKO Bílé Karpaty především v oblasti udržitelného cestovního ruchu, a to za pomoci SWOT analýzy, kvalifikovaných rozhovorů s představiteli organizací Bílých Karpat a dotazníkového šetření sledujícího poptávku služeb ekoturistiky. Podrobněji zde představím také organizace zabývající se udržitelným rozvojem ve sledované oblasti a též nejvýznamnější provozovatele zařízení sloužících k šetrnému cestovnímu ruchu.

Poslední kapitola obsahuje návrh konkrétního řešení na podporu ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty, přičemž zde vycházím právě z teoretických předpokladů a analýz obsažených ve výše zmíněných kapitolách.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DEFINICE CÍLŮ A METOD PRÁCE

1.1 Cíle práce

Cílem mé práce je zhodnocení vlivu ekoturistiky na proces trvale udržitelného rozvoje na území CHKO Bílé Karpaty, zjištění jejího současného stavu v dané oblasti a také navržení možného budoucího rozvoje.

Díličními cíli jsou zformulování legislativních aspektů dané problematiky, vymezení a charakteristika území CHKO Bílé Karpaty a nalezení předpokladů k rozvoji ekoturistiky z hlediska přírodních a socioekonomických poměrů. Důležitou součástí je rovněž zaměření se na teoretická a též praktická východiska problematik udržitelného rozvoje, ekoturistiky a ekologického zemědělství.

Díky výše uvedenému, dále také z pohledu širé veřejnosti a díky odborným názorům kvalifikovaných osob bylo cílem analyzovat současný stav rozvoje ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty. V rámci toho jsem spolupracoval s organizacemi zabývajícími se udržitelným rozvojem na území CHKO Bílé Karpaty a také s provozovateli ekoturistických zařízení, o čemž je pojednáno v praktické části.

Zmíněná analýza byla vhodným východiskem pro dosažení hlavního cíle, kterým je návrh možného rozvoje ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty, za účelem udržení tradičního způsobu života ve zdejší krajině, jež kráčí ruku v ruce s trvale udržitelným rozvojem.

1.2 Metody práce

K dosažení výše uvedených cílů bylo využito několika metod. V teoretické části jsem se zabýval především **studiem literárních zdrojů**, jež by se daly rozčlenit na ty vztahující se k teoretickým předpokladům, tedy k udržitelnému rozvoji, ekoturistice či ekologickému zemědělství, tak na zdroje pojednávající z různých hledisek o CHKO Bílé Karpaty.

K získání všech těchto informací a dále také informací týkajících se legislativních aspektů tématu práce nebo informací o provozovatelích a organizacích zabývajících se šetrným cestovním ruchem na sledovaném území jsem využil i **sběru informací a dat z internetových zdrojů**.

V praktické části mé práce jsem se nejprve zabýval, za využití **SWOT analýzy**, současným stavem rozvoje šetrného cestovního ruchu na území CHKO Bílé Karpaty, přičemž

jednotlivé složky silných a slabých stránek či příležitostí a ohrožení jsem čerpal v teoretické části mé práce.

Využil jsem také metodu **kvalitativního rozhovoru**. S žádostmi o zodpovězení předpřipravených rozhovorů jsem se obrátil na představitele organizací, do jejichž činnosti spadá problematika udržitelného rozvoje. Zodpovězené rozhovory mně byly poskytnuty od 2 osob, což představovalo polovinu všech oslovených. Největší překážkou při této metodě zkoumání byly časové možnosti dotyčných osob, což je také hlavním důvodem neuskutečnění rozhovoru s provozovateli ekoturistických zařízení.

V praktické části mé práce jsem aplikoval metodu **studia mapových podkladů**, a to především pro nalezení vhodného zázemí pro realizaci navrženého projektu z hlediska lokality jeho aktérů a též z hlediska množství možností volnočasového vyžití v Bílých Karpatech.

Poslední metodou použitou v mé práci bylo **dotazníkové šetření**. Cílové skupiny oslovených nebyly nikterak vymezeny. Dotazníkem jsem zjišťoval stav poptávky po službách cestovního ruchu s důrazem na jeho šetrnou formu v oblasti CHKO Bílé Karpaty. Dotazník byl osloveným rozesílán v elektronické podobě a jeho návratnost byla poměrně vysoká.

2 REŠERŠE LITERATURY

Při vyhledávání vhodných zdrojů textů pro mou diplomovou práci jsem se setkal s bohatou škálou zahraničních, ale i českých autorů, kteří se zabývali problematikou trvale udržitelného rozvoje. Jak uvedu dále v této kapitole, nejedná se pouze o zastánce udržitelného rozvoje, ale také o jeho kritiky. K tomuto tématu je dostupných mnoho publikací a monografií.

U tištěné literatury z oblasti ekoturistiky či ekologického zemědělství již není patrné takové množství autorů, mimo jiné i proto, že se toto odvětví dá označit za poměrně mladé. Zde zmiňuji pouze ty autory, kteří se ekoturistikou zabývají ve smyslu podpůrném, neboť lze usoudit, že autoři zavrhuující trvalou udržitelnost rozvoje budou mít obdobné postoje i k ekoturistice.

2.1 Zastánci a odpůrci trvale udržitelného rozvoje

V ČR je jedním z nejznámějších zastánců budování trvale udržitelného rozvoje Bedřich Moldan. Co se týče této problematiky, je optimistou, přestože mnohé ohlasy z celosvětového prostředí tvrdí, že současná globalizace dosáhla takové úrovně, že její negativní vlivy beznadějně převyšují potencionální možnosti, jak jim zabránit.

Ve své publikaci *Ekologická dimenze udržitelného rozvoje* poukazuje na tyto negativní, zřídka i pozitivní trendy civilizace. Zabývá se především problematikou udržitelného rozvoje ve vztahu k životnímu prostředí na globální úrovni. Je zastáncem rozdělení udržitelného rozvoje do tří rozměrů, ekonomického, sociálního a ekologického, přičemž pro jeho dosažení je třeba vzájemného fungování všech tří dohromady a klade důraz na hodnocení, zda se rozvoj ubírá správnými směry. Svá tvrzení mnohdy opírá o závěry mezinárodních zasedání týkajících se environmentálních problematik.

Moldan rovněž udává prognózy pro vývoj životního prostředí v Evropě. Většina ukazatelů však dle něj nasvědčuje k dalšímu zhoršování. Pozitivní vývoj předpokládá alespoň u zacelování ozonové vrstvy, díky omezování produkce látek ničících ozon, ačkoli se bude jednat o proces trvající několik desítek let. Podobně s nadějí sleduje i odpadové hospodaření evropských zemí, jehož výsledky realizace prozatím rovněž nestojí na pevných základech. Autor přiznává, že hospodářské a soukromé zájmy prozatím přírodu v mnohých hlediscích převyšují. (Moldan, 2001)

Další známou českou osobností, jež rovněž zastává myšlenky trvale udržitelného rozvoje, je Pavel Nováček. Své knihy podkládá obšírnými znalostmi situací z praktikování udržitelného rozvoje po celém světě. V publikaci „*Udržitelný rozvoj*“ z roku 2010 se pokouší rozebrat dlouhodobé předpoklady pro dosažení udržitelnosti.

Nastiňuje takové způsoby života, díky nimž by se zajistilo uspokojení důležitých potřeb celé společnosti a také budoucím generacím, přičemž by současně byly šetrné k životnímu prostředí díky nepřekračování únosné kapacity ekosystémů. Ve zmíněné publikaci rozebírá jak záležitosti z reálného života, tak zde uvádí i svá zamyšlení nad jevy jen obtížně prokazatelnými, kdy se mnohdy dostává až na hranici s realitou. (Nováček, 2010)

Nejznámější osobností vůbec, stojící na straně kritiků trvale udržitelného rozvoje, hlavně co se týče environmentálního rozměru, patří bezpochyby Václav Klaus. Danou problematiku označuje za „*ekologické mýty*“. Osobně neuznává globální oteplování ani hrozby možného vyčerpání zdrojů na zemi, ohledně čehož svá tvrzení opírá i o mnohé další podobně smýšlející autory, kteří dle něj mají průkazné a kvalifikovaně zpracované signály o omylech ekologických aktivistů. Ti prý nesmyslně tvrdí, že zhoršování životního prostředí lze zamezit vědomým zpomalením hospodářského růstu.

Je přesvědčen o tom, že ochrana životního prostředí nemá být realizována prostřednictvím státních zásahů a omezování svobod, ale jasným a transparentním vymezením vlastnických práv a rovněž fungujícím cenovým systémem. Kde jsou totiž tyto aspekty respektovány a dodržovány, chrání životní prostředí neviditelná ruka trhu a to daleko lépe, nežli jakékoliv zákony státu nebo mezinárodní úmluvy.

Díky těmto názorům se dle něj řadí mezi liberály a skutečné demokraty. Již dlouhý čas tvrdí, že činnost člověka nelze chápat jako ničení přírody, ale spíše jako žití v přírodě a s tím spojené její dílčí přetváření. Nepovažuje také za věc náhody, že se doposud nenaplnily žádné ekologické, populační či jakékoliv jiné varovné prognózy. Názory Václava Klause jsou věrně shrnuty v jím psané předmluvě sborníku „*Centra pro ekonomiku a politiku*“, „*Trvale udržitelný rozvoj*“, kde v závěru uvádí: „*Ekologistům chybí pokora. Pokora před neosobními silami trhu, který nejlépe přispívá ke kvalitě životního prostředí.*“ (Ekonomika, právo, politika, 2004)

Obdobně nahlíží na problematiku udržitelného rozvoje i Petr Mach, působící v „*Centru pro ekonomiku*“. Tvrdí, že myšlenka trvale udržitelného rozvoje je novodobou „*socialistickou ideologií*“ odmítající tržní mechanismy a za účelem ochrany životního prostředí

upřednostňující centrální plánování. Distancuje se a rovněž a zavrhuje, mimo jiné, i návrh na změnu udělování „Nobelovy ceny za ekonomii“ na „Nobelovu cenu za přínos v oblasti konceptu trvale udržitelného rozvoje“, tedy výzvu, pod níž je podepsán například odpůrce konzumního stylu života, Dalajláma či český ekolog, Bedřich Moldan. (Ekonomika, právo, politika, 2004)

2.2 Autoři zabývající se ekoturistikou, ekoagroturistikou a agroturistikou

Dosti obšírně se problematikou ekoturistiky zabývají autoři Pásková a Zelenka. Vysvětlují ji jako formu cestovního ruchu, kdy zúčastněné osoby vyhledávají chráněné přírodní tvory, chráněná území, národní parky, historické památky, kulturní a společenské události a další přírodní a kulturní zajímavosti, přičemž tito turisté nepůsobí žádnými rušivými vlivy na daná místa, památky či místní životní prostředí. Jedná se hlavně o navštěvování venkovských oblastí po více dnů, s ubytováním v soukromí či menších rekreačních zařízeních.

Ve společném díle „*Výkladový slovník cestovního ruchu*“ vyjmenovávají několik desítek ekoturistických aktivit, mezi něž se řadí především pěší turistika, pozorování divokých zvířat či planých rostlin nebo fotografování obojího, jízda na kole, jízda na koni, jízda na kajaku, navštěvování kulturních akcí, hlubinná ekologie, potápění a další aktivity nezatěžující životní prostředí a místní tradice a zvyklosti. (Pásková, Zelenka, 2002)

Podle Stříbrné (2005) přináleží ekoturistika, stejně jako agroturistika a ekoagroturistika k základním formám venkovského cestovního ruchu. Agroturistika se vyznačuje aktivitami v přírodě nebo venkovské krajině, které jsou spjaty se zemědělskou činností, nebo jsou uskutečňeny v zařízeních se zemědělstvím spjatými svojí funkcí. Ekoagroturistiku popisuje jako zvláštní formu agroturistiky. Je provozována na farmách provozující ekologické zemědělství, jejichž okolí je příznačně kvalitním životním prostředím. Turisté tak na těchto farmách poznávají farmářskou rodinu, účastní se zemědělských prací a konzumují produkty tamní výroby.

2.3 Literatura k ekologickému zemědělství

Na téma ekologického zemědělství je k dispozici mnoho textů a publikací od profesora Bořivoje Šarapatky. V knize „*Zemědělství a krajina: cesty k vzájemnému souladu*“, jejímž vedoucím kolektivem autorů je právě Šarapatka, spolu se zahraničním autorem, Dr. Niggliem, podává ucelený výklad o možném návratu současného jednoúčelového využívání kra-

jiny pro produkci hospodářských plodin k původní - rovnovážné krajině, charakteristické svojí ekologickou diverzifikací. Takový návrat by vedl k obnově přírodní rozmanitosti a rovněž k udržitelnému zemědělství.

Šarapatka zmiňuje nevýhody stávajícího způsobu intenzivního zemědělství a nabízí možná opatření vedoucí k nápravě těchto stavů, přičemž vychází současně z hlediska zemědělského, biologického, ale i environmentálního. Zabývá se rovněž problematikou vodních ekosystémů a v neposlední řadě také problematikou dotačních politik či plány řešícími hospodaření na farmách, jak ve věci managementu, tak i z pohledu sladění krajinných a jiných dílčích faktorů. (Šarapatka, Niggli, 2008)

2.4 Autoři pojednávající o Bílých Karpatech

V mé práci jsem pro charakterizování Bílých Karpat použil zejména textu z děl Jongepierové, Kuči a Prokūpka. Všichni tři zmínění jsou spoluautory publikace „*Bílé Karpaty*“. Zde jsou zmíněny informace o geologickém vývoji pohoří, současném i historickém stavu zdejších lesů a vzácných květnatých luk a také o vzájemném soužití místních lidí se zdejší krajinou. V závěru publikace je zamyšlení o budoucím vývoji CHKO Bílé Karpaty, díky němuž by zde bylo dosaženo trvale udržitelného rozvoje. (Jongepierová, Trachtulec, 1991) Tématem a strukturou podobná kniha, obsahově však mnohem propracovanější pochází z rukou autora Kuči. (1992)

3 TEORETICKÉ PŘEDPOKLADY PRÁCE

Pro zdárné zhotovení této práce a také jako dobré východisko pro její praktickou část je vhodné se pečlivě seznámit a blíže rozebrat problematiku skýtající se pod pojmy ekoturistika a udržitelný rozvoj.

3.1 Udržitelný rozvoj

Podstatou udržitelného rozvoje a v tomto ohledu také všeobecně přijímaným společenským cílem je vývoj směrem k lepšímu a žádoucímu stavu. Aby však byla naplněna podmínka, že hospodářský a sociální rozvoj bude opravdu udržitelný, je třeba postupovat s ohledem na únosnou kapacitu prostředí. Ta se dá chápat jako limit maximálního rozšíření populace určitých druhů, jež může za daných podmínek z hlediska časového existovat neomezeně. Podmínku nepřekročení únosné kapacity prostředí pak můžeme označit za hlavní kritérium ekologické podstaty udržitelného rozvoje. (Moldan, 2001)

Existuje pravděpodobně mnoho stovek různých **definic udržitelného rozvoje**, ze kterých však ani jedna nepatří mezi jednotně uznávanou. Na sklonku 20. století autor Herman Daly (1996) dokonce zaznamenal, že pojem „udržitelný rozvoj“ se stává pramenem neshod, z čehož usuzuje, že pokud se někomu podaří vymyslet a ustanovit všeobecně přijímanou definici tohoto pojmu, „*vyhraje podle Dalyho velký politický zápas a získá klíče k naší společné budoucnosti.*“ (Nováček, 2010)

Komise OSN pro životní prostředí a rozvoj vystihuje udržitelný rozvoj slovy: „*takový rozvoj, který uspokojuje potřeby současnosti bez ohrožení potřeb budoucích generací uspokojovat jejich vlastní potřeby*“ a tvrdí, že strategie udržitelného rozvoje se především soustředí na nastolení rovnovážného stavu mezi lidskými bytostmi, společností a přírodou. Dle Nováčka se tato definice jeví antropocentricky a postrádá v ní alespoň náznak konkretizování lidských potřeb. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) nahlíží na udržitelný rozvoj z hlediska veškerých oborů lidské činnosti a bere přitom v potaz aspekty ekonomické, sociální a environmentální, které společně mají dosáhnout dynamické rovnováhy.

Z našeho území pak pochází pro udržitelný rozvoj výklad Josefa Vavrouška, podle kterého „*udržitelný způsob života, usiluje o ideály humanismu a harmonie vztahů mezi člověkem a přírodou. Je to způsob života, který hledá rovnováhu mezi svobodami a právy každého*

jedince a jeho odpovědností vůči jiným lidem a přírodě jako celku, a to včetně odpovědnosti vůči budoucím generacím.“ (Nováček, 2010)

Historie udržitelného rozvoje se začala psát v sedmdesátých letech minulého století, kdy se světem začaly šířit zprávy, mezi něž patří především zprávy Římského klubu, o dlouhodobě neúnosném nárůstu výroby a spotřeby v prostorově omezeném ekosystému Země. V té době rovněž přicházelo stále častěji v potaz, že je třeba rozlišovat a také respektovat různé zájmy zemí rozvinutých a rozvojových, kdy země rozvojové byly ochotny přihlížet k udržitelným možnostem zátěže ekosystému až poté, co zlepší podmínky k životu svých obyvatel.

V roce 1983 byla, na popud organizace OSN, pověřena ministerská předsedkyně Norska, Gro Harlem Brundtlandová, sestavením mezinárodní komise za účelem navržení možných způsobů využití a rozvoje celosvětové společnosti, při nenarušení jednotlivých ekosystémů a minimálního znečištění životního prostředí. Díky usilovné práci vzniklé „Komise OSN pro životní prostředí a rozvoj“ byla v roce 1987 publikována zpráva „*Naše společná budoucnost*“, jejímž klíčovým pojmem byl právě „udržitelný rozvoj“. (Nováček, 2010)

Uvedená zpráva, tzv. „*zpráva Brundtlandové*“ byla podrobněji rozepsána a charakterizována v Agendě 21, ustanovené na Konferenci OSN – „*Summitu Země*“, v Riu de Janeiru v roce 1992. Na této konferenci vzešla také „*zásada 7 Deklarace o životním prostředí a rozvoji*“, ve které je pojednáno o spolupráci a zodpovědnosti všech států v oblasti zachování zdravého životního prostředí Země, s ohledem na jejich vyspělost.

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj dosáhla v dané problematice také mnoho zadostiučinění. Je autorem mnoha podstatných dokumentů o udržitelném rozvoji, obsahujících doporučení výrazného politického vlivu nejen na své členské země. Za zmínku stojí dokument „*Environmentální strategie*“, přijatý OECD v roce 2000 se zaměřením na následující dekádu.

Od května roku 1999 můžeme pozorovat vliv na vývoj udržitelného rozvoje díky „*Amsterodamské smlouvě*“, tedy výtvořem politiky Evropské unie. Klade důraz hlavně na fakt, že udržitelný rozvoj má být jeden z hlavních cílů Evropské unie, pojednává o environmentálních rozměrech jako součástech veškerých unijních činností a jejich integrací do všech základních oblastí hospodářské politiky. (Moldan, 2001)

Udržitelný rozvoj se opírá o **3 pilíře**, o kterých bylo diskutováno a byl na ně kladen důraz na Světovém summitu o udržitelném rozvoji v Johannesburgu v roce 2002. Jedná se o pilíř

sociální, jenž má respektovat životní potřeby celého lidstva, dále pilíř ekonomický, díky němuž má být dosaženo udržitelného hospodářského růstu a pilíř environmentální, zajišťující předpoklady pro zachování dobrého životního prostředí a rovněž nebádající k šetrnému využívání přírodních zdrojů. (Kolektiv autorů, 2002)

V úvodu této kapitoly bylo pojednáno o definicích udržitelného rozvoje. Ty je však, pro jejich stručnost, obvykle vhodné doplnit podrobnějšími a konkretizovanými informacemi v podobě **principů udržitelného rozvoje**. Základní principy jsou obsaženy ve zprávě „*Pečujeme o zemi: Strategie udržitelného soužití*“, vydané Světovým svazem ochrany přírody (IUCN), Světovým fondem pro přírodu (WWF) a na základě Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) v následujícím znění:

- „*úcta ke společenství života a péče o ně*
- *zlepšování kvality lidského života*
- *ochrana vitality a rozmanitosti Země*
- *dodržování mezí únosnosti Země*
- *změna osobních přístupů a praktik*
- *poskytování možností obcím (komunitám) pečovat o jejich vlastní životní prostředí*
- *budování národních struktur pro integraci rozvoje a ochrany*
- *vytvoření globální aliance na podporu udržitelnosti*“ (Nováček, 2010)

Nutno však dodat a zdůraznit princip výše neuvedený, a to „*princip předběžné opatrnosti*“, který je uveden a definován také v zásadě 15 Deklarace z Ria roku 1992. Dodržováním tohoto principu, založeném na dostačující úrovni vědecké jistoty při realizaci projektů mohoucích mít vliv na životní prostředí, se má předcházet vážným a nezvratným poškozením životního prostředí. (Moldan, 1993)

3.1.1 Udržitelný rozvoj v ČR

Přestože v naší zemi existoval již od počátku devadesátých let minulého století zákon (Zákon č. 17/1992 Sb. o životním prostředí), ve kterém byl pojem „udržitelný rozvoj“ vymezen, nebylo toto téma dostatečně diskutováno v politických kruzích, natož uplatňováno v praxi. Tendencí k nápravě daného stavu měl být „*manifest Svoboda a udržitelnost*“, jehož autory byli profesori Jan Keller, Erazim Kohák a bývalý ministr životního prostředí, Ivan Dejmal. Manifest byl inspirován závěry Johannesburgské deklarace o udržitelném roz-

voji, na základě kterých se měla uzpůsobit i situace regionálního rozvoje v ČR. Všichni tři zmínění patřili rovněž mezi členy petičního výboru petice „*Svoboda a udržitelnost*“, jejímž cílem bylo přimět zákonodárnou a výkonnou moc ČR k přijetí, uplatnění a dalšímu rozvoji strategií obsažených v manifestu. (Svítil, 2003)

Na základě usnesení vlády ČR ze dne 30.7.2003 byla zřízena „Rada vlády pro udržitelný rozvoj“. Úkolem rady se stanovila činnost iniciační, koncepční a koordinační, jak z hlediska dlouhodobých, tak i střednědobých a krátkodobých opatření, s důrazem na jejich realizaci v souladu s principy udržitelného rozvoje. Rada má rovněž připravovat stát na čelení globálním jevům a určovat reakce na vnější rozvojové příležitosti. (Markvart, 2003) Významným dokumentem zpracovaným Radou byla v roce 2004 „*Strategie udržitelného rozvoje*“ ČR a také jeho aktualizovaná, z 11.1.2010 vládou ČR schválená verze, „*Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky*“, o němž blíže pojednám v kapitole zmiňující legislativní aspekty tématu. (Strategie, 2010)

3.1.2 Cestovní ruch a udržitelný rozvoj

V případech, kdy cestovní ruch je realizován za předpokladu dodržování principů udržitelného rozvoje, označujeme takovou aktivitu jako „*udržitelný cestovní ruch*“ nebo „*udržitelná turistika*“. Rovněž ho vystihují například pojmy „*zelený, ekologický, šetrný, měkký*“. Je to způsob cestovního ruchu, který ani při jeho dlouhodobém působení nenarušuje životní prostředí, kulturní zvyklosti, ani životní styl místních obyvatel, což jsou také podstatné předpoklady atraktivnosti dané turistické destinace pro účastníky cestovního ruchu. (Pásková, Zelenka, 2002) Udržitelný cestovní ruch má nejen respektovat, ale též zohledňovat potřeby životního stylu místních obyvatel a podle Páskové (2001) by též měl těmto lidem, díky rozvoji turistiky, přinášet užitek.

Mezi formy udržitelného cestovního ruchu lze uvést ekoturismus, agroturistiku, ekoagroturistiku a další. Jejich vymezení není nijak jednotné. Mnozí autoři vnímají agroturistiku jako součást ekoturismu. (Doležal, Hošek, Nováková, 2000) Naopak M. Pourová (2000) je zastáncem rozčlenění udržitelného cestovního ruchu na ekoturismus a venkovský cestovní ruch. Agroturistiku, ekoagroturistiku, chataření a vesnickou turistiku pak řadí právě do venkovského cestovního ruchu.

3.2 Ekoturistika a další teoretické východiska práce

Historie ekoturistiky je poměrně krátká a tento pojem byl prvně užíván teprve v osmdesátých letech minulého století. (Weaver, 1998) Dle Holdena (2000) však byl pojem ekoturismus uveden údajně již v šedesátých letech.

Průkopníky ekoturismu byli původně majetní Newyorčané, kteří považovali za módní cestovat do Amazonie nebo do afrických zemí. K přenocování zde však nevyužívali hotelů, nýbrž chýší tamních domorodců, se kterými se také společně stravovali a za tyto služby jim i platili, čímž místní komunitě pomáhali s vyžitím. Jako způsob místní přepravy obvykle volili pěší formu, jízdu na koni či na kánoi. (Kaláb, 2010) Ekoturismus se společně se zřetelem na nápomocnou funkci křehkým systémům a místním společenstvím rozvíjel dále, až se tyto faktory staly jeho primárním východiskem. A to hlavně díky ochranným programům Mezinárodního svazu ochrany přírody (IUCN). (Honey, 1999)

Ekoturismus je pojem, u kterého mnohdy nenalzáme přesně definovaného vymezení. Na globální úrovni je ekoturismus chápán jako forma turistiky směřující především do chráněných území. Na území ČR se ekoturismus vykládá spíše jako forma šetrného cestovního ruchu zaměřeného především na přírodní lokality, přičemž je brán zřetel na dodržení co nejmenších negativních zásahů turistiky na tamní životní prostředí a životní styl místních obyvatel. Ekoturismus by měl být též zdrojem financování chráněných území a místních obyvatelů. (Doležal, Hošek, Nováková, 2000)

Osoby upřednostňující k cestování formy ekoturismu bývají lákány zejména možnostmi navštívit chráněné přírodní útvary, chráněné přírodní lokality, kulturní památky, kulturně společenské akce a jiné přírodní a kulturní bohatství, přičemž je svou účastí nijak nenarušují. Existuje několik desítek druhů ekologicky šetrných aktivit, které se mohou řadit mezi formy ekoturismu. Pro představu lze uvést alespoň některé z nich: „*pěší turistika, fotografování, pozorování volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, jízda na kajaku, účast na kulturních akcích, montanistika, cykloturistika, dílny hlubinné ekologie, survival, pozorování ptactva*“ a mnohé další. (Pásková, Zelenka, 2002)

Ekoturismus by měl mít za úkol i výchovu a vzdělávání návštěvníků využívajících jeho forem. Ekoturista by pak tedy měl být řádně uvědomělá osoba, která vhodným výběrem dopravních možností, šetrným chováním na daném území a upřednostňováním, pokud možno, tamních certifikovaných produktů, nedopustí neblahého vlivu na životní prostředí a kulturní tradice tohoto území. Zmíněnými způsoby by měl naopak zdejší společnost eko-

nomicky podpořit, přispět k ochraně přírody a sebe samého obohatit novými poznatky a vědomostmi v oblasti udržitelného turismu. (Pásková, Zelenka, 2002)

3.2.1 Venkovská turistika

Tato forma alternativního cestovního ruchu se začala vyvíjet již o století dříve, než ekoturismus. Impulzy k tomuto způsobu trávení volného času byly dány hlavně díky zhoršujícímu se prostředí v tehdy rozvíjejících se průmyslových městech. Zprvu byly navštěvovány převážně místa dostupná železniční dopravou. Na konci dvacátého století, díky rozmachu automobilového průmyslu, se však turisté zaměřovali i na daleko odlehlější lokality a dostali se tak i do menších měst a vesnic.

Pro různorodost venkovských oblastí i aktivit, které se zde turistům naskýtají, není jednoduché nalézt výstižnou definici tohoto odvětví cestovního ruchu. Spojujícím prvkem pro venkovskou turistiku v jakékoliv lokalitě by tedy měla být poklidná atmosféra venkovského prostředí. Taková dovolená pak může být spjata například s pěší turistikou, jízdou na koni, rybařením nebo i myslivostí. (Moravec, 2006)

V roce 1997 by v ČR založen Svaz podnikatelů ve venkovské turistice, dnes známý pod názvem Svaz venkovské turistiky, který spolupracuje s Evropským centrem pro ekoturistiku a je členem mezinárodní organizace svazů venkovské turistiky „Eurogites“. Mezi hlavní sledované cíle svazu patří prosazování a hájení zájmů venkovských podnikatelů, kteří jsou jeho členy. Zabývá se hlavně zajišťováním a propagací ubytovacích zařízení na venkově. (MMR, 2007)

3.2.2 Agroturistika

Jak jsem již zmínil výše, mnozí autoři chápou agroturistiku jako formu ekoturismu (Doležal, Hošek, Nováková, 2000) a jiní, například M. Pourková (2000), ji vnímají jako specifický druh venkovské turistiky. Obě možnosti řazení agroturistiky mají svá logická opodstatnění, osobně se však přikláním k první z nich, tedy že agroturistika je jednou z možných forem ekoturismu a z toho také budu nadále v mé práci vycházet.

Agroturistika, agroturismus, agrární cestovní ruch či dovolená na statku jsou výrazy pro druh cestovního ruchu, jehož charakteristickými podobami jsou pobyty na venkovských rodinných farmách, na kterých návštěvníci mohou poznat a osobně si vyzkoušet alternativní způsob života v přímém kontaktu s přírodou. Na farmě bývá zpravidla pro turisty možné zapojit se do tradičních zemědělských a hospodářských činností, zkoumat a poznávat pů-

vodní techniky výroby potravin a volný čas zde můžou trávit také například jízdou na koni, pěší turistikou či cykloturistikou. (Zelenka, Pásková, 2012)

Ubytování je zde běžně zajištěno přímo na statku či jiném objektu souvisejícím se zemědělskou činností, případně i v rekreačních zařízeních, jako jsou například chaty a chalupy spadajících pod majetek příslušného podnikatele. Zázemí poskytnuté turistům je zprostředkováno včetně stravování, ve kterém jsou nabízeny hlavně produkty vlastního zemědělství, s důrazem na potraviny přirozeně a historicky spjaté s danou oblastí, tedy ovoce a zelenina, brambory, ale i produkty chovu zemědělských zvířat, jako maso, mléko či vejce. Specialitami pak mohou být pro turisty krajová jídla nebo různé kulturní akce a obyčeje - zabíjačky, vinobraní a další.

Provozovateli agroturistiky jsou podnikatelé v zemědělství, jimž tato činnost slouží primárně nebo pouze doplňkově k podpoře a také k dalšímu rozvoji jejich podnikatelských aktivit, tedy především k rostlinné a případně i živočišné produkci. Ministerstvo zemědělství ČR dokonce uvádí, že tržby, jichž podnikatelé v agroturistice dosahují ze zemědělské výroby, by měly činit minimálně 51 % tržeb celkových. (MMR, 2007)

3.2.3 Ekoagroturistika

Podobná agroturistice, je ekoagroturistika. Zásadním rozdílem je, že farmy, na kterých je tento druh cestovního ruchu provozován, musí splňovat podmínky ekologického hospodaření, které je provozováno v podmínkách zdravotně příznivého životního prostředí. Jejich produkty musí nést označení „*bio*“, což znamená, že v průběhu jejich pěstování či chovu nesmí být použito jakýchkoliv syntetických chemikálií, hnojiv, hormonů či krmných směsí z masokostní moučky a podobně. Zvířata je tedy třeba chovat přirozeným způsobem. Všechny tyto podmínky pak musí splňovat přísné mezinárodní standardy.

3.2.4 Ekologické zemědělství

V posledních letech se stalo v Evropských zemích ekologické zemědělství (dříve alternativní či organické) napříč společenským spektrem uznávanou metodou produkce potravin, při jejichž označení může být výhradně zde užíváno, jak již zmiňuji v odstavci výše, slovo „*BIO*“ nebo „*EKO*“. Tento způsob zemědělství má vést k zachování kulturního rázu krajiny a udržení obyvatelstva na venkově. Je třeba jej ale podporovat dotačními prostředky.

Impulsy ke vzniku ekologického zemědělství byly neúnosné praktiky původního způsobu, rozvíjejícího se již po 1. světové válce, kdy docházelo k razantnímu poškozování životního

prostředí, špatnému zacházení se zemědělskými zvířaty a snižování kvality zemědělských plodin. To vše mělo též negativní vliv na zdraví populace. Ekologické zemědělství se proto snaží dosahovat souladu s přírodou hlavně díky minimální závislosti na vnějších vstupech. Nejvhodnějším modelem šetrného zemědělství je „*systémově uzavřený ekologický podnik s vazbou rostlinné a živočišné produkce, s ornou půdou i s trvalými travními porosty nebo s pícninami na orné půdě*“.

Zemědělce přivádí k ekologickému zemědělství mimo jiné i současná nadprodukce potravin ve vyspělých státech světa, bioprodukty se stávají čím dál více poptávané a velkým důvodem jsou rovněž poskytované dotace. Pro menší farmy pak bývá motivem možnost přímého prodeje. Odbytové možnosti biopotravin by se u nás měly dost pravděpodobně stále rozvíjet a zlepšovat. (Urban, Šarapatka, 2003)

3.2.5 Hipoturistika

Hipoturistika je stručně řečeno rekreace spojená s jízdou na koni. Rovněž jako ostatní předchozí formy šetrného cestovního ruchu a udržitelného rozvoje, i hipoturistika dbá zachování souladu s přírodou a místními kulturními zvyklostmi. (Hipoturistika, 2009)

Rozvojem hipoturistiky lze dosáhnout větší návštěvnosti regionu a to i zahraničními turisty. Kromě toho, že turistika na koních patří do venkovské krajiny a zároveň ji pomáhá zachovávat, obdobně se chová také k tradicím venkovského způsobu života a navíc také přispívá k vyšší zaměstnanosti místních obyvatel. Ve velké míře slouží hipoturistika pouze jako doplňková služba turistům pobývajícím na agroturistických farmách. Přesto se jedná o velmi atraktivní formu volnočasového vyžití, která dokáže skloubit pobyt v přírodě s kulturními a také historickými prvky daného území. (Nunvářová, 2007)

3.2.6 Světlé a stinné stránky ekoturistiky

V mé práci jsem doposud již mnohokrát zmínil, že šetrné formy cestovního ruchu by měly mít příznivý vliv na zachování zdravého životního prostředí, neměly by narušovat tradiční životní a kulturně společenské zvyklosti a pro místní obyvatele by měly sloužit jako podpůrný prostředek přílivu financí. (Doležal, Hošek, Nováková, 2000) Zdali bývá v praxi těchto cílů dosaženo, nebo se dokonce realizací ekoturistiky dospívá výsledků opačných, rozeberu na následujících řádcích.

Dopady ekoturistiky na životní prostředí

S rozvojem ekoturismu ve světě se současně i zvětšují obavy z jeho možných vlivů na životní prostředí. (Page a Dowling, 2002) Příznivé dopady bývají zaznamenávány i díky tomu, že mnohé státy své ekologicky cenné lokality, které jsou ekoturisty vyhledávané, ustanovují chráněnými územími, (Mastny, 2001) což má též za následek blahý vliv na ochranu a udržení biologické rozmanitosti místních ekosystémů. (Christ, 2003)

Přestože je ekoturistika v závislosti na vnější vstupy nenáročná, i tak se s běžným cestovním ruchem v mnohém shoduje. Také ekoturisté se potřebují do svých cílových míst přepravit, přičemž se celosvětově odhaduje, že téměř polovina z nich využívá leteckých spojů, druhá, o něco menší část volí formu silniční dopravy, potřebují se zde ubytovat a stravovat, častokrát ne v domorodých chýších, ale luxusních hotelích, čímž zde spotřebovávají zdroje a produkují odpady. O takové ekoturistice se pak dá oprávněně pochybovat, zda nedošlo ke zneužití jejího pojmu společnostmi a hotely propagujícími tuto formu cestovního ruchu. (Mastny, 2001)

Dalším problémem bývá nedodržení únosné kapacity provozu ekoturistiky v chráněných parcích, čímž zde mohou být přílišně využívány zdroje, dochází k většímu znečištění životního prostředí a častokrát bývá nadměrným turismem rušena divoká zvěř. (Page a Dowling, 2002) Turisté v divoké přírodě mohou představovat pro zvěř takový stres, který může v dlouhodobém horizontu představovat ohrožení dané populace. Proto je vhodné řídit se tvrzením, že cestovní ruch založený na přírodním bohatství má být rozvíjen pozvolna a šetrným způsobem. (Ananthaswamy, 2004)

Problematika socioekonomických a kulturních vlivů ekoturistiky

Při určování ekonomické prospěšnosti ekoturistiky na daném území nezáleží pouze na financích do něho směřujících, ale hlavně na tom, kolik finančních prostředků v regionu a v rukách jeho obyvatel zůstane.

Problémem pak bývá, že mnoho turistů využívá při ekoturistických zájezdech ke svému zázemí jiných, než místních provozovatelů služeb, kteří zde poskytují ubytování v hotelích, provozují restaurace nebo i různé formy dopravních služeb. Pokud v takových případech tvoří místní obyvatelé alespoň pracovní sílu, zpravidla ale pouze levnou, část zisku v oblasti zůstává. Ovšem nedosahuje takové výše, která by při rozumném investování mohla rozvíjet místní hospodářství a přispět tak lokalitě k udržitelnému rozvoji. Tržby zde častokrát končí na účtech zahraničních vlastníků hotelů a restaurací nebo těch, pro které není

šetrný rozvoj daného území prvořadí. Nevýhodou ekoturistiky je též její sezónnost, která místním ekonomikám přináší neblahé důsledky díky nepravidelnosti zisků. Tento fakt je rovněž nepříznivý pro místní trvale udržitelný rozvoj.

Ekonomické, ale i ekologické vlivy ekoturistiky na různá území jsou charakteristická svojí měřitelností. To se však nedá říci o sociokulturním působení, které může vzejít na povrch až prostřednictvím nesouhlasu místních obyvatel s přílivem turistů, neboť tamní kulturní a společenské zvyklosti mohou být tímto nezvratně ovlivňovány. Mohou se měnit také hodnotové a morální zásady tamních obyvatel. V rozumné míře však ekoturistika vede především k vzájemnému kulturnímu poznání a porozumění. (Page a Dowling, 2002)

4 LEGISLATIVNÍ ASPEKTY TÉMATU

4.1 Právní úprava v oblasti udržitelného rozvoje

O problematice udržitelného rozvoje na legislativní úrovni pojednává především „*zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí*¹“ a dále pak Strategie udržitelného rozvoje ČR. V uvedeném zákoně je zmíněno, že lidé mají právo na příznivé životní prostředí.

Druhým podstatným dokumentem, podrobněji se zabývajícím problematikou udržitelného rozvoje je „*Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky*“ (SRUR ČR). První strategie byla v ČR schválena v roce 2004. Aktuálně platný dokument byl schválen „*usnesením vlády ČR č. 37*“ ze dne 11. ledna 2010. Daný dokument vytváří dlouhodobý rámec pro politická rozhodování, která vycházejí z kontextu mezinárodních závazků, jež ČR přijala díky členství v EU, OECD a OSN a jež současně berou ohled na specifické podmínky ČR. Je východiskem pro zpracování koncepčních materiálů a pro učinění strategických rozhodnutí orgánů státní správy a územní veřejné správy a rovněž pro jejich kooperaci se zájmovými skupinami. Nový, aktualizovaný materiál má být předložen do konce roku 2015.

SRUR ČR rovněž dokazuje plnění závazků vzešlých z jednání „*Světového summitu o udržitelném rozvoji v Johannesburgu*“ v roce 2002, koresponduje se závěry „*konference Země v Riu de Janeiro*“ z roku 1992, stejně tak i s rozvojovými cíly „*Deklarace tisíciletí OSN*“ a závěry jednání „*Komise OSN pro udržitelný rozvoj*“ z roku 2003. (Ministerstvo životního prostředí, 2008-2012)

4.2 Právní úprava ekologického zemědělství

V dobách vzniku ekologického zemědělství docházelo přirozeně k potřebám právních norem, které by určovaly pravidla hospodaření tehdejšími zemědělci. Ti se běžně sdružovali ve svazech. Prvními kodifikovanými normami se staly v 70. letech minulého století svazové směrnice soukromého a nevládního původu. Hlavním impulsem, včetně počínajícího rozvoje ekologického zemědělství, byla značná poptávka spotřebitelů po bioproduktech,

¹ V jeho § 6 je pak konkrétně definováno, že trvale udržitelný rozvoj je takový, který „současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“ (Zákon č. 17/1992 Sb. o životním prostředí)

k čemuž bylo třeba stanovit zřetelná pravidla. První zákon upravující ekologické zemědělství byl vydán v roce 1985 v Rakousku, načež se s obdobnou iniciativou přidalo Dánsko, Francie, Švýcarsko a další země.

Rozrůstající se trh s biopotravinami si však vyžádal další legislativní opatření, jimž se stalo „*Nařízení Rady (EHS) 2092/1991*“, které především stanovuje minimální požadavky pro označování produktů ekologického zemědělství.

Jak zákony členských států EU, tak i v porovnání s nimi propracovanější směrnice svazů, jsou přísnější, nežli zmíněné nařízení a rovněž požadavky „*Basic standards*“, akreditované podle kritérií federace zvané „*The International Federation of Organic Agriculture Movements*“, jež stanovuje náročnější podmínky. Směrnice svazů nebo národní zákony pak z těchto standardů musí vycházet. Basic standards se novelizují vždy po dvou letech a určují základní zásady pro hospodaření, produkci biopotravin a bio výrobků, obchodování s nimi a jejich kontrolu a certifikaci. Mnohdy dochází v členských státech k tvorbě zákona tak, že svazy zemědělců se dohodnou na společných směrnících.

Po roce 1990 vzniklo v ČR také několik svazů ekozemědělců, mezi které patřily „*PRO-BIO, LIBERA, NATURVITA, BIOWA a ALTERVIN*“. Tyto svazy sdružovaly ekofarmy a vytvářely směrnice, které vycházely z „*Basic standards*“.

Každý svaz označoval své bioprodukty vlastní značkou, což se nakonec neosvědčilo jako dobré řešení, kvůli špatné orientaci málo informovaných spotřebitelů v daném zboží. Proto došlo v roce 1992 k dohodě Ministerstva zemědělství ČR a svazů o zřízení jednotného označování produktů ekologického zemědělství a jejich jednotné kontroly a certifikace. Na základě této dohody vznikla směrnice MZe ČR, „*Metodický pokyn pro ekologické zemědělství*“, na základě čehož jsou bioprodukty a biopotraviny označovány společným grafickým znakem. Daná opatření přivedla na trh mnoho dalších podniků, i těch, kteří se před tím nechtěli začlenit do některého z existujících svazů.

V roce 1995 proběhla akreditace systému kontroly a certifikace podle standardů IFOAM a zároveň byla s pověřenou kontrolní organizací EU podepsána smlouva o supervizi podle „*Nařízení Rady (EHS) 2092/1991*“, což umožnilo export českých bioproduktů do zemí EU a zároveň stoupl renomé českého ekologického zemědělství za hranicemi ČR.

Přípravy na zákonu o ekologickém zemědělství byly zahájeny na konci 90. let minulého století. Nutné bylo zákon vytvořit v souladu s „*Nařízením Rady (EHS) 2092/1991*“, čímž se měly harmonizovat standardy ekologického zemědělství v ČR s předpisy EU. Toho bylo

dosaženo a v březnu roku 2000 se ČR zapsala, „*Nařízením komise č 548/2000*“, na tzv. „*Seznam třetích zemí pro nezpracované a zpracované zemědělské výrobky z rostlinných surovin*“. O rok později bylo dosaženo také uznání „*EU pro hospodářská zvířata, nezpracované a zpracované živočišné produkty z EZ*“.

Dne 1.1.2001 pak „*zákon č. 242/2001 Sb., o ekologickém zemědělství*“ vstoupil v platnost. Kvůli akreditaci u EU bylo nutno zřídit také společnost KEZ – „*Kontrola ekologického zemědělství, obecně prospěšná společnost*“. Ta převzala v dubnu roku 1999 výkon kontroly a certifikace a od platnosti zmíněného zákona je pro danou činnost pověřenou osobou. (Urban, Šarapatka, 2003)

V „*zákonu č. 242/2001 Sb., o ekologickém zemědělství*“ je vymezena úprava podmínek ekologického hospodaření, s čímž souvisí též osvědčování a označování bioproduktů včetně výkonu kontroly nad těmito činnostmi. Zákon upravuje pouze oblasti, které již nejsou ošetřeny jinými právními předpisy EU. Problematikou státní podpory ekologického zemědělství se zákon nezabývá, ta je řešena příslušnými nařízeními vlády. Mimo jiné jsou v zákoně vymezeny pojmy, jako „bioprodukt“, „ekologický podnikatel“ a další osoby související s výrobou či prodejem biopotravin nebo pojem „ekofarma“.

Do právní úpravy ČR přináší také „*vyhláška č. 16/2006 sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství*“, jež upravuje rozličné podmínky hospodaření v ekologickém zemědělství, přičemž vychází z právních předpisů EU. Vyhláška se zabývá vymezením hospodářských zvířat, které je dovoleno chovat v rámci ekologického zemědělství, udává vzor žádosti pro registraci ekozemědělců, určuje grafický vzhled znaku označujícího bioproduktu nebo biopotravinu a v několika odstavcích vymezuje i podmínky ekologického chovu králíků.

Mezi právní předpisy EU, které se podrobně zabývají pravidly ekologického zemědělství, patří, kromě výše zmíněných, „*nařízení Rady (ES) 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91*“, „*nařízení Komise (ES) č. 889/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů*“ a „*Nařízení Komise (ES) č. 1235/2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí*“. K aktualizaci výše uvedených předpisů jsou vydávány prováděcí nařízení Komise EU. (Právní předpisy pro ekologické zemědělství a produkci biopotravin, 2012)

Po právní stránce slouží k úpravě ekologického zemědělství rovněž metodické pokyny ministerstva zemědělství ČR, které upravují či doplňují vyšší právní normy. Existuje mnoho takových pokynů s různými oblastmi řešení. Vztahují se například na záležitosti registrace podnikatelů do ekologického zemědělství, péči o ovocné sady či vinice, chov hospodářských zvířat nebo v mnohých případech udělují různé výjimky z pravidel ekologického zemědělství. (Kontrola ekologického zemědělství, 2009)

5 VYMEZENÍ A CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ BÍLÝCH KARPAT

5.1 Popis území Bílých Karpat

Pohoří Bílé Karpaty spadá v rámci geomorfologického členění do oblasti Slovensko-moravských Karpat, konkrétně do subprovincie Vnější Západní Karpaty. Z toho je tedy zřejmé, že území je rozloženo na hranicích Moravy a Slovenské republiky. Z administrativního hlediska přináležejí větší část Bílých Karpat do východního území Zlínského kraje, kde je zastoupena v okresech Uherské Hradiště, Vsetín a Zlín a část území zasahuje i do okresu Hodonín v Jihomoravském kraji. (Demek, Mackovčín, 2006) Rozloha území činí 715 km² a náleží do tří horopisných celků – Bílé Karpaty, Dolnomoravský úval a Vizovická vrchovina. (Friedl, 1991) Nejmenší naměřená nadmořská výška v oblasti je 180 m n. m. (Kos, Maršáková, 1997) a naopak nejvyšším bodem Bílých Karpat je s 970 m n. m. vrchol Velké Javořiny. (Kuča, 1991)

Z hlediska geologického je pro oblast typické střídání pískovce a jílovce, tedy flyšové podloží. Na území se nalézá mnoho vývěřišť minerálních pramenů, což například ve městě Luhačovice přispělo k rozvoji lázeňství. Území je odvodňováno řekou Moravou na české straně a řekou Váh na straně slovenské. (Friedl, 1991)

Bílé Karpaty se staly chráněnou krajinnou oblastí dne 3.11.1980. Dalším důležitým mezníkem byl rok 1996, kdy byla lokalita, v rámci programu UNESCO, vyhlášena biosférickou rezervací². Nachází se zde také několik maloplošných chráněných území s převahou původních přirozených luk, kde je možno nalézt nesčetné množství rostlin, také chráněných, mezi kterými jsou zde zastoupeny především orchideje. (Kuča, 1991) Jedná se tedy o velmi cennou lokalitu.

Ráz krajiny zde dlouhou dobu utvářela také lidská činnost. Především v jižní části CHKO Bílé Karpaty se odráží dlouhodobá kultivace krajiny, zejména díky odlesňování, čímž se zde začaly utvářet louky s bohatou květenou a soliterními stromy. S přechodem k severní části je pak pro území charakteristická výrazná různorodost krajinného rázu. Zvlněný terén je zde protkán mozaikou luk, drobných sídel a lesních porostů. Na samém severu území,

² Titul „biosférická rezervace“ uděluje UNESCO v rámci svého programu Člověk a biosféra územím, které nejsou lidskou činností nezvratně zdevastovány. „*Je to ocenění regionu a obyvatel, kteří tam žijí, že dosud mají smysl pro krajinu a že se s ní umí vycházet v koexistenci.*“ Biosférická rezervace nemusí mít žádnou zvláštní správu, byť stát je povinen poskytnout ochranu jejím nejcennějším částem. (Zpravodaj MŽP, 2003)

kde Bílé Karpaty přecházejí v pohoří Javorníky, již lesní krajina převažuje a výskyt lučních ekosystému je zde zastoupen poměrně řídko. (Kuča, 1992)

Dnešní krajina Bílých Karpat je odkazem na způsob života a lidskou činnost kopaničářského a pasekářského charakteru, který k ní přirozeně přináší. Výhodou, díky které je zde zachováno velkého stupně druhové i stanovištní biodiverzity je, mimo jiné, dostatečná vzdálenost od větších průmyslových měst. Bílé Karpaty jsou tak z hlediska životního prostředí považovány za ceněnou lokalitu nejen v rámci České republiky, ale i z hlediska nadnárodního. (Mackovčín, 2002)

5.1.1 Slovácko

Bílé Karpaty spadají do turistického regionu Jižní Morava a především pak do jeho jihovýchodní části, turistické oblasti Slovácko. To je proslulé zejména díky své jedinečné lidové architektuře a folkloru. Návštěvnost oblasti podmiňuje také zdejší vinařská tradice, dále turistika ve venkovském prostředí, rekreace u vodních ploch, dokonce i vodní přeprava na Baťově kanále a v neposlední řadě cykloturistika. Slováckou metropolí je Uherské hradiště.

Nacházejí se zde mnohé významné kulturní a sakrální památky, například pozůstatky Velké Moravy na Velehradě. Turisté zde mohou obdivovat také místní slovácké tradiční gastronomické speciality a hlavně pak zavítat do relativně nepoškozeného životního prostředí v Chříbech a Bílých Karpatech. Mezi nejvýznamnější naučné stezky pro pěší turisty lze zařadit Javořinskou, Lopenickou, Modřanskou, či Šumárnickou. Cykloturisté pak využívají tras zejména na okruhu Bojkovickém, Hornáckém, také trasy mezi českou a slovenskou částí Bílých Karpat nebo v okolí Uherského Ostrohu. Zázemí pro tenisové vyžití je zajištěno v Uherském hradišti a v Luhačovicích.

Turisté vyhledávající především kulturní bohatství ocení na Slovácku dochování a také uskutečňování folklorních tradic. Mezi nejznámější folklorní slavnosti patří „*Jízda králů ve Vlčnově*“ a ve většině obcí bývají každoročně pořádány slavnosti masopustní. Mnoho místních obyvatel vlastní i v dnešní době svůj kroj.

Lázeňství je na tomto území zastoupeno také. Luhačovice patří mezi čtyři největší lázně v ČR a kromě léčení pohybového aparátu a dýchacího či trávicího ústrojí, zde turisté rovněž směřují za malebnou přírodou, blízkou přehradou a také kvůli konání mnoha různých

kulturně společenských akcí. Dalšími lázeňskými městy jsou Hodonín a Ostrožská Nová Ves.

Mezi nejnavštěvovanější vinařské lokality Slovácka se řadí Bzenecká vinařská oblast, Kyjovská, Mutěnická, Strážnická, Uhersko-hradištská a oblast Podluží. V neposlední řadě jsou turistickými lákadly hrad Buchlov, zámek Buchlovice a zámek Nový Světlov. (Regionální informační servis, 2012b)

5.1.2 Euroregion Bílé Karpaty

Rozdělení Československa přineslo do oblasti moravsko-slovenského pomezí mnoho komplikací, ať už v oblasti dopravy a cestovního ruchu, zemědělství či podnikatelské sféry. To bylo v červenci roku 2000 impulsem ke vzniku euroregionu, díky němuž by se zmíněné překážky mohly odstraňovat. Přesným názvem „*Euroregion Bílé – Biele Karpaty*“, jako sdružení právnických osob, se svou činností zaměřuje na všestranný rozvoj v území vymezeném krajem Zlínským a krajem Trenčín, včetně některých obcí Kraje Jihomoravského. Sídla euroregionu se nacházejí ve Zlíně a v Trenčíně.

Jak česká, tak i slovenská část spolupracují v oblastech rozvoje a ochrany životního prostředí, prostorového plánování, zemědělství a lesnictví. Dále se zaměřují na kooperaci a koordinaci v dopravní problematice a v technické infrastruktuře, ekonomice, vytváření pracovních míst, zdravotnictví, školství, kultuře a například probíhá i spolupráce s jinými euroregiony. (Regionální informační servis, 2012a)

5.1.3 Krajina a lidé Bílých Karpat

Nenarušené životní prostředí, folklorní tradice, ale hlavně také hodnoty kulturní krajiny, charakteristické venkovským prostředím protkaným pestrou paletou přírodních biotopů, přinesly Bílým Karpatům statut CHKO.

Při vytváření strategie ochrany přírody pro tuto oblast je tedy nutno brát na zřetel, že se bude vesměs jednat o ochranu druhotných stanovišť a je vhodné zde proto postupovat šetrnými způsoby, nejlépe za použití tradičních technologií místního zemědělství, případně vhodně kombinovaného s moderními prostředky. To bohužel nebylo dodržováno v dobách socializace zemědělství, což mělo na krajinu neblahé dopady. Tehdy vznikaly i ve zdejší krajině, dokonce i v jejich méně dostupných polohách, neúměrně velké lány bez zachování remízků, ve velké míře se rozjízďela chemizace v zemědělství, vyvíjely se nové technologie v zemědělství a stroje stále více nahrazovaly lidskou práci.

Důsledky těchto změn měly negativní působení jak na životní prostředí, prostřednictvím vytrácení se přirozených biomů a rozšiřování se intenzivního zemědělství až přímo do lesů, tak i na sociální stabilitu vesnic, architekturu a mnohé další faktory. Naopak živelným opouštěním těžko dostupných luk a jejich zarůstáním lesem se kýženého výsledku také nedostaví, protože i tak zmizí přechodná stanoviště sloužící k zachování druhové rozmanitosti v krajině.

Je tedy nutno nalézt vhodné, kompromisní řešení, které by pomohlo zachovat krajinu Bílých Karpat i její kulturně-folklorní prvky, při uspokojování stále se zvyšujících potřeb moderní společnosti. Lidí, kteří zde žijí dle tradičních způsobů a podílejí se tak na uchování rázu této krajiny bohužel rok od roku ubývá. Zájem o takový způsob života se vytrácí, i díky tomu, že zdejší podmínky pro užití se zemědělstvím příliš příznivé nejsou. Vhodným řešením pak zůstává zaměření se na sféru služeb, konkrétně oblast cestovního ruchu. Atraktivnost Bílých Karpat je vymezena především krásnou krajinou, etnografickou a kulturní rozmanitostí nebo například vyvěráním mnoha minerálních pramenů. (Kuča, 1992)

Obrázek 1 - Krajina Bílých Karpat (Zdroj: Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopic)

6 PŘEDPOKLADY ROZVOJE EKOTURISTIKY V BÍLÝCH KARPATECH

Nejen v článku Fajmona, Konvičky a Jongepierové (2010) lze nalézt svědectví o vhodnosti Bílých Karpat k provozování cestovního ruchu, především toho šetrného.

Celá staletí se mezi kopci a horami Bílých Karpat nesly táhlé tóny „*koseckých písní*“, aby zdejšími lidem zpříjemňovaly sklizeň velkých lučních ploch, jež přirozeně patřily k jejich životu a poskytovaly jim obživu. Ba naopak i louky díky péči těchto lidí mohly existovat. Není mnoho krajin takto popisujících symbiózu člověka s přírodou: „*druhově pestré louky s roztroušenými solitérními stromy a prameništi se střídají s háji, pastvinami, políčky a sady s množstvím starých a často místních odrůd jabloní, hrušní či slivoní. Symboly zdejší přírody – pestrobarevné květy – najdeme nejen na krojích, ale také jako ornamenty na různých stavbách a užitných předmětech.*“ I v dnešní době se zde můžeme setkat s živou tradicí konání folklorních událostí, doprovázených lidovými kroji, písněmi a tanci, v jejichž pestré škále jako by byl odkaz i na rozmanitost okolní krajiny. (Fajmon, Konvička, Jongepierová, 2010)

6.1 Přírodní poměry

6.1.1 Geologické a geomorfologické poměry

Geologicky Bílé Karpaty náleží Vnějšímu Západním Karpatům. Pohoří se táhne od Strážnice až k Lyskému průsmyku a je tvořeno geomorfologickými podcelky Žalotinskou vrchovinou, Javořinskou hornatinou s nejvyšším bodem Bílých Karpat, Velkou Javořinou (970 m n. m.), dále Straňanskou Kotlinou, Lopenickou hornatinou a hornatinou Chmeřovskou, navazující u Vlárského průsmyku.

Podklad oblasti je tvořen horninami magurského flyšového příkrovu, kde je střídán pískovec jílovcem nebo i slínovcem. Obsah uhličitanu vápenatého často vede k usazeninám pěnovců v pramenech vyvěrajících z vápenitých uloženin, což se promítá i v názvu některých sídel: Vápenky, Vápenice. Geologické podloží dalo v oblasti vzniku mnohým lomům, kupříkladu lom Skála u Starého Hrozenkova či Bučník u Komně, charakteristický výskytem andezitu či dokonce porcelanitu.

Odolnost flyšových hornin bývá za různých podmínek odlišná, což ve zdejším reliéfu dokazuje střídání vyšších horských partií pískovcového původu s mírnými a zaoblenými sva-

hy tvořenými méně odolnými horninami, zejména jílovcí. Na takovém méně stabilním podkladu pak dochází nečistota kdy k sesuvům půdy, představujícím hrozbu nejen pro lesní hospodářství. V oblastech nedostupných lesnické technice se po sesuvech vytvořily ostrůvky přirozených biotopů. (Mackovčín, 2002)

Tímto specifickým geologickým vývojem se v Bílých Karpatech vytvořily podmínky pro uchování vod třetihorního moře, charakteristickými silnou mineralizací a také podmínky pro jejich výstup na povrch, což je využíváno především Luhačovicích (Jongepierová, Trachtulec, 1991), kde se nachází 10 zřídél studené alkalické kyselky a také pramen sirovodíkové vody. Zřídla kyselky jsou také v obci Březová, v Nezdenicích, Suché Lozi nebo Záhorovicích. Sirovodíkové vody vyvěrají v Brumově, Javorníku, Korytné, Petrově, Pradlisku, Strání a v mnohých dalších obcích. (Mackovčín, 2002)

6.1.2 Hydrologické a klimatické poměry

Větší část Bílých Karpat spadá do povodí Moravy, jejímiž levostrannými přítoky jsou Olšava, Okluka, Svodnice, Velička a z větších řek také Radějovka a menší území pak odtéká do povodí Váhu, zejména díky Vláře. Obě tyto povodí náleží úmoří Černého moře. Vodní nádrže se nacházejí v Bojkovicích či Ludkovicích, přehrada v Luhačovicích. Díky flyšovému podloží se v oblasti vyskytuje jen malé množství podzemních vod.

Území CHKO Bílé Karpaty se dá rozčlenit mezi všechny tři klimatické oblasti (Mackovčín, 2002), i když převážná část území se řadí do mírně teplé klimatické oblasti. Chladná klimatická oblast je zastoupena vrcholovými částmi hřbetů s nadmořskou výškou převyšující 800 m n.m. a naopak nejnižší lokality se řadí do teplé klimatické oblasti. (Fajmon, Konvička, Jongepierová, 2010) Mezi nejteplejší části oblasti, s průměrnou roční teplotou kolem 9°C patří Hlucká pahorkatina a údolí Veličky, okolí vrcholů Velké Javořiny a Lopeníku se pak řadí do oblastí nejchladnějších, s průměrnou roční teplotou pod 6°C (Mackovčín, 2002), kde je též zaznamenáván nejvyšší průměrný roční úhrn srážek dosahující přes 920 mm. V nejnižších výškách se udává 600 mm. (Fajmon, Konvička, Jongepierová, 2010) Nejdeštivějším měsícem bývá červenec, následuje říjen. Průměrná sněhová pokrývka se v Bílých Karpatech vyskytuje od konce listopadu do začátku března. (Mackovčín, 2002) Převládajícím směrem proudění větru je severozápad a občas se vyskytne proudění jihovýchodní či jižní, které má za následek „*föhnový efekt*“. Díky těmto suchým teplým padavým větrům zde dochází k značné erozi půdy. (Fajmon, Konvička, Jongepierová, 2010)

6.1.3 Pedologické poměry

V okolí Dolního Němčí, Bánova a Bojkovic převládá půdní pokryv „*pararendzina typická a kambizemní*“. Na spraši, v oblasti Strážnice se vyvinula černoze typická, místy v asociaci s černozemí hnědozemní. Na jihovýchodě území se z karbonátových flyšových břidlic vytvořila černoze černicová a na rozsáhlou nivu Moravy navazuje černice typická a glejová. Na jihu oblasti přecházejí černozezemní půdy v hnědozemně typické na spraši. Téměř na celém území Bílých Karpat lze narazit na hnědé půdy, zastoupené například „*kambizemí typickou*“ a lokálně i na půdy se šterkovitou příměsí. Pohoří Bílých Karpat tvoří především měkké horniny, ve kterých voda snadno hloubí četné strže a často zde dochází, jak zmiňují i výše, k sesuvům půdy nebo zemědělcům nežádoucí větrné erozi. (Mackovčín, 2002)

6.1.4 Fauna a flóra

Mezi faktory utvářející vzhled krajiny Bílých Karpat a také biodiverzitu druhů a biotopů patří, kromě přírodních podmínek, ještě historický vývoj a způsob obhospodařování. Tím zde vznikaly pro oblast typické biotopy v podobě luk, dubohabřin a bučin, pramenišť, starých sadů a záhumenek. (Fajmon, Konvička, Jongepierová, 2010)

Bělokarpatské louky a pastviny jsou utvářeny již od neolitu, kdy člověk začal kácet lesy a extenzivním způsobem hospodaření dal podmínky pro vytvoření druhově velmi pestrým společenstvům rostlin a živočichů, z nichž mnohé druhy jsou dnes chráněné či dokonce kriticky ohrožené. (Jongepierová, Trachtulec, 1991) Ve střední Evropě lze jen stěží nalézt lokalit obdobných charakteristik. Na ploše 20 m² můžeme napočítat až 110 druhů rostlin, celkově je v Bílých Karpatech evidováno přes 800 druhů. Zdejší louky bývají často nazývány „*bělokarpatskými orchideovými loukami*“, díky hojnému zastoupení čeledi vstavačovitých. Tyto louky jsou rozloženy hlavně v jihozápadní oblasti, méně pak na Moravských Kopanicích nebo na Valašskokloboucku.

Bílé Karpaty jsou jedinou lokalitou u nás, kde je možné narazit na všivec statný, hrachor panorský pravý, rozrazil latnatý širolistý, tořič čmelákovitý Holubyho, kosatec různobarvý nebo například vstavač bledý. Mezi další vzácné druhy lze zmínit mečík bahenní, šafrán bělokvětý, hořec křížatý, len žlutý či hadí mord nachový a vzácností vyšších poloh je vstavač kukačka. U pramenných výchozů a lučních mokřadů se vzácně vyskytují kosatce sibiřské a některé druhy orchidejí. Také plevelová společenstva na záhumenkách jsou pro tuto oblast charakteristická. (Fajmon, Konvička, Jongepierová, 2010)

Pro zachování těchto vzácných druhů rostlin budoucím generacím je nutné dbát správného zásahu a způsobu obhospodařování zdejší krajiny a hlavně nehnojení luk. Tato zeleň zde plní rovněž funkci protierozní, neboť zpevňuje flyšové podloží.

Původně tvořil krajinu Bílých Karpat především listnatý les, který je dnes dochován pouze v pralesech na Velké Javořině a v okolí Vlárského průsmyku. Přírozená lesní společenstva jsou zde vysazována dodnes. Tvoří je většinou duby, buky, méně pak jsou zastoupeny jasan, javory, habry, břízy či jedle. (Jongepierová, Trachtulec, 1991) I v lesích nacházíme vzácné druhy rostlin, z nichž k nejzajímavějším patří razilka smrdutá, violka bílá či mázdřinec rakouský. (Fajmon, Konvička, Jongepierová, 2010)

Lesy Bílých Karpat jsou zajímavé i pro mykology a houbaře. Ze vzácných druhů zde můžeme obdivovat hřib satan, hřib Fechtnerův, hřib medotrpký, korálovec bukový a mnohé další, jak hřibovité, tak i lupenaté houby. Houbám se daří také na zdejších pastvinách a loukách. Kupříkladu lze zmínit bedlu vysokou, žampion velkovýtrusný nebo čirůvku májůvku. (Mackovčín, 2002)

Pro oblast jsou typickým krajinným prvkem staré sady, ve kterých přežívají původní krajové odrůdy ovocných dřevin. V nižších a téměř odlesněných polohách se místy vyskytují karpatské dubohabřiny a dosti vzácně i šipákové doubravy, ve vyšších polohách převažují květnaté bučiny. (Fajmon, Konvička, Jongepierová, 2010)

Nachází se zde nepřehledné množství druhů živočišné říše. Dle výzkumů to může být více než 20 000 druhů. (Fajmon, Konvička, Jongepierová, 2010) V Bílých Karpat poskytují domovinu velmi pestré paletě živočišných druhů především lesy. Typickým obyvatelem je zde mlok skvrnitý, kuňka žlutobřichá, drobné pěvce zastupuje hlavně lejsek šedý. V dnešní době zde již bohužel nemůžeme spatřit původně žijícího tetřeva hlušce a tetřívka obecného. Mezi další běžné druhy zvěře patří srnčí, jeleni, divoká prasata, jezevci či lišky, vzácně je možné spatřit třeba i kočku divokou, rysa nebo medvěda, kteří se sem dostávají ze Slovenska. Z početné hmyzí fauny stojí za zmínku hlavně vzácný tesařík alpský nebo jasoň dymnivkový. (Jongepierová, Trachtulec, 1991)

Fauna Bílých Karpat doposud není zcela probádaná. Znalost některých obratlovců a téměř většiny bezobratlých má značné rezervy. Řada skupin živočichů zde dokonce ještě nebyla zkoumána vůbec. (Mackovčín, 2002) Lesy Bílých Karpat si tak drží stále mnohá ze svých tajemství, což se může jevit jako pozitivní sdělení. (Jongepierová, Trachtulec, 1991)

6.2 Socioekonomické poměry

6.2.1 Ochrana přírody

Chráněnou krajinnou oblastí byly Bílé Karpaty ustanoveny výnosem Ministerstva kultury Československé republiky ze dne 3.11.1980. Biosférickou rezervací UNESCO pak až 15.4.1996. (Mackovčín, 2002) Tento statut Biosférické rezervace má zaručovat ochranu přírody z mezinárodního hlediska a vychází z programu přijatého v roce 1974, „*Radou pro výchovu, vědu a kulturu*“ organizace UNESCO, „*Man and the Biosphere – člověk a krajina*“. (Pospěch, 2007) V roce 2000 byl CHKO Bílým Karpatům udělen diplom Rady Evropy pro chráněná území. (Fajmon, Konvička, Jongepierová, 2010)

Mezi nejdůležitější priority patří ochrana biologické rozmanitosti a udržení harmonického využívání zdejší krajiny. Kromě ochrany divokých živočichů a planých rostlin bylo kritériem pro zařazení CHKO Bílé Karpaty do systému Biosférických rezervací také ochrana kulturních plemen a odrůd pěstovaných za pomoci klasických technologií obhospodařování krajiny. Nejedná se tedy především o zpřísňování ochranných kritérií, ale spíše o hledání způsobů vedoucích k dalšímu ekologicky šetrnému rozvoji oblasti. V případě CHKO a také v případě biosférické rezervace se provádí ochrana přírody diferencovaně, podle vlastních zonací. (Pospěch, 2007)

Do maloplošných zvláště chráněných území Bílých Karpat spadá 5 národních přírodních rezervací, 1 národní přírodní památka, 16 přírodních rezervací, 30 přírodních památek a 16 evropsky významných lokalit. (Fajmon, Konvička, Jongepierová, 2010) Z národních přírodních rezervací je vhodné zmínit alespoň NPR Čertoryje, představující nejrozsáhlejší komplex květnatých bělokarpatských luk s velkým výskytem chráněných druhů rostlin a živočichů a NPR Javořina, známou díky dochovanému pralesu. Národní přírodní památkou je louka Búrová. Kromě dalších přírodních památek a rezervací se v Bílých Karpatech nachází též několik památných stromů. (Stráž přírody CHKO Bílé Karpaty, 2013)

Pokud k tomu není dle zákona pověřena příslušná obec, Ministerstvo životního prostředí či Česká inspekce životního prostředí, vykonává správu v oblasti ochrany životního prostředí Správa CHKO Bílé Karpaty. Kromě činnosti osvětové, vzdělávací, koordinační, monitoringu a výzkumu zpracovává, mimo jiné, „*Plán péče o CHKO Bílé Karpaty*“, což je základní řídicí dokument pro veškerou činnost v CHKO. V současné době je platný plán schválený Ministerstvem životního prostředí pro období 2012/2021. Mezi hlavní cíle pro

vymezené období i pro další dekády patří, dle plánu, zachování bělokarpatských lučních a pastevních ekosystémů, včetně jejich biodiverzity, udržení nebo vytvoření podmínek pro chráněné druhy rostlin a živočichů, zvláště těch, které se v rámci České republiky vyskytují výhradně zde, zachování původních lesních společenstev, péče o přirozené prostředí vodních toků a mokřadů, zachování charakteristického krajinného rázu včetně udržení rozmanitosti krajiny a péče o vybrané kulturní charakteristiky nebo jejich obnovy. (Správa CHKO Bílé Karpaty, 2013)

6.2.2 Historie a památky

Prvotní stopy osídlení území Bílých Karpat sahají do období neolitu, tedy 6000 – 3500 př. n. l. Nálezy kanelované keramiky a opevněná hradiska svědčí o průniku kmenů z karpatských kotlin do této oblasti na počátku druhého tisíciletí př. n. l. Z doby bronzové jsou dochovány výšinné hradiště na Šumárníku nad Kněždubem nebo hradiště u Javorníku a pohřebiště na Luhačovicku. Později zde opevněná sídliště budovali Keltové.

Že zdejším územím procházela důležitá komunikace, dosvědčují nálezy římských mincí u Bojkovic a ve Vlárském průsmyku. Nálezy pohřebišť z doby Velké Moravy na Bojkovsku a Slavičínsku vypovídají o osídlení území Slovany. Osídlovány byly především oblasti kolem vodních toků a kotliny. Po rozpadu Velké Moravy byly Bílé Karpaty hraničním územím Království uherského a Markrabství moravského. I v těchto dobách neproběhlo osídlování hornatějších poloh. Zájem o toto území lze spatřit kupříkladu na zřícenině královského hradu v Brumově, budovaného ve 13. století.

S vpádem Tatarů a Kumánů na Moravu zde nastala hlavní vlna kolonizace. V této době byl postaven královský hrad v Uherském Brodě a v Bánově. Rozkvět území a budování správních center přinesla vláda Jagelonců. Nejdrtivější dopady pro oblast měl v 17. století vpád Bočkajovců, kteří plenili vsi i městečka. Po uklidnění situace nastal v oblasti zásadní zvrát ve využívání krajiny i v nejvyšších a nejodlehlejších místech pohoří. S novými způsoby životního stylu a hospodaření přicházely i nové obce, charakteristické roztroušenou zástavbou, dnes známé jako kopaničářské. Mezi ně patří Vyškovec, Žitková, Vápenice nebo Lopeník.

Osídlování vyšších poloh Bílých Karpat zásadně ovlivnilo vzhled krajiny. Lesy se začaly parcelovat a následně díky kácení ustupovaly loukám a pastvinám, kde kolonisté pásli hlavně ovce. Až do 19. století zde museli zemědělci odvádět desátek, což pro mnohé z nich znamenalo zadlužení se a nutnost emigrace, především do bohatších oblastí Moravy, Ra-

kous, Uher nebo i do Ameriky. Tehdy se v Bílých Karpatech rozmohlo odvětví zvěrokleštičství, díky kterému se místní obyvatelé užívali téměř v celé Evropě. (Mackovčín, 2002) Expozice tohoto řemesla je k vidění na Bojkovsku, v obci Komňa, v obydlí zvěrokleštiče. (Obec Komňa, 2013)

Plodiny ne příliš výnosného zemědělství, kvůli přírodním podmínkám v pohoří, byly hlavně brambory, oves, žito, len, konopí, proso nebo pohanka. Lépe se zde dařilo ovocnářství, především pěstování švestek, jabloní, hrušní či ořechů. V 19. století se pásli v nižších polohách dobytek, který byl později ustájen a sedláci tak museli sklízet seno. Od té doby se také začaly hnojit pastviny. (Mackovčín, 2002)

V 60. letech 20. století začaly vznikat zemědělská družstva a státní statky. Díky nadměrné orbě, intenzivnímu hnojení, či ponechání ladem došlo v oblasti k značnému úbytku původních luk a pastvin. Menší políčka, na kterých se dařilo dnes již vzácným plevelovým porostům, byla dochována v podobě současných záhumenek. Tento nepříznivý stav se začal zlepšovat po roce 1989, kdy se začalo opouštět od intenzivního zemědělství, byly zpětně zatravnovány tisíce hektarů orné půdy a začalo se zde hospodařit šetrnými způsoby. Došlo i k obnovování remízků, sadů a bylo též vybudováno hodně rybníků a tůní. (Fajmon, Konvička, Jongepierová, 2010)

V oblasti bylo dochováno relativně málo středověkých stavebních památek. Mezi nejstarší se řadí zmíněná zřícenina hradu v Brumově, hrádek Zubačov u Komně nebo z 15. století pocházející Nový Světlov v Bojkovicích. Mezi významné církevní stavby patří kostely ve Vlachovicích a Velké nad Veličkou, dále hojně rozšířené Boží muka či zvonice, například na Luhačovicku, v Haluzicích, Vrběticích a v Javorníku.

V Bílých Karpatech je dochováno mnoho skvostů lidové architektury. Za zmínku stojí především větrný mlýn nad Kuželovem z roku 1842, soubor seníků v Javorníku či mnohé stavení kopaničářského typu. Secesní architekturu je pak možné obdivovat v lázních Luhačovice. (Mackovčín, 2002) Ukázky lidového stavitelství a životního stylu našich předků lze spatřit v Muzeu vesnice jihovýchodní Moravy ve Strážnici. Jsou zde zastoupeny expozice všech významných podoblastí Slovácka z období 17. až 19. století.

Další zajímavou památkou jsou historické vinné sklepy Plže v Petrově, jejich výstavba byla započata již v 15. století. Dodnes je zde dochováno kolem 80 bohatě zdobených sklepů se dvěma návesními prostranstvími, kde se každoročně pořádají folklorní akce. V roce 1983 byla tato lokalita vyhlášena památkovou rezervací lidové architektury. Dalšími histo-

rickými cennostmi jsou památkové domky v Hluku či obnovený areál salaše z 19. století, Travičná u Radějova, který nabízí vzdělávací a volnočasové zabavení mladým lidem. Je zde naučná stezka, spatřit zde lze rovněž původní venkovské stavby, nachází se zde sbírka živých tradičních slováckých dřevin, ovčín a mnohé další. Ročně se zde koná spousta nej-různějších akcí, kterým dominuje zářijové „*Oskorušobraní*“.

Zajímavé skvosty lidové architektury jsou zde rozmístěny snad v každé obci. V Moravských Kopanicích narážíme na dvorcové kopaničářské domy s valbovou či sedlovou střechou a v každé obci se nachází také typická dřevěná zvonice. Na řadu zachovalých roubených chalup pak můžeme nahlédnout například v Nedašově na jižním Valašsku. (iTras, 2009-2013)

6.2.3 Kultura a místní zvyklosti

V oblasti Bílých Karpat se díky svérázným životním podmínkám tamních obyvatel a také pro odlehlost mnohých sídel podařilo dochovat velké množství folklórních tradic. Zasahuje sem několik živých etnografických oblastí, mezi něž patří Dolňácko na západní části, Horňácko rozléhající se v okolí Velké nad Veličkou, dále Moravské Kopanice, představující samostatnou národopisnou oblast, Valašsko zasahující do okolí Valašských Klobouk a s ním sousedící Luhačovické Zálesí. (Mackovčín, 2002) Těchto pět národopisných oblastí se od sebe liší způsobem osídlení krajiny, nářečím a folklórními zvyky.

Dolňácko

Zdejší krajina je typická řídké obydlenými horskými hřebeny s květnatými loukami, vinicemi a ovocnými sady. (iTras, 2009-2013) Dolňácko je krajem cimbálových muzik, dechových hudeb a tanečních a pěveckých souborů a v neposlední řadě i vína. Všechny tyto prvky se nejvíce rozhýří v době konání Dolňáckých slavností či proslulé Jízdy králů. (Dolňácko, 2013)

Horňácko

Na Horňácku se nachází mnoho památkově chráněných venkovských chalup, seníků a stodol. Mezi nejznámější folklorní události patří Horňácké slavnosti. K dalším horňáckým zvyklostem se řadí fašankové obchůzky či Tradiční horňácké kosení v Malé Vrbce. (iTras, 2009-2013)

Moravské Kopanice

Jedná se o velmi členitou mozaikovitou krajinu s roztroušenými usedlostmi s přiléhajícími sady, loukami, lesy a těžko dostupnými poličky, které bylo možné obdělávat pouze motykou, z čehož vzešel název oblasti. Spadají sem obce Starý Hrozenkov, Vyškověc, Žitková, Vápenice a Lopeník³. (FolklorWeb, 2011) Nejznámější folklorní událostí Moravských Kopanic jsou červencové Kopaničářské slavnosti konané ve Starém Hrozenkově. (iTras, 2009-2013)

Luhačovické Zálesí

Zdejší obce byly odjakživa chudé, díky čemuž se zde rozvíjela domácí výroba a řemesla. Obrat nastal po vybudování lázní v Luhačovicích a Baťových závodů v nedalekém Zlíně. (iTras, 2009-2013) V luhačovickém Zálesí, se díky jeho přilehavosti k Valašsku, Slovákku i Hané mísí více prvků lidové kultury. (FolklorWeb, 2011)

Jižní Valašsko

Území Jižního Valašska se rozprostírá v okolí Valašských Klobouků a Bromova-Bylnice. Valaši, kteří se zde usazovali od raného novověku, zde přetvářely bukové lesy na pastviny. Typickou lidovou architekturu představují roubené chalupy. (iTras, 2009-2013) Mezi nejznámější folklorní události patří Mikulášský jarmark ve Valašských Kloboukách. (FolklorWeb, 2011)

6.2.4 Dopravní infrastruktura

Převažujícím druhem dopravy v CHKO Bílé Karpaty je silniční doprava. Oblast protíná několik komunikací I. třídy. Hlavní migrační bariéru představuje silnice I/50, kdežto ostatní silnice první třídy jsou pouze v úsecích, kde se v údolí vyskytují souběžně s železničním tahem, jak je tomu v oblasti Vlárského průsmyku a Velké nad Veličkou.

V současnosti nepředstavuje železniční doprava na území CHKO větší hrozbu pro životní prostředí, přestože se zde vyskytuje i několik tratí spojujících Českou Republiku se Slo-

³ Znatelný komunikační odstup mezi sousedními obcemi Kopanic a také oddělenost farností vedly k utvoření jistých kulturních odlišností v podobě vlastních krojů a nářečí pro každou jednotlivou obec. Též díky geografické izolovanosti se zde dochovalo daleko více lidových zvyklostí a tradic, nežli v jiných oblastech Moravy. (FolklorWeb, 2011)

venskem. Provoz na nich není natolik frekventován, aby zde bylo zapotřebí do budoucna vybudování železničního koridoru.

V zimě jsou zde silnice udržovány chemicky, díky několika povoleným výjimkám ze základních ochranných podmínek správy CHKO. Do těchto výjimek je zahrnuta většina úseků komunikací a je tak možné řešit i kalamitní situace. Navýšení stávajícího rozsahu výjimek pak není žádoucí ani z hlediska ochrany přírody. (Správa CHKO Bílé Karpaty, 2013)

6.2.5 Sídelní struktura a nezaměstnanost

Do CHKO Bílé Karpaty částečně zasahuje 43 obcí svými katastry a 38 obcí je celou svou katastrální výměrou součástí oblastí. Celkem sem tedy přináleží 81 obcí Zlínského a Jihomoravského kraje. (Asociace turistických regionů České republiky, 2013)

Mezi těmito obcemi je také 6 měst, počtem obyvatel přesahujících počet 5000 obyvatel. Jsou jimi Bojkovice, Brumov–Bylnice, Slavičín a zčásti Luhačovice a Strážnice. Významnějšími městy, situovanými nadosah hranice CHKO, jsou Uherský Brod a Veselí nad Moravou. (Plán péče o CHKO Bílé Karpaty, Mapová příloha č. 1, 2010)

V mnohých obcích tohoto území je naměřena značná nezaměstnanost. V průměru se v roce 2011 pohybovala na úrovni 14 %, v některých případech však převyšovala i 20 %. Nejvíce zasaženými obcemi jsou Lopeník a Vyškovec. (Strategie rozvoje cestovního ruchu území Bílých Karpat – Kopanic, 2012)

6.2.6 Cestovní ruch

Díky jedinečnému přírodnímu dědictví, malebné krajině, nespočtu dochovaných památek a přežívajícím lidovým tradicím se v Bílých Karpatech naskýtá mnoho možností, jak trávit letní i zimní dovolenou. Pěší turisté se zde mohou vydat jak po značených trasách, tak po naučných stezkách, cykloturisté mají na výběr z mnoha regionálních okruhů nebo se mohou projet po dálkové „*Beskydsko-karpatské magistrále*“, vyznavači umění a lidové architektury zde také přijdou na své a konečně i pro nadšence lyžování je zde dostatek vyžití, ať už na sjezdových, či početnějších běžeckých tratích, ze kterých lze obdivovat krásu zimní bělokarpatské přírody. (Východní Morava, 2013)

Výchozí místa pro turisty představují hlavně města Strážnice, Valašské Klobouky a lázně Luhačovice. Tyto města také zvyšují přitažlivost a pestrost pobytu zde. Dalšími známými rekreačními destinacemi jsou například Strážnice-Mlýnky, Radějov-Lučina, Nová Lhota-

Vápenky, Javorník-Filipovské údolí, okolí Lopeníku či Jelenovské u Valašských Klobouk. (Jongepierová, Trachtulec, 1991)

Pěší turistika

Lákadlem pěších turistů jsou především místní naučné stezky vedoucí přes květnaté louky, bukové lesy a krajinu osazenou rozptýlenými staveními, políčky a sady. (Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty, 2013b)

Jedna z nejdelších naučných stezek, směřující na nejvyšší vrchol Bílých Karpat, Velkou Javořinu, se nazývá „*Javořinská naučná stezka*“. Vede přes území Hornácka, kde se střetává malebná příroda s bohatou lidovou kulturou. Trasa začíná ve Velké nad Veličkou, kam je možné se dopravit i vlakem, vede podhorskými obcemi a končí v 970 m n. m., na vrcholu Velké Javořiny. Na stezce je možné udělat, dle zvolené úrovně náročnosti a délky trasy, až 14 zastávek u panelů obsahujících užitečné vzdělávací informace o zdejší krajině. V rámci této túry je možné obdivovat bukový prales na Javořině.

Další známá trasa, „*Lopenická naučná stezka*“, vede přes druhý nejvyšší bod Bílých Karpat, Velký Lopeník. Zde je možné se seznámit s krajinou a tradicemi Moravských Kopaníc. První z osmi informačních tabulí, tedy i výchozí bod trasy, se nachází v obci Lopeník, kam se lze dopravit autobusem. Stezka měří něco málo přes 7 km a je vhodná jak pro pěší, tak i pro cykloturisty, bez ohledu na věkovou kategorii.

„*Naučná stezka Moravské Kopanice*“ se podobně jako Lopenická, věnuje osvětě kultury a způsobu života v kopaničářské krajině. Putuje krajinou Starého Hrozenkova a Žitkové a naskýtá možnost zastavení u 14 panelů. Celková trasa stezky může být až 23 km a je vhodná spíše pro pěší turisty, případně pro cyklisty na horských kolech. Nejcennější dominantou na trase je Přírodní rezervace Hutě, známá výskytem vzácných druhů orchidejí, ale mimo jiné se na trase nachází i Kaple Panny Marie Kopanické či odkaz na lidovou píseň. (Město Uherský Brod, 2003-2012)

Se Starým Hrozenkovem je spojena ještě jedna naučná stezka, zvaná „*Okolo Hrozenka*“, která se liší svojí trasou vedenou ke státní hranici se Slovenskem, dále do Vyškovce a přes Vápenice zpět. (Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty, 2013b)

V Bojkovicích začíná, dle názvu města, stejnojmenná naučná stezka, kterou tvoří 2 okruhy se 14 informačními panely. Je zde možné se dozvědět zajímavosti z historie a současnosti města Bojkovice a obcí Hostětín, Krhov a Pitín, včetně informací o zdejší přírodě nebo o

tradičních ovocných odrůdách. Obdivovat zde lze též Přírodní památku Žleb. Výchozím bodem trasy jsou Bojkovice, dostupné autobusem i vlakem.

Jednu z kratších tras představuje „*Naučná stezka Květná*“ vedoucí lesy a loukami pod vrcholem Velké Javořiny a kolem obce Strání – Květná, kam je možné se dopravit autobusem. Panely na stezce obsahují informace o zdejší přírodě a kultuře a je možné se dozvědět také informace o místních sklárnách. Na stezce se nachází Přírodní rezervace Nová Hora. (Město Uherský Brod, 2003-2012)

Ze Strážnice se lze vydat na „*Šumárnickou naučnou stezku*“, táhnoucí se částmi Dolňácka a Hornácka. Je možné se zde dozvědět o způsobu života a hospodaření v místní krajině, spolu s vysvětlením historické a přírodovědné souvislosti těchto dějů. Výhodou je snadná dostupnost vlakem či autobusem. Trasa měří 18 km a téměř na každém z těchto 18 km se nachází informační panel. (Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty, 2013b)

Kromě těchto vymezených stezek je možné se krajinou Bílých Karpat vydat také libovolně, po značených turistických trasách. Navštívit se tak dá Vlárský či Lyský průsmyk na severu území, skalní útvar Vršateckého a Červenokamenského bradla nebo okolí horských obcí na Luhačovicku, Bojkovsku a Valašskokloboucku.

Jih území, okolo Strážnice, je charakteristický vinohradnictvím. Také zde je pro pěší i cykloturisty připraveno mnoho variant pochodů, převážně vedených obecními katastry s rozlehlými vinicemi. Jeden takový okruh, s výchozím bodem v Petrově, kde je možné obdivovat památkovou rezervaci Petrov – Plže, představující soubor téměř 80 památných vinohradnických staveb, vede podél vodní nádrže Mlýnky na podhůří Bílých Karpat a dále přes území obce Žerotína a kolem vinných sklepů sestupuje až do Strážnice. Poblíž této trasy, na „*Oskorušové naučné stezce*“, se lze seznámit také s tímto tradičním ovocným druhem, jeřábem oskeruší. Vede kolem obcí Tvarožná Lhota, Radějov a Žerotín. (Wieser, 2008)

Cykloturistika

Cykloturisté zde mají mnoho možností, kam vyrazit na výlet. Oblastí prochází dálková, Beskydsko-karpatská magistrála a nacházejí se zde rovněž trasy regionální, například trasa podhůřím Bílých Karpat. (Východní Morava, 2013)

Terén je zde především hornatý. Dokonce ani na Dolňácku nenarazíme na dlouhé rovinné úseky, ale především na táhlé stoupání a klesání. Směrem k hřebenům Bílých Karpat, kudy také vede státní hranice se Slovenskem, se tyto úseky výšlapů a sjezdů stávají až několika-

kilometrovými. Mnohdy je třeba při cestě na hřeben překonat až 400 m převýšení. Možných sestupů a přístupů na hřeben, které jsou většinou bez větších komplikací sjízdné, je zde několik a také po samotném hřebenu vede po státní hranici lesní cesta.

Dobrymi přístupovými cestami do oblastí s vyšší nadmořskou výškou jsou ty s kvalitním povrchem a malou strmostí. Takové podmínky splňují trasy mezi Vápenkami a Kamennou Boudou, mezi obcemi Nivnice a Březová nebo mezi Bojkovicemi či Bystřicí pod Lopeníkem a Novým Dvorem. V ostatních případech se jedná spíše o strmější úseky. Výhodou je dostupnost mnohých výchozích míst pro cykloturistiku autem nebo autobusem. (Cyklotrasy.info, 2013)

Regionální trasy či okruhy vedou místy po silnicích, hlavně však po zpevněných lesních cestách nebo chodnicích. Dají se rozdělit do tří kategorií, podle stupně náročnosti pro cyklisty. Mezi lehčí lze zmínit trasu „*Dolňáckou krátkou*“, „*Horňáckou krátkou*“ a krátkou trasu po Jižním Valašsku, táhnoucí se povodím Vláry. Dále patří do lehčích trasa „*Na jih do rovin zvrásněnými vinicemi*“ a „*Strážnická vinná*“, „*okruh Slavičina*“, „*Velký luhačovický okruh I*“ a „*Zálesí krátká*“, táhnoucí se členitým terénem.

Do středně těžkých se řadí „*Bojkovický okruh*“, především díky častým stoupáním v podhůří Bílých Karpat, „*trasa Dolňácko*“, „*Horňácko*“, trasa zvaná „*Komenského rodiště*“, „*Lopeník*“, „*Luhačovický okruh*“, „*Podél Vlárské dráhy*“, „*okruh Podhůří Bílých Karpat*“ a například poměrně krátká trasa, však s velkým převýšením, „*okruh Valašských klobouk*“.

K obtížným trasám či okruhům se řadí bělokarpatská trasa „*Bikemaraton*“, vedoucí lesními cestami a chodníky, místy s problematickou sjízdností, dále trasa „*Dotek Bílých Karpat*“, „*Javořina*“ nebo „*Velký luhačovický okruh*“. (Vyletnik.cz, 2013)

Vodní rekreace, kempy a rekreační zařízení

V Bílých Karpatech se nachází mnoho rekreačních zařízení s možností koupání, ať už venkovního, přírodního či formou krytých bazénů. V Autokempingu Strážnice se lze okoupat ve venkovním bazénu a nachází se zde i hřiště pro minigolf. Venkovní bazén a kemp se nachází rovněž v Bojkovicích, ve kterých je dále možné se ubytovat v Penzionu Zámeček s dětským hřištěm, půjčovnou sportovních potřeb a vybavení, sportovním hřištěm a venkovním bazénem pouze pro ubytované.

V Nivnici, na Hotelu Savary, je možnost koupání v bazénu na sousední Nivnické Riviéře. Vodní rekreace je zastoupena také v Radějově, kde se nachází Chata Františka Bačíka s venkovním bazénem nebo Penzion Javor, kde je kromě bazénu i sportovní hřiště a půjčovna sportovních potřeb. V přehradní nádrži Lučina u Tvarožné Lhoty lze provozovat přírodní koupání. Ve Starém Hrozenkově se nachází rekreační středisko Kord, vybavené venkovním bazénem a sportovním hřištěm a také Penzion Patrik, který má navíc i vířivku a saunu.

Velký sortiment rekreačních služeb je k dispozici na Chatě Lopeník. Je zde venkovní bazén a sauna, stolní tenis, posilovna, půjčovna sportovních potřeb a vybavení, billiard, pétanque s hřištěm a sportovní hřiště, vše pouze pro ubytované. Objekt se nachází v obci Lopeník. Dostatek služeb nabízí i rekreační středisko Kopánky na Mikulčině vrchu, kde je k dispozici dětské hřiště, venkovní minigolf, venkovní bazén a sportovní hřiště. Penzion Boďa v Horním Němčí disponuje saunou, venkovním bazénem a nabízí též masáže.

Bazén má dále Penzion Jana ve strážnici, kde se nachází také sportovní hřiště, stolní tenis nebo kulečnickový stůl. Podobné služby, včetně krytého bazénu, jsou také v rekreačním domě u Světlíků v Suchově. Venkovní bazény či koupaliště jsou rovněž v Lipově a ve Velké nad Veličkou. (Jižní Morava, 2007)

Více možností, nejen vodní rekreace, skýtá lázeňské město Luhačovice. Nachází se zde přehrada a mnoho luxusních hotelů s bazény a wellness. Veřejnosti běžně přístupná je Městská plovárna Luhačovice. Ta nabízí plavecký bazén o délce 25 m, dětské brouzdaliště, whirlpool, relaxační bazén či divokou řeku. K dispozici je též parní kabina. Celková kapacita areálu činí 143 osob a možnost zaparkovat zde je také postačující. Další možností vodní rekreace je pozlovické koupaliště Duha v blízkosti Luhačovické přehrady. (Město Luhačovice, 2013)

Vodní nádrž Ordějov je vhodná jak ke koupání, tak i k rybolovu. Nachází se na Uherskobrodsku, nedaleko obce Suchá Loz. V blízkém Uherském Brodě pak turisté hojně vyhledávají aqvapark Delfin. (Východní Morava, 2013)

Další možnosti volnočasového vyžití

V městech a obcích CHKO Bílé Karpaty jsou nesčetné možnosti volnočasového vyžití. Na koních je možné jezdit v jezdeckých klubech v Bánově, Bojkovicích, Vlachovicích nebo Valašských Kloboucích. Města Luhačovice a Slavičín, kromě celoročních kulturních akcí, mají také tenisové kurty, sportovní areály, kryté bazény, bowling či fitness centra. Bowling

lze dále nalézt ve Starém Hrozenkově, Strání, Pozlovicích, Valašských Kloboucích a v Brumově – Bylnici. Fitcentra a sportovní areály s hřišti pak nalezneme ve všech větších sídlech Bílých Karpat. (Východní Morava, 2013)

6.3 Ekologické zemědělství v Bílých Karpatech

Ještě téměř před půl stoletím byla krajina Bílých Karpat daleko malebnější. Skládala se z mozaiky terasovaných políček, luk, pastvin, ovocných sadů či důkladně vypásaných, případně vyžínaných mezí. Pak se ale tehdejší vlastníci místních pozemků začali sdružovat do družstev, ať už dobrovolně nebo nuceně. Meze se začaly rozorávat, menší sady se likvidovaly, roztroušené louky zalesňovaly a solitéry kácely, čímž se tato pestrá krajina přetvářela na krajinu poněkud jednotvárnou.

V roce 1989 však nastaly podmínky pro opětovné uvedení rázu této krajiny k původní rozmanitosti a biodiverzitě. Překážkou ale byla ztráta většiny bývalých sedláků a nezáměr současných obyvatelů hospodařit na odlehlých pozemcích, s potencionálně nedostatečným odbytem a navíc když už jen výjimečně někdo choval krávy nebo ovce. S tímto problémem se měly v úmyslu vypořádat ekologické organizace, které se časem seskupily do občanského sdružení Tradice Bílých Karpat. Cílem tohoto sdružení je obnova původních krajinných hodnot, zajištění životaschopné místní ekonomiky a zajištění odbytu místním hospodářům. K těmto ekologickým aktivitám je CHKO Bílé Karpaty nesmírně příhodnou. (Moštárna v Hostětíně, 2013)

Při zrodu ekologického zemědělství v Bílých Karpatech stál též Milan Drgáč, významný představitel národní asociace ekologických zemědělců a Informačního centra pro Moravské Kopanice. K ekologickému zemědělství se dostal poté, co si jako pracovník státního podniku uvědomil, jak škodlivé jsou pesticidy, herbicidy a podobné, běžně užívané látky v intenzivním zemědělství, nejen pro zemědělskou půdu, ale i přírodu obecně. Jeho původní návrhy jsou v současnosti vzorovým příkladem pro mnohé drobné sedláky, jejichž cílem je pěstování kvalitních plodin přirozeným způsobem, přestože zpočátku se s těmito snahami o provádění změn v zemědělství nesetkával s kladnými ohlasy. (Enviweb, 2003)

Pro Bílé Karpaty jsou podmínky a charakteristiky ekologického zemědělství poměrně ekvivalentní při porovnání se zbytkem území Zlínského Kraje. Většinu ekologicky obhospodařovaných ploch zde tvoří travní porosty, orná půda představuje pouze malé procento,

především je tomu tak díky zdejšími přírodními podmínkám. Pozemky ve svazích nejsou příliš vhodné k obdělávání a navíc je pro zdejší zemědělce hrozbou i půdní eroze.

Nejrozšířenější aktivitou ekologických farem je především chov masného skotu, méně pak chov ovcí, mléčného skotu nebo koní. Mnoho ekozemědělců se zabývá pěstováním ovocných odrůd a jejich zpracováním, případně dodavatelstvím do hostětínské moštárny. Jiné ekofarmy se zaměřují na pěstování bio zeleniny nebo se může jednat o doplňkovou aktivitu k jiné ekologické činnosti a produkci. Je zde i několik farem provozujících agroturistiku. Ne všichni ekozemědělci však svoji produkci mohou dále zpracovávat nebo nabízet k přímému prodeji ze dvora. Pokud má totiž být výrobek označen jako „bio“, musí splňovat podmínky výroby, zpracování a distribuce dle zásad ekologického zemědělství. V mnohých případech brání ekozemědělcům v rozšíření zpracovatelských kapacit přísné hygienické a veterinární předpisy a v neposlední řadě také jejich finanční možnosti. (Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, 2007b)

Zemědělci měli na údržbu krajiny, přesněji na podporu mimoprodukčních funkcí zemědělství, v posledních letech možnost čerpat finanční prostředky z ministerstva zemědělství. Bylo to díky nařízení vlády ČR č. 505/2000 Sb., jehož programy se vztahovaly na kosení luk, extenzivní pastvu a na podporu hospodaření v podhorských a horských oblastech.

Zásadní změny při čerpání dotací či evidence zemědělské půdy přinesl vstup ČR do Evropské unie. Velké očekávání měly přinést nové krajinotvorné agroenvironmentální programy, dále jen „AEO“. Ty měly za úkol aplikovat takové dotační tituly, které by prostřednictvím zemědělské činnosti působily blahodárně na životní prostředí. Pro mnohé zemědělce však omezení či nařízení plynoucí z AEO působí značné komplikace, neboť vyžadují větší finanční náklady a jsou náročnější i z časového a organizačního hlediska. Dokonce i pro ochranu přírody AEO prakticky znamenaly četné komplikace. Systém přehlednosti, hodnocení a také personálního zázemí pro aplikování programů AEO totiž z počátku nebyl dostačující.

Doposud nejúčinnějším programem pro údržbu krajiny se jeví „*Program péče o krajinu*“. Jedná se velmi flexibilní program ministerstva životního prostředí, který se nejčastěji využívá v nejcennějších lokalitách, ve kterých je jejich údržba zemědělskou činností nepostradatelná. Nevýhodou tohoto programu jsou jeho omezené finanční prostředky a nedostatek pracovní síly nejen na úřadech, ale i v terénu a proto jej není možné uplatnit všude, kde je ho potřeba. Do budoucna by tedy měly být krajinotvorné programy vytvářeny co nejvý-

hodněji pro potřeby hospodařících subjektů a zároveň za účelem ochrany přírody. Proto by se na jejich přípravě měli podílet, kromě úředníků, odborníci na ochranu přírody a zkušení hospodáři. (Piro, Wolfová, 2008)

V současnosti je v Bílých Karpatech několik desítek ekologických farem. Jedná se o malé farmy s výměrou pozemku do jednoho hektaru, ale jsou zde zastoupeny i velká družstva rozkládající se na desítkách hektarů. Největší koncentrace ekologicky zemědělských aktivit je zaznamenána na území Moravských Kopanic.

Pro odbyt produktů a propagaci farmářů mají významný vliv specializované tématické akce, jakými jsou výstavy nebo jarmarky. Větší jarmarky probíhají v Praze a v Brně, na území CHKO pak například ve Starém Hrozenkově, kde je nejznámější akcí dožínková slavnost. Jedná se především o folklorní událost, avšak není opomenuta ani propagace místních farmářů. Akci pořádá ve spolupráci s „*PRO-BIO*“ – svazem ekologických zemědělců ČR také Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, které se snaží, kromě propagace folklorních zvyklostí, podporovat i alternativní metody zemědělství, například společnými aktivitami s místními rolníky, kteří jsou tomu nakloněni. Tímto přístupem se mění i smýšlení lidí při využívání zdejší krajiny. Přestože produkty ekologického zemědělství mnohdy nepostačují k uživení menších farem, jsou nezanedbatelným zdrojem vedlejších příjmů.

Jelikož aktivity ekologického zemědělství respektují, chrání a jsou provozovány v souladu s půvabem a vzácností zdejší krajiny, mohou se stát rovněž podnětem k rozvoji ekoagroturistiky, čímž by se dalo přispět i k dalšímu oživení regionu. Na území CHKO Bílé Karpaty již zárodek tohoto typu cestovního ruchu existuje, prostřednictvím několika farem. Hodně farmářů již ale o této možnosti zařízení ubytování pro turisty uvažuje také. (Enviweb, 2003)

Na území CHKO působí mnoho organizací zabývajících se, v rámci ochrany přírody, také ekologickým zemědělstvím. Kromě Správy CHKO Bílé Karpaty, která obstarává činnosti plánovací, koncepční, výzkumné či monitorovací lze zmínit následující uvedené. (Správa CHKO Bílé Karpaty, 2013)

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody (ZO ČSOP) Bílé Karpaty provádí na území CHKO odborné botanické a zoologické průzkumy, sleduje vlivy rozdílného hospodaření na loukách a organizuje různé naučné akce či výpravy do přírody. Mezi její úspěšně řešené projekty související s ekologickým zemědělstvím patří: „*Záchrana krajových odrůd*

ovocných dřevin, Obnova druhově bohatých luk a Vliv pastvy na luční porosty.“ (ZO ČSOP Bílé Karpaty, 2013)

Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, o.p.s. funguje již mnoho let. Za tu dobu bylo a stále je pořádáno nespočet poradenských a informačních akcí, seminářů a školení zaměřených na ekologické zemědělství a jiná podobná témata týkající se údržby krajiny a rozvoje venkova. Středisko svou činností provádí ekologickou osvětu všem věkovým kategoriím a působností sahá nejen na území CHKO, ale i do zbytku Zlínského a Jihomoravského kraje. (Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, 2007e)

Občanské sdružení Tradice Bílých Karpat představuje dobrovolné a neziskové sdružení fyzických a právnických osob. Cílem sdružení je podpora takových činností, které v Bílých Karpatech vedou k trvalému rozvoji tradiční zemědělské a řemeslné výroby. Hlavním zaměřením TBK je podpora původního krajového ovocnářství a poradenská činnost ekologickým zemědělcům. Velkým projektem TBK je také zavedení „*regionální ochranné známky Tradice Bílých Karpat*“, určené ke zviditelnění a propagaci zdejších produktů. (Tradice Bílých Karpat, 2007)

Ekologický institut Veronica představuje profesionální pracoviště Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Veronica. Nabízí nepřehledné množství ekologicky osvětových akcí či poradenství, které mimo jiné směřuje také do oblasti ekologického zemědělství, hlavně pak rovněž do problematiky ovocnářství. (ČSOP Veronica, 2013) V neposlední řadě také Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty, o.p.s., podobně, jako předchozí, poskytuje informace a rady související s oblastí ekologie. (Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty, 2013a)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU EKOTURISTIKY V CHKO BÍLÉ KARPATY

Současný stav rozvoje ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty popíšu za pomoci metod SWOT analýzy, dotazníkového šetření a kvalitativních rozhovorů. V následujících podkapitolách se budu zabývat také podrobným popisem místních organizací, zabývajících se udržitelným rozvojem a rovněž se blíže zmíním o působení zdejších významnějších provozovatelů ekoturistiky.

7.1 SWOT analýza šetrného cestovního ruchu v CHKO Bílé Karpaty

Na základě informací obsažených v teoretické části jsem sestavil SWOT analýzu, která mapuje oblast z hlediska současného stavu šetrného cestovního ruchu a jeho dalšího možného rozvoje. Pomocí zjištěných vnitřních činitelů, tedy silných a slabých stránek a rovněž díky vnějším faktorům, což jsou příležitosti a ohrožení, se bude dále odvíjet obsah mé diplomové práce, jenž se má zabývat dalším rozvojem ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty.

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • CHKO Bílé Karpaty • Biosferická rezervace UNESCO • Různorodost krajinného rázu • Lidová architektura • Folklor • Orchideové louky • Javořinský prales • Druhová biodiverzita • Symbióza člověka s přírodou • 5 etnografických oblastí • Dostupnost silniční i železniční dopravou • Mnoho turistických tras, Beskydsko – karpatská magistrála • Dostatečná vzdálenost území od velkých průmyslových měst 	<ul style="list-style-type: none"> • Nevyužitý potenciál cestovního ruchu a ekoturistiky • Převážně sezónní návštěvnost území turisty • Nedostatečná propagace oblasti • Horší dopravní dostupnost některých částí • Stav cyklostezek, mnohdy jen lesní cesty či chodníky • Relativně málo středověkých památek • Nezaměstnanost a ubývání obyvatel, nedostatek pracovních míst • Nesoběstačnost užití ekozemědělců • Nepříznivé podmínky pro pěstování

<ul style="list-style-type: none"> • Lázně Luhačovice • Dostatek minerálních pramenů a kyselk • Dobře fungující organizace a sdružení 	<p>vání zemědělských plodin (svahovitost, eroze půdy)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Absence většího města poskytujícího široké spektrum služeb
<p>Příležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj šetrného cestovního ruchu (ekoturistiky, agroturistiky, hipoturistiky) • Přeshraniční spolupráce v rámci Euroregionu Bílé Karpaty • Rozvoj Ekologického zemědělství • Rozvoj cyklotras • Vytvoření nových pracovních míst prostřednictvím šetrného cestovního ruchu • Místní gastronomické speciality • Růst poptávky po formách ekoturistiky • Pořádání kulturně společenských akcí • Rozvoj podmínek pro provozování zimních sportů 	<p>Ohrožení</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ztráta zájmu místních obyvatel o tradiční způsob života • Změna krajinného rázu • Narušení biodiverzity • Zavedení intenzivního zemědělství (hnojení luk) • Úpadek folkloru • Nedostatek kapitálu a investic • Odchod místních obyvatel za prací • Rozvoj konkurenčních regionů (Beskydy) • Zpřísnování podmínek a předpisů pro provozovatele ekologického zemědělství

Tabulka 1 – SWOT analýzy (Zdroj: vlastní zpracování)

Ze SWOT analýzy vyplývá, že v CHKO Bílé Karpaty, se nachází, i přes existující bariéry, značný potenciál k rozvoji ekoturistiky. Silné stránky dané oblasti by měly být upevňovány a propagovány. Naopak je třeba zamezit prohlubování slabých stránek a snažit se zmírňovat jejich negativních následků na rozvoj území. K dalšímu rozvoji ekoturistiky se nabízí hned několik příležitostí souvisejících s ekonomickou, sociální i environmentální sférou. Větší ostražitost by měla být věnována možným ohrožením, přičemž znalost o jejich existenci je hlavním předpokladem k jejich předcházení či zmírňování jimi způsobených negativních vlivů.

7.2 Organizace a jejich projekty k rozvoji ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty

Mezi organizace, které se do značné míry svým působením podílejí na vytváření podmínek pro trvale udržitelný rozvoj v Bílých Karpatech a rovněž přímo nebo druhotně podporují ekoturistiku, „*patří Centrum Veronica Hostětín*“, „*Občanské sdružení Tradice Bílých Karpat*“ a „*Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, o.p.s.*“.

O všech uvedených jsem již pojednával ve stručnosti i v teoretické části této práce. Zde se však podrobněji zaměřím na aktivity daných organizací a zmíním též některé z jejich realizovaných projektů.

7.2.1 Centrum Veronica Hostětín

Centrum Veronica, působící v obci Hostětín, spadá pod Ekologický institut Veronica. Díky tomuto centru obec proslula svými projekty šetrnými k životnímu prostředí, na jejichž realizaci se kromě Centra Veronica podílelo také Občanské sdružení Tradice Bílých Karpat. Jak již zmiňuji i v teoretické části, Centrum Veronica Hostětín znázorňuje na praktických příkladech, že ochrana životního prostředí, rozumné nakládání s místními zdroji a šetrné hospodaření může vést nejen k zachování kvalitního přírodního dědictví, ale rovněž k ekonomické vyrovnanosti místního prostředí.

Aktivity centra spočívají především ve vzdělávací činnosti pro veřejnost, odborníky i děti. Konkrétně se jedná o exkurze pro veřejnost po modelových projektech, pořádání seminářů či konferencí pro představitele veřejné správy nebo odborníky ze soukromé sféry, jednorázové a vícedenní výukové programy pro školy, přednášky a ekologické poradenství pro veřejnost. K dispozici je rovněž studovna s projektovými dokumentacemi. (ZO ČSOP Veronica, 2013a)

Sochy v krajině

Na motivy Pivečkova lesoparku ve Slavičíně bylo do okolí obcí Hostětín, Šanov, Pitín a Rokytnice instalováno několik dřevěných soch. Ty jsou situovány v místech spojovaných s pověstmi, nebo tam, kde je dobrý rozhled na krajinu či například u studánek. Sochy mají podtrhávat typický charakter krajiny Bílých Karpat a připomínat minulost kraje.

Instalované díla jsou vzájemně propojena značenou turistickou stezkou, díky které se turisté mohou seznámit nejen s uměním, ale také se zdejší krajinou a místními přírodními a

historickými zajímavostmi. Možnou příležitostí do budoucna, díky blízkosti bělokarpatského hřebene, rozdělujícího Českou a Slovenskou republiku, je konání společných setkání umělců z obou států, cílených k vzájemné výměně zkušeností a utužování vztahů. Projekt Sochy v krajině byl finančně podpořen Evropskou unií. (ZO ČSOP Veronica, 2013e)

Naučná stezka Naokolo Hostětína

Naučná stezka Naokolo Hostětína poskytuje možnost šestikilometrové vycházky zdejší krajinou. Stezka je lemována mnoha informačními tabulemi, které vypovídají o tradičním způsobu života, obživy, o lesnických pracích, o pastevectví, o tradičních místních plodinách či o způsobu slavení svátků. Je zde možné se také dozvědět mnoho o místním ovocnářství. Na průvodcovských tabulích jsou vysvětleny rovněž místní pojmy a původ jejich vzniku. Na trase se naskýtá mnoho krásných výhledů z kopců do okolí. (ZO ČSOP Veronica, 2013d)

Pasivní dům – ekopenzion

V Hostětíně se nabízí možnost ubytování v energeticky pasivním domě. Je zde téměř 10 krát menší spotřeba energie na vytápění, čímž objekt demonstruje příklad ekologické architektury. Lze zde trávit dovolenou nebo například pronajít prostory pro konání firemních, vzdělávacích či jiných akcí.

Centrum Veronica Hostětín má právo užívat pro tento účel ekoznačku „*Ekologicky šetrná služba v kategorii turistické ubytovací služby*“. V uvedeném ekopenzionu se licence odráží hlavně v značných úsporách energie díky konceptu pasivního domu, dále ve využívání energie ze slunce a z biomasy, která je spalována v místní výtopně. Zastoupení spotřebičů v domě spadá do úsporné energetické třídy A, ostatní materiály v interiéru, jako nábytek nebo linoleum jsou z přírodních a dokonce certifikovaných materiálů. Je zde snaha o předcházení produkce odpadů, případně k jejich třídění. Potraviny v kuchyni pochází z ekologického zemědělství a též z „*Fair Trade surovin*“. V neposlední řadě se zde užívá recyklovaného papíru, ekologicky šetrných čisticích prostředků, či dešťové vody pro splachování WC.

Centrum je také držitelem prestižní mezinárodní „*značky pro podniky cestovního ruchu s přínosem pro udržitelný rozvoj - ECEAT QUALITY LABEL*“, kdy ubytování musí splňovat základní standardy dostupnosti, pohostinnosti a stravování, poskytování informací, vybavení či bezpečnosti. Značka byla udělena na základě těchto opatření:

- „Jsou poskytovány slevy při využití veřejné dopravy
- Nepoužívají se motorová vozidla pro zábavu
- Šetrné využívání půdy
- Zajišťujeme kvalitní pitnou vodu
- Organizujeme např. ovocnářské kurzy, konference o krajině
- Sami jsme základní organizací Českého svazu ochránců přírody
- Ubytovací zařízení je postaveno jako pasivní dům
- Pro stavbu jsou použity recyklované materiály (použité cihly, sláma)
- Budova je tepelně izolována lépe než určují stavební předpisy pro novostavbu
- V oknech je trojité zasklení
- Místnosti suché, vzdušné, osvětlené, vytápěné
- Jsou upřednostňovány místní produkty a přírodní materiály
- Kupujeme místní potraviny od místních zemědělců (brambory, zeleninu), výrobky místních řemeslníků (Tradice Bílých Karpat), mošt vyráběný přímo v obci“

Dále je ekopenzion zaregistrován také v celonárodním certifikačním systému „Cyklisté vítáni“. Systém slouží cyklistům k prověření nabídky a stravovacích a ubytovacích služeb v turistických zařízeních. (ZO ČSOP Veronica, 2013c)

Projekt Cestujeme na zelenou

Tímto projektem se Centrum Veronika zaměřuje na rozvoj a propagaci udržitelného cestovního ruchu nejen v obci Hostětín, ale rovněž na území Bílých Karpat a celé Jižní Moravy. Řeší tedy záležitosti jak na úrovni místní, regionální, ale i na celostátní.

Projekt se dělí na dvě odnože sledující různé cíle. Na jedné straně se zaměřuje na objevení nových cílů lákajících turisty upřednostňující šetrný cestovní ruch. Sem patří především ekofarmy, přírodní zahrady, ukázky využívání obnovitelných zdrojů energie (bioplynové stanice, vodní a větrné elektrárny), revitalizace říčních toků v zastavěných územích podle ekologických zásad, budování naučných stezek a stanovišť s příběhy, péče o studánky, stanice pro pomoc živočichům. Řadí se sem také zřizování certifikovaných míst Ekologicky šetrné služby, jako jsou restaurace, ubytovny a pořádání environmentálních akcí (farmářské trhy, tradiční řemeslnictví).

Druhá větev projektu zahrnuje balíček aktivit zvaný „Po stopách prince Charlese za bělo-karpatskými poklady“. Slouží za účelem představení přírody a krajiny Bílých Karpat, po-

skytnutí informací o CHKO a biosférické rezervaci UNESCO, dále popisuje v chráněných územích rostlinstvo, živočišstvo nebo zdejší horopis. Konkrétně pak také pojednává o sochách v krajině, o historii a tradicích území Bílých Karpat, o příkladových projektech udržitelného rozvoje v Hostětíně, naučných stezkách a dalších možnostech kulturně vzdělávacích či pobytových.

Mezi aktivity a výstupy projektu „*Cestujeme na Zelenou*“ patří vytvoření cestovní ekomapy Jižní Moravy. Ta je dostupná v online podobě a zahrnuje minimálně 100 turistických cílů včetně 2 hlavních poznávacích výletů. Je rovněž první fází k rozšíření ekomapy Zlínského kraje. Projekt „*Po stopách prince Charlese*“ zahrnuje multimediální prezentaci, vybudovanou naučnou stezku a vytvoření turistické mapky.

V tematickém vydání časopisu Veronica se v rámci projektu „*Cestujeme na zelenou*“ Centrum Veronica zabývá propagací udržitelného cestovního ruchu, což rovněž prezentuje na významných oborových akcích, informačních letácích a v mediálních vystoupeních prostřednictvím článků, tiskových zpráv apod. Doba realizace projektu byla datována v průběhu celého roku 2011 a finanční podporu poskytlo ze státního rozpočtu ČR Ministerstvo pro místní rozvoj. (ZO ČSOP Veronica, 2013b)

Tři cesty modelovými projekty

Projekt zvaný „*Tři cesty modelovými projekty*“, realizovaný v letech 2011 až 2012 slouží k poukázání na příklady udržitelného rozvoje v praxi a rozvíjí nové vzdělávací formy pro vybrané cílové skupiny. Na modelových projektech Hostětína je v rámci projektu demonstrováno veřejnosti, jak lze docílit úspor energie, ochrany přírody a zároveň žít zdravým životním stylem. Těmito projekty jsou kořenová čistírna odpadních vod, místní výtopy na biomasu, pasivní dům, šetrné veřejné osvětlení, solární systémy a v rámci zásad ekologického zemědělství je zde sad a moštárna. Výstupy těchto aktivit se můžou mimo jiné chlubit také dlouhou životností. Vedlejšími, avšak neméně cennými výstupy jsou získané poznatky, jejich poskytování, obohaceno osobními zkušenostmi a propagace nových zkušeností a trendů.

Projekt je rozdělen na tři části. První z nich, zvaná „*Virtuální cesta*“, je virtuální prohlídka, dostupnou z internetu, zmíněnými Hostětínskými projekty. Jedná se o on-line exkurzi doplněnou rozsáhlými informacemi o projektech, odbornými údaji o použitých technologiích, je ilustrována fotografiemi a grafickými přílohami a nalezneme zde rovněž praktické

informace a zkušenosti z provozu, klady a zápory realizovaných aktivit a rovněž poradenství opírající se o vlastní zkušenosti.

Další část, „*Cesta studijní*“ navazuje formou elektronické i tištěné podoby na první část. Zabývá se však především zpětnou vazbou realizovaných projektů v Hostětíně a pomocí aktualizovaných studií hodnotí jejich přínosy, prostřednictvím získaných dat z provozu, monitoringem projektů, získaných zkušeností, analýz a recenzí nezávislých odborníků. Třetí část s názvem „*Cesta osobními zkušenostmi*“ obsahuje portfolio exkurzí s desítkami zajímavých projektů a v rámci tohoto výstupu byly tištěny informační letáky.

Na projekt byla poskytnuta dotace ve výši 715 300 Kč z celkové částky 795 700 Kč. Financování proběhlo z větší části prostřednictvím finanční pomoci Revolvingového fondu Ministerstva životního prostředí. (ZO ČSOP Veronica, 2013f)

Udržitelný cestovní ruch – šance pro Bílé Karpaty

Cílem projektu je vytvoření služeb vytvářejících udržitelný cestovní ruch na území Bílých Karpat. Přestože je projekt zaměřen na regionální úroveň, přispívá k řešení a šíření výstupů i na úrovni celostátní. Kromě zkušeností ZO ŠSOP Veronica projekt využívá i spolupráci s mnohými regionálními subjekty.

Rozsáhlým tématem tohoto projektu je výklad místního přírodně-kulturního dědictví, ovocnářství. Dalšími výstupy jsou dobrovolné certifikace v udržitelném cestovním ruchu, které budou propagovány díky certifikacím „*Ekologicky šetrná služba*“, „*ECEAT*“ a „*Cyklisté vítáni*“. Za pomoci vzdělávacích a informačních nástrojů má projekt také napomoci k přenosu certifikace ukázkových přírodních zahrad, jež patří mezi turistické cíle.

V rámci tématu projektu „*Ovocnářství – atraktivní přírodní a kulturní dědictví Bílých Karpat*“ byla vybudována síť informačních bodů „*Geocaching*“, což je mezinárodní, sportovně-turistická hra, která funguje díky použití navigačního systému „*GPS*“ za účelem nalezení ukryté schránky. Dalším výstupem projektu je ověřený produkt ve formě balíčku zvaného „*Zelená inspirace z Bílých Karpat*“, jež poukazuje na různé lokality Bílých Karpat a problematiku udržitelného rozvoje.

„*Certifikace v udržitelném cestovním ruchu*“ obsahuje aktivity a výstupy formou vzdělávacích programů o přírodních zahradách s doprovodným praktickým workshopem, semináři pro poskytovatele služeb a pro veřejnost zaměřené na certifikaci „*ECEAT*“, „*Ekologicky šetrná služba*“, „*Cyklisté vítáni*“. Dále jsou to aktivity směřující k mediální osvětě, pre-

zentace certifikačních systémů na konferencích a veřejných akcích. Pro návštěvníky jsou připraveny tištěné informační materiály a rovněž informační panel o přírodních zahradách.

Realizace projektu proběhla v roce 2010 a finančně byl podpořen z prostředků státního rozpočtu ČR díky Ministerstvu pro místní rozvoj. (ZO ČSOP Veronica, 2013g)

7.2.2 Občanské sdružení Tradice Bílých Karpat

Občanské sdružení Tradice Bílých Karpat vzniklo v roce 1988 na základě lidí uvědomujících si rozmanitost zdejší krajiny a přírody, za účelem využívat přírodního a kulturního dědictví tohoto regionu v mezích trvale udržitelného rozvoje. Přesněji se sdružení věnuje činností rozvíjejícím tradiční zemědělskou a řemeslnou výrobu v Bílých Karpatech.

Mezi hlavní cíle sdružení patří rozvoj ovocnářství v Bílých Karpatech, a to tak, že se snaží zachovat jedinečný genofond zdejších odrůd ovocných dřevin. To je realizováno prostřednictvím mapování dřevin a zakládání sadů. Sdružení se zabývá rovněž zpracováním ovocnářské produkce výrobou jablečných moštů v hostětínské moštárně.

Místní zemědělci, řemeslníci či firmy mají možnost své výrobky certifikovat díky „*regionální ochranné známce Tradice Bílých Karpat*“, díky které jsou pak tyto produkty zviditelněny nejen pro místní obyvatele, ale i pro návštěvníky Bílých Karpat. Další aktivity sdružení směřují do poradenské činnosti pro ekologické zemědělce či neziskové organizace. (Tradice Bílých Karpat, 2007)

Nejen v souvislosti s trvale udržitelným rozvojem, ale rovněž s ekoturistikou by se daly spojit některé aktivity sdružení. Jsou to především akce jako „*Den otevřených dveří na moštárně*“ a „*Řemesla na vlastní oči*“.

Den otevřených dveří na moštárně

V rámci této akce je veřejnosti umožněno nahlédnout do moštárny v Hostětíně a seznámit se tak s pravidly pro fungování moštárny, ochutnat různé druhy jablečných produktů, získat informace o vlastnostech a využití různých jablečných odrůd, dále je v nabídce programu možná procházka s odborným výkladem po sadech u obce nebo zapojení se do soutěží v ručním moštování či vědomostních kvízů, případně je pro hosty připravena možnost vyrobit ptačí budku.

Poslední takováto akce proběhla dne 13.4.2013. Kromě Občanského sdružení Tradice Bílých Karpat se na její přípravě podílelo Informační středisko pro rozvoj Moravských Ko-

panic, o.p.s. a PRO-NIO RC Bílé Karpaty Starý Hrozenkov za finanční podpory z Programu švýcarsko-české spolupráce.

Řemesla na vlastní oči

Projekt Řemesla na vlastní oči seznamuje veřejnost s místním řemeslnictvím díky praktickým příkladům. V roce 2010 se tato akce konala vícekrát, například na Valašskokloboucku a poté na Hornácku a má být pořádána i v letech dalších.

(Tradice Bílých Karpat, 2013)

7.2.3 Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, o.p.s.

Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic se zabývá především osvětou ekologického zemědělství, v rámci čehož uskutečňuje činnosti vzdělávací a poradenské. Jsou to různá školení, semináře, přednášky, exkurze, či akce jako biojarmarky, výstavy nebo vydávání propagačních materiálů.

Kromě Moravských kopanic je propagace zaměřena na celé území Bílých Karpat. Konkrétně tak mohou místní obyvatelé využívat střediska k podpoře a pomoci při vyřizování dotací, určených k údržbě bělokarpatských luk, z Ministerstva životního prostředí či Ministerstva zemědělství. Vesměs středisko realizuje projekty vedoucí k trvale udržitelnému rozvoji venkova, mnohdy ve spolupráci s jinými organizacemi, školami z regionu, jinými neziskovými organizacemi a se slovenskými partnery.

Informační služby týkající se ekologického zemědělství, ochrany životního prostředí a turistiky v Bílých Karpatech jsou ve středisku k dispozici místním obyvatelům, turistům, zemědělcům a širé veřejnosti. Je zde možnost rovněž pořízení odborné literatury a tištěných materiálů o ekologickém zemědělství. (Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, 2007a)

Projekt „Živý venkov“

Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic získalo pro rok 2010 dotaci z Ministerstva pro místní rozvoj na realizaci projektu „Živý venkov“. Obsahem tohoto projektu bylo uskutečnit mnoho různých aktivit směřujících do rozvoje regionu, tradic a podpory ekologického zemědělství.

Jednou z aktivit byla příprava a vydání publikace a CD s názvem „O Kopanickej reči“, dále organizace biojarmarku ve Velké nad Veličkou, pořádání odborné exkurze ekozemě-

dělců Zlínského kraje do jižních Čech a na Vysočinu. Do projektu spadá také uspořádání semináře o ekologickém zemědělství v Uherském Hradišti nebo seminář o komunikaci člověka a koně v Halenkově. Dále středisko přichystalo a financovalo řadu odborných exkurzí týkajících se ochrany přírody pro přidružené školy.

Díky úspěšnosti většiny zmíněných aktivit se podařilo získat vyšší podporu pro projekt, než bylo původně plánováno. Dotace z Ministerstva pro místní rozvoj činila 350 000 Kč při minimální výši rozpočtu uvedené v žádosti, která činila 500 000 Kč. Byly zajištěny také finanční prostředky spolufinancování z jiných zdrojů a z tržeb.

(Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, 2011)

Projekt „Agroenvironmentální informační a poradenská centra v ČR, vytvoření sítě v Pardubickém, Olomouckém, Moravskoslezském a Zlínském kraji“

Tento projekt, realizovaný mezi roky 2006 až 2008, byl podpořen z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR. Jeho zaměřením byl rozvoj poradenských a informačních služeb v oblasti ekologického zemědělství a agro-environmentálních programů. Mimo to byl program zaměřen též na propagaci a osvětu v oblasti ekologického zemědělství.

Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, které bylo jedním z hlavních projektových partnerů a koordinátorem aktivit pro Zlínský kraj a okres Hodonín, se v rámci tohoto projektu angažovalo organizací mnoha vzdělávacích akcí, školení, seminářů, biojarmarků, exkurzí na ekofarmy a podobně. Vedoucím projektu byl „*PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců*“. (Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, 2007c)

7.3 Poskytovatelé ekoturistických služeb

Na území CHKO Bílé Karpaty se nachází několik provozovatelů ekoturistických služeb. Na základě zkoumání internetových zdrojů jsem vybral k podrobnějšímu popisu následujících 5 zařízení, které, co se rozsahu poskytovaných služeb či velikosti týče, patří k těm známějším.

7.3.1 Horňácká farma s.r.o.

Horňácká farma s.r.o. se nachází v Hrubé Vrbce a zabývá se ekologickým hospodařením, což dosvědčuje tím, že všechna zvířata na farmě mají možnost se volně pohybovat a jsou krmena pouze plodinami z vlastních zdrojů farmy. Farma rovněž šetrně pečuje o zdejší

krajinu ve spolupráci se Správou CHKO Bílé Karpaty a to na lokalitách Vojšických luk a Velických zahrad, jež se řadí do soustavy chráněných území „*Natura 2000*“.

(Horňácká farma, 2013a)

Agroturistika je na farmě realizována formou prohlídek. Vstupné za jednu osobu je 40 Kč. Z blízka je zde možné nahlédnout na chov hospodářských zvířat, a to koní, ovcí, koz, prasat, divokých prasat, skotu, osla, slepic, hus a jiných. V rámci exkurze je možné dozvědět se o nárocích jednotlivých zvířat na jejich chov a také o jejich užitku pro člověka. Kromě nabytí znalostí zde máte možnost i přímého kontaktu se zvířaty, dokonce je možné pomoci při krmení.

Návštěvníkům je nastíněn rozdíl mezi konvenčním a ekologickým zemědělstvím. Prohlídka farmy pro skupiny o více než 10 lidech je možná také za doprovodu farmáře a jeho podrobného výkladu, který je možný i v angličtině či němčině. Pro děti je na farmě připravena také trampolína a farmářský domeček s pískovištěm a různými hračkami.

Dalším agroturistickým vyžitím na farmě je jízda na koni pro děti i dospělé, začátečníky nebo pokročilé. Pro osvojení základů jízdy na koni je zde připraven kvalifikovaný instruktor. Běžná projížďka trvá půl hodiny a stojí 250 Kč. (Horňácká farma, 2013b) Možností je také objednat zhruba hodinovou projížďku v koňském povozu pro nejvýše 5 osob. Cena projížďky je 1000 Kč. (Horňácká farma, 2013d)

Zajímavou nabídkou farmy je tzv. „*Horňácké safari*“. Jedná se o projížďku v terénním autě po pastvinách farmy. Nutno sjednat předem, trasu či výchozí a konečný bod projížďky je možné uzpůsobit požadavkům zákazníka a začít ji například na vlakovém nádraží ve Velké nad Veličkou. Jedna projížďka trvá přibližně 2 hodiny, můžou se jí účastnit maximálně 3 osoby a cenově vychází na 300 Kč pro dospělé a 150 Kč pro děti.

(Horňácká farma, 2013c)

Ubytování na Horňácké farmě je zajištěno přímo v areálu. V nabídce jsou dva pokoje dvojlůžkové a jeden třílůžkový, včetně společného sociálního zařízení a vybavené kuchyně. V rámci ubytování je možné se každodenně zapojit do běžného chodu farmy, pečovat o zvířata nebo se například projet v traktoru. (Horňácká farma, 2013e) Farma dále nabízí zapůjčení kol a rovněž prodej vlastních produktů, mezi které patří maso, ovoce a zelenina.

(Horňácká farma, 2013a)

7.3.2 Dvorec u Kavků

Farma Dvorec u Kavků se nachází na samotě v Bílých Karpatech, nedaleko slovenských hranic. Stavení představuje samostatný apartmán s přilehlým dvorkem, posezením, dětským hřištěm a blízkým rybníčkem či březovým lesíkem. Optimálně je zařízení určeno rodinám s dětmi nebo skupinám do 6 osob. (Dvorec u Kavků, 2008c)

Cena pobytu pro osobu se odvíjí od délky pobytu a počtu osob, přičemž minimálně činí 235 Kč za noc. (Dvorec u Kavků, 2008b) Přestože se Dvorec u Kavků řadí mezi farmy zabývající se ekologickým hospodářstvím, momentálně je zde hospodářská činnost pozastavena. Na okolních loukách a pastvinách je však možné spatřit jejich tradiční způsob údržby, kterým je pasení dobytka, ovcí a koz. (Dvorec u Kavků, 2008a)

7.3.3 Ekofarma u Macků

Ekofarma u Macků se v rámci ekologického hospodářství zabývá především pěstováním původních krajových ovocných odrůd, sušením ovoce a chovem hospodářských zvířat. Pro turisty jsou zde možnosti vyžití formou pomoci s hospodářskými pracemi, nahlédnutí na roubenou sušičku, stavěnou dle původních vzorů, zakoupení ovoce z ní a pozorování chovaných zvířat, kterými jsou kozy, ovce, slepice a králíci.

Návštěvníci mají rovněž možnost, přijedou-li v době zrání ovoce, načesat si plody libovolné odrůdy pro vlastní spotřebu, či zakoupit některou z místních zdrojů vyráběnou sýrovou specialitu. Ekofarma se nachází ve Vápenicích, poblíž hraničního přechodu Starý Hrozenkov. (Ekofarma u Macků, 2013a)

Na farmě bývají pořádány také různé akce pro veřejnost. V roce 2012 se zde například uskutečnil „*Dětský den se zvířaty*“, vítání malých oveček či ochutnávka ovčích sýrů. Farma rovněž nabízí zájemcům brigádu sběru jablek. (Ekofarma u Macků, 2013b)

7.3.4 Agropenzion Vápenice

Agropenzion Vápenice poskytuje možnost ubytování na hospodářské usedlosti, přičemž návštěvníci nejsou nijak vázáni k výkonu hospodářských prací spojených s chodem farmy. Kapacita penzionu je celkem 35 lůžek po 2, 3 a 5 lůžkových pokojích nebo je k dispozici i chata o kapacitě 14 lůžek. Součástí penzionu je i společenská místnost, sportovní hřiště a bazén.

Kromě pěší turistiky či cykloturistiky je v blízkosti zařízení také lyžařská běžecká trať či lyžařský areál. Penzion je vhodný pro pořádání dětských pobytů v přírodě, školení, či jiných akcí a ozdravných pobytů. (Agropenzion Vápenice, 2013)

7.3.5 Josbio s s.r.o.

Jedná se o nový ekologický podnik zabývající se uchováním krajinného rázu, hlavně pak zachováním původních pastvin a sadů v oblasti obcí Bojkovice, Žitková a Starý Hrozenkov. Celková výměra plochy, na které podnik hospodaří, činí 18 ha.

Z dosavadních poskytovaných služeb pro turisty jsou zatím dispozici pouze projížďky na koních v kruhové ohradě či pro zdatnější jezdce vycházky na koních do přírody. Další služby se teprve budou rozvíjet. Kromě koní se podnik zabývá i chovem ovcí a pěstováním ovocných stromů. (Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, 2007d)

7.4 Rozhovory s představiteli organizací Bílých Karpat

Pro informace o ekoturistických službách, o jejich nabídce a zhodnocení současného stavu rozvoje ekoturistiky v Bílých Karpatech jsem se obrátil na samotné představitele organizací Bílých Karpat. Své dotazy jsem pokládal prostřednictvím předem připraveného rozhovoru. O jeho vyplnění jsem požádal zástupce Správy CHKO Bílé Karpaty, zástupce Vzdělávacího a informačního střediska Bílé Karpaty, o.p.s., zástupce Centra Veronica Hostětín a také zástupce Informačního střediska pro rozvoj Moravských Kopanic, o.p.s.

V prvních dvou zmíněných organizací jsem byl odkázán na odborníci v problematice šetrného cestovního ruchu, paní Mgr. Renatu Vaculíkovou, ředitelku Informačního střediska pro rozvoj Moravských Kopanic, která byla ochotna rozhovor poskytnout. Rovněž paní Mgr. Hana Machů, Programová vedoucí Centra Veronica Hostětín, byla ochotna otázky rozhovoru zodpovědět. O rozhovory jsem se pokoušel požádat rovněž provozovatele ekoturistických zařízení. Bohužel však převážné pro časové možnosti oslovených se rozhovory nepovedlo realizovat.

7.4.1 Rozhovor s Mgr. Renatou Vaculíkovou

Na otázku, zdali považuje ekoturistiku v CHKO Bílé Karpaty za perspektivní formu cestovního ruchu, odpověděla: „*Ano, avšak území je poměrně malé a má své limity. Např. Bílé Karpaty mají zejména přírodní bohatství, které mohou návštěvníkům nabídnout. Návštěvy*

cenných přírodních lokalit nelze realizovat masově. Území by se velkými počty návštěvníků mohlo spíše poškodit.

Poptávka a návštěvnost je vyšší zejména v období červen- září. V ostatních měsících návštěvnost o poznání slabší. V zimě návštěvnost významně ovlivňuje výška sněhové pokrývky – v posledních letech značně proměnlivá a nestálá. Turisté přijíždějí zejména kvůli přírodě a krajině, část kvůli tradicím, folklóru atd. Naučné stezky jsou často velmi poškozené, chybí peníze na údržbu stezek.“

Současný stav ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty hodnotí následovně: *„V BK je řada ubytovacích kapacit, často i nedostatečně využitých, různé kvality a různé reputace. Myslím, že je poměrně obtížné se s ubytovacím zařízením v BK uživit – málo klientů, od toho se potom odvíjí finanční situace a služby i kvalita zařízení. Většinou starší zařízení v různém stupni rekonstrukce. Nejsou vyloženě prezentována jako eko. Asi jediným ekologicky prezentovaným zařízením s dalším ekol. doprovodným programem je Hostětín (pasivní dům s ubytovnou, moštárna, výtopna na biomasu, kořenová čistírna aj.). Další zařízení běžného typu (ubytovny, chalupy, chaty, rekreační střediska, kempy, penziony, hotely...) – ubytovací kapacity většinou nejsou plně využity.*

V regionu je řada ekofarem, ale málo produkce (většinou louky a pastviny a chov zvířat na maso, pěstování a zpracování ovoce). Návštěvníci se čím dál častěji ptají na místní ekologickou zemědělskou produkci a prodej ze dvora – malá nabídka. Chybí ubytování na ekofarmách – zemědělci nemají prostory a finance na výstavbu. Roste poptávka na samostatné ubytování (chaty, chalupy, ubytování někde „na samotě“).“

K otázce, zda ekoturistika přispívá trvale udržitelnému rozvoji na území CHKO Bílé Karpaty, se paní Mgr. Vaculíková vyjádřila kladně, ovšem s dodatkem, že prozatím je tomu tak pouze v menší míře.

Do budoucna by to mělo vypadat s rozvojem ekoturistiky následovně: *„Snažíme se realizovat dlouhodobě různé aktivity na podporu ekozemědělců i zpracování jejich produkce (vzdělávání ekozemědělců, propagace, exkurze, poradenství aj.). Bylo by fajn, kdyby nabídka regionální ekologické produkce byla lepší. I ze strany návštěvníků roste poptávka.“*

Za bariéry rozvoje ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty považuje paní Mgr. Vaculíková, finanční prostředky, malou rozlohu daného území, nedostatečnou řemeslnou produkci a také málo produktů ekologického zemědělství. K této otázce rovněž dodává: *„Např. i my jako infocentrum jsme neziskovou organizací, proto si musíme shánět peníze z dotací,*

grantů, darů. Nemáme stálý příjem a proto i služby můžeme poskytovat v míře, které nám dovolují finanční zdroje.“

Otázkou v rozhovoru bylo také, jakou činnost a projekty realizuje Vaše organizace k podpoře šetrného cestovního ruchu v CHKO Bílé Karpaty? *„Např. Provozujeme infocentrum už od roku 1995. Různé projekty na podporu regionálních tradic a ekologického zemědělství a propagace regionu Kopic, Bílých Karpat. Spolupracujeme s různými subjekty a organizacemi a hledáme možnosti aktivit i spolupráce. Pořádáme např. Dny otevřených dveří na různých ekofarmách v kraji, organizujeme biojarmark ve Velké nad Veličkou v rámci Ozvěň Horňácka aj.“*

Poslední otázka rozhovoru směřovala do oblasti možností financování záměrů v oblasti ekoturistiky, případně, ze kterých zdrojů lze čerpat prostředky? *„Dvakrát nám vyšel projekt na podporu udrž. cest. ruchu podpořený z MMR, jinak většinu projektů máme na ekologické zemědělství (vzdělávání, osvětu, poradenství, informační služby) . Další informace viz náš web.“* (Mgr. Renáta Vaculíková, rozhovor 22.3.2013)

7.4.2 Rozhovor s Mgr. Hanou Machů

Paní Mgr. Machů s přesvědčením považuje ekoturistiku v CHKO Bílé Karpaty za perspektivní formu cestovního ruchu a dle ní se jedná o odvětví cestovního ruchu směřující správnou cestou a navíc je po něm stále větší poptávka z řad turistů. Co se však týče nabídky ekoturistiky na území CHKO Bílé Karpaty, paní Mgr. Machů se domnívá, že zde existují značné rezervy, ačkoliv aktuální situaci současného stavu ekoturistiky v Bílých Karpatech nemá dostatečně nastudovanou.

Jednoznačný souhlas vyjádřila paní Machů na otázku, zdali přispívá ekoturistika k trvale udržitelnému rozvoji na území CHKO Bílé Karpaty, jak po stránce životního prostředí, ekonomiky, tak i sociální sféry. K rozvoji ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty paní Mgr. Machů uvedla, že ví o projektu Vzdělávacího informačního střediska Bílé Karpaty, který je zaměřen na průvodcovské služby.

K otázce týkající se bariér rozvoje ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty měla paní Mgr. Machů obdobnou odpověď, jako paní Mgr. Vaculíková, tedy že rozvoj ekoturistiky je v této oblasti omezován především finančními možnostmi.

Činnosti Centra Veronica Hostětín vedoucí k podpoře šetrného cestovního ruchu pak paní Mgr. Machů shrnula následovně: *„Zaměřujeme se především na okolí Hostětína. Máme*

tady např. naučnou stezku dle zásad interpretace místního dědictví a snažíme se působit na lidi, aby tzv. chodili do krajiny - připravujeme 3 průvodcovské trasy - interpretace krajiny, máme dále instalované Sochy v krajině.“

„Jsmé také členem Občanského sdružení Tradice Bílých Karpat, kteří mají ochrannou známku TBK pro řemeslné výrobky - zprostředkovaně to také může působit na rozvoj cest. ruchu.“

K poslední otázce, týkající se možností financování záměrů v oblasti ekoturistiky paní Mgr. Machů uvedla, že se snaží čerpat prostředky z Ministerstva pro místní rozvoj, přičemž ne vždy se shledají s úspěchem. (Mgr. Hana Machů, rozhovor 19.3.2013)

7.5 Dotazníkové šetření

Důležitou součástí mé diplomové práce, sloužící k odhalení nedostatků a zjištění poptávky v oblasti ekoturistických služeb na území Bílých Karpat, je dotazníkové šetření. K vytvoření dotazníku jsem pro jeho snadnou distribuci využil webovou aplikaci na serveru „*vyplnto.cz*“.

7.5.1 Získaná data

Respondentům jsem dotazník rozesílal v elektronické podobě prostřednictvím e-mailu, sociální sítě „*facebook.com*“ a mnozí z respondentů zodpověděli dotazník vlastní iniciativou přímo na serveru „*vyplnto.cz*“. Při výběru respondentů byl kladen důraz na různorodé rozpětí, co se týče hlediska věkové struktury a bydliště dotčených osob. Dotazníkové šetření proběhlo v rozmezí 11.3.2013 až 17.3.2013 a vyplnilo jej 119 respondentů, přičemž celkový počet oslovených dosahoval téměř 200 osob.

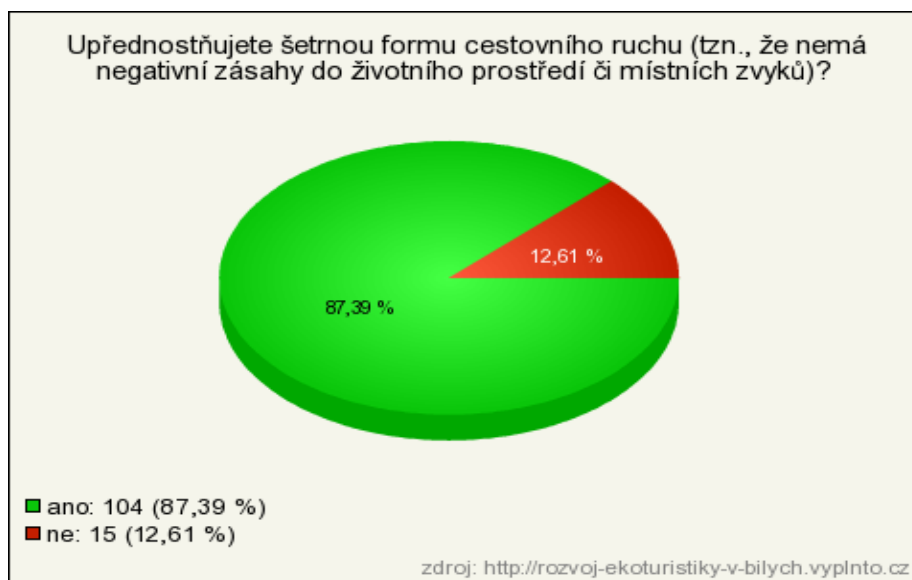
Nejpočetnější věkové skupině respondentů bylo mezi 15 až 25 lety, což činilo téměř 43 % všech respondentů. Dále bylo 21 % respondentů v rozmezí 26 až 35 let, 19 % respondentů ve věku 36 až 50 let, 16 % respondentů ve věku 51 / 65 let a necelé 2 %, čili dvěma respondentům bylo více jak 65 let.

Co se týče města, obce, či uvedení alespoň kraje, ve kterém dotyčný oslovený žije, směřovala většina odpovědí na Zlínský kraj (80 % respondentů). Nejvíce zodpovězených dotazníků dorazilo od obyvatel Nivnice, Uherského Brodu, Zlína a obcí ležících na úpatí Bílých Karpat. V pořadí druhým krajem, co se počtu zodpovězených dotazníků týče, byl kraj Ji-

homoravský, do něhož území CHKO Bílé Karpaty také zasahuje. Mezi respondenty byli také zástupci z několika mála měst z Čech, Moravy, ale například i zástupce z Bratislavy.

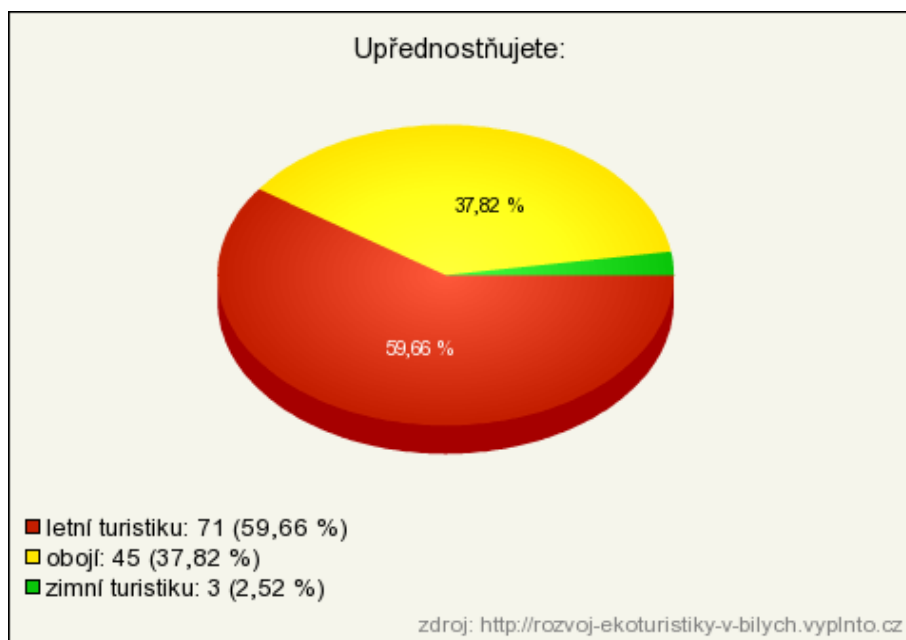
Na otázku povolání respondenti nejčastěji uváděli, že jsou zaměstnanci, tj. 43 % respondentů, dále bylo 31 % respondentů studenty, 18 % respondentů bylo živnostníky, necelá 3 % respondentů nezaměstnanými a stejné procento důchodci, zbylá 2 % respondentů uvedli jinou, než zadanou odpověď.

První otázka v dotazníku byla z hlediska tématu mé diplomové práce stěžejní, a to, zda respondenti upřednostňují šetrnou formu cestovního ruchu. 87 % z nich odpovědělo kladně, což bylo pro zodpovězení některých z následujících otázek v dotazníku dobrým předpokladem. Zbývajících 13 % respondentů pak šetrnou formu cestovního ruchu nevyhledává.

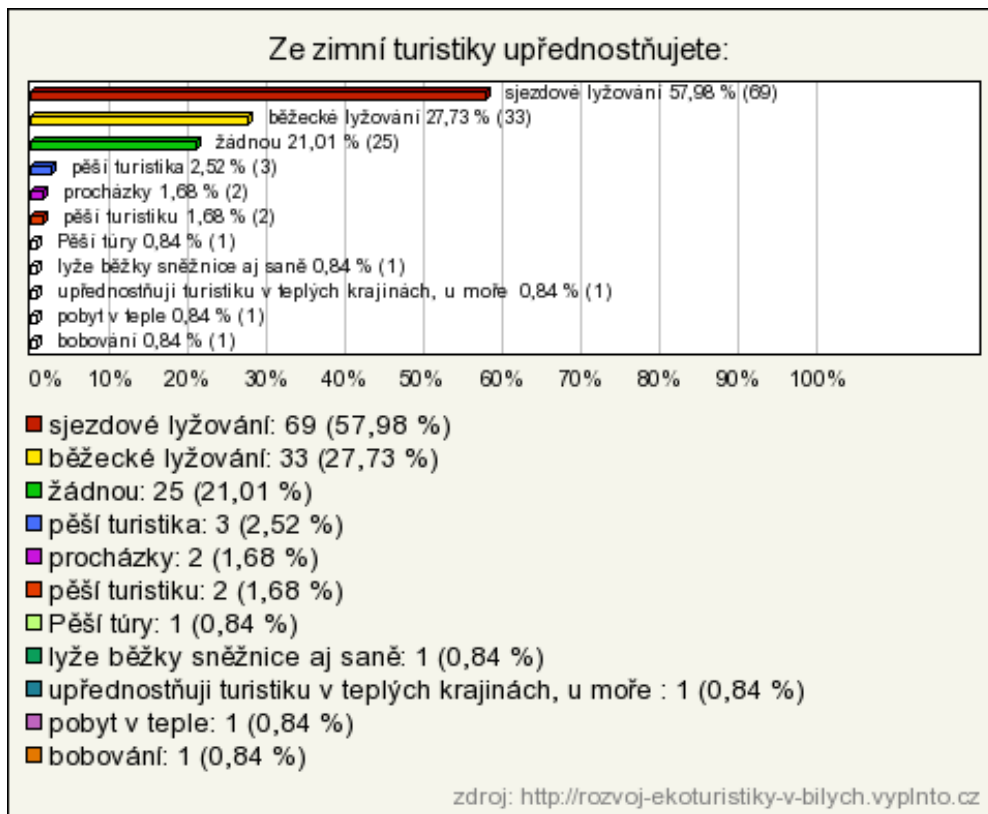
Obrázek 2 – Upřednostňovaná forma CR (Zdroj: vlastní zpracování)

Další otázkou jsem zkoumal, ve kterém období se respondenti vydávají nejčastěji za rekreací. Letní turistiku upřednostňuje 60 % tázaných, zimní necelá 3 % a letní i zimní turistiku současně vyhledává 38 % tázaných.

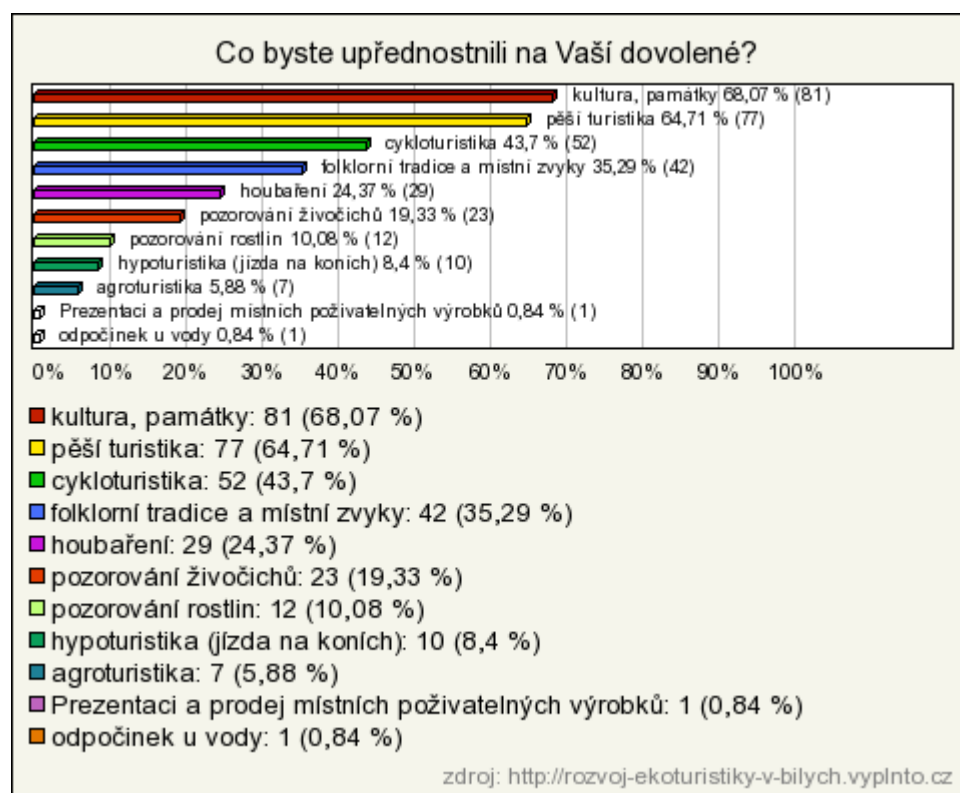
Obrázek 3 – Upřednostňované období pro turistiku (Zdroj: vlastní zpracování)

Následující otázka se týkala zimní turistiky a zjišťovala, jakou konkrétní formu turisté nejvíce poptávají. 58 % respondentů uvedlo sjezdové lyžování, 28 % respondentů se věnuje běžeckému lyžování, téměř 8 % respondentů uvedlo pěší turistiku a procházky a zanedbatelné množství respondentů uvedlo odpovědi vlastní, například bobování.

Obrázek 4 – Zimní turistika (Zdroj: vlastní zpracování)

Pořadí aktivit, na které se vztahovala další otázka, skončilo v následujícím pořadí. 68 % respondentů cestuje na dovolenou za kulturou a památkami, 65 % respondentů má zálibu v pěší turistice, 44 % respondentů provozuje cykloturistiku, folklorní tradice a místní zvyky jsou lákadlem pro 35 % respondentů, nezanedbatelnou aktivitou je i houbaření, které na své dovolené uvítá 24 % respondentů, pozorování živočichů je atraktivní pro 19 % respondentů a pozorování rostlin pro 10 % respondentů. Méně upřednostňovanými aktivitami jsou hipoturistika, kterou zvolilo přes 8 % oslovených, agroturistika s 6 % respondenty. Ani ne 1 % respondentů vyhledává na dovolené odpočinek u vody či prezentaci a prodej místních výrobků.

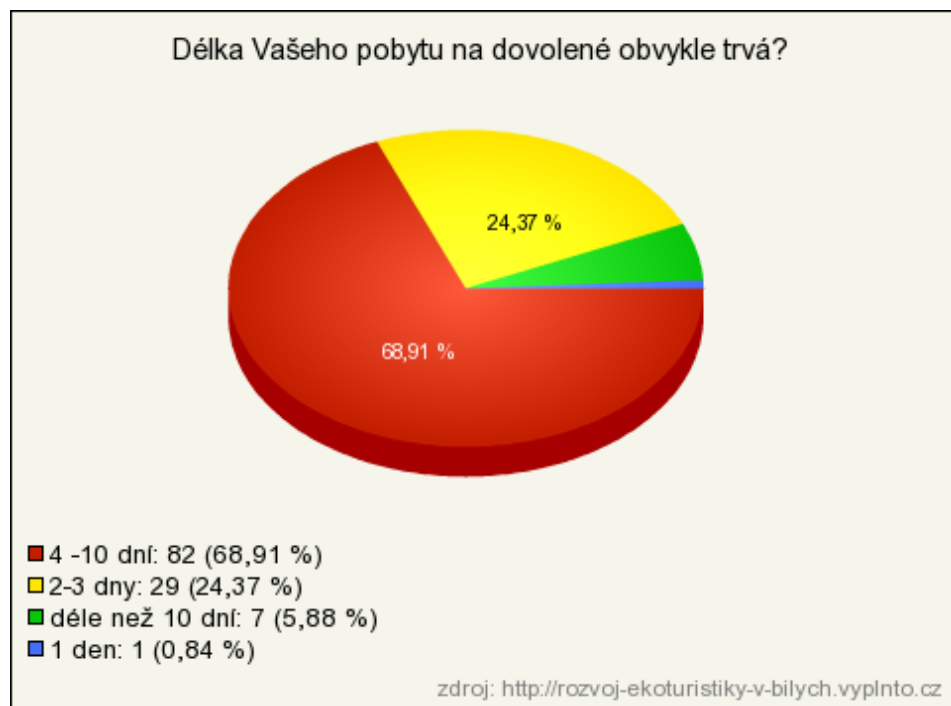
Obrázek 5 – Vyhledávané aktivity na dovolené (Zdroj: vlastní zpracování)

Z ubytovacích možností se respondenti nejčastěji přikláněli k rekreačním zařízením, jako jsou horské chaty a chatky, 39 % respondentů. O něco méně poptávaným způsobem ubytování je hotel či penzion, 36 % respondentů. Výrazně méně respondentů pak upřednostňuje možnost ubytování v soukromí, 14 % respondentů, ještě méně jich bylo pro ubytování v kempu, 8 % respondentů a ojediněle se k ubytování vyskytly i odpovědi vlastní, jako například pod širým nebem či ve stanu.

Obrázek 6 – Způsoby ubytování (Zdroj: vlastní zpracování)

Obvykle se dotazovaní na dovolené zdržují 4 – 10 dní, 69 % respondentů. Pobyt trvající 2 – 3 dny tráví na dovolené 24 % respondentů, déle než 10 dní jezdí na dovolenou 6 % respondentů a pouze jediný respondent odpověděl, že obvykle jeho dovolená trvá pouze 1 den.

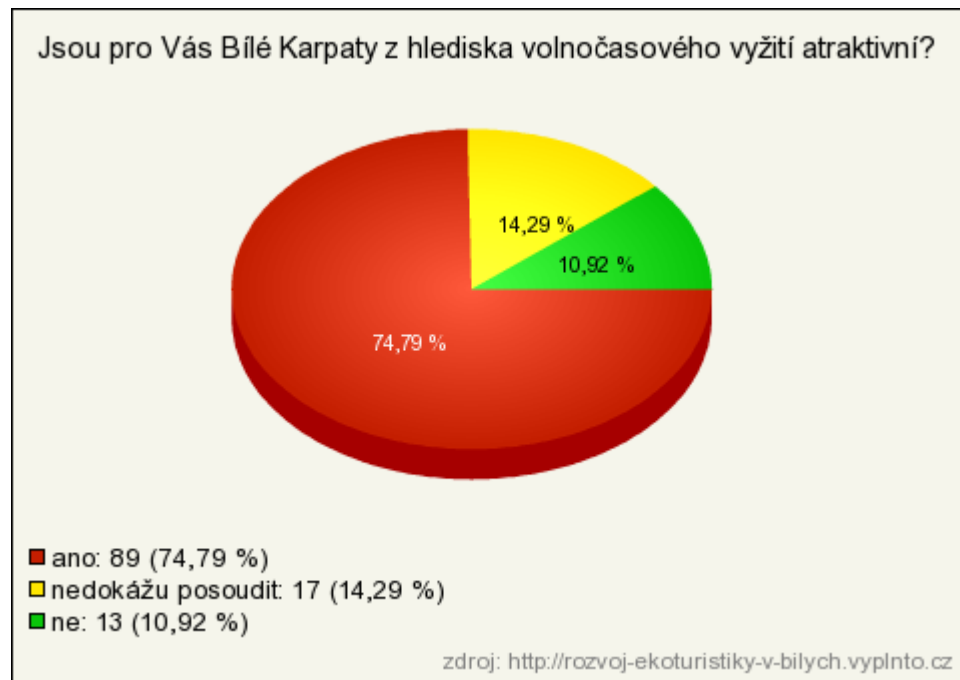
Obrázek 7 – Délka pobytu na dovolené (Zdroj: vlastní zpracování)

Respondentů jsem se také dotazoval, zda je láká agroturistika, tedy ubytování na statku nebo farmě, účast na zemědělských a hospodářských pracích v rámci pobytu, stravování z místních zdrojů či poznání tradičního způsobu života. V tomto ohledu se respondenti rozčlenili na dva stejné tábory. 41 % respondentů tato forma cestovního ruchu neláká, 40 % respondentů by agroturistiku chtělo vyzkoušet, 14 % respondentů nemá o této formě cestovního ruchu ani povědomí a 4 % respondentů už agroturistiku provozovalo.

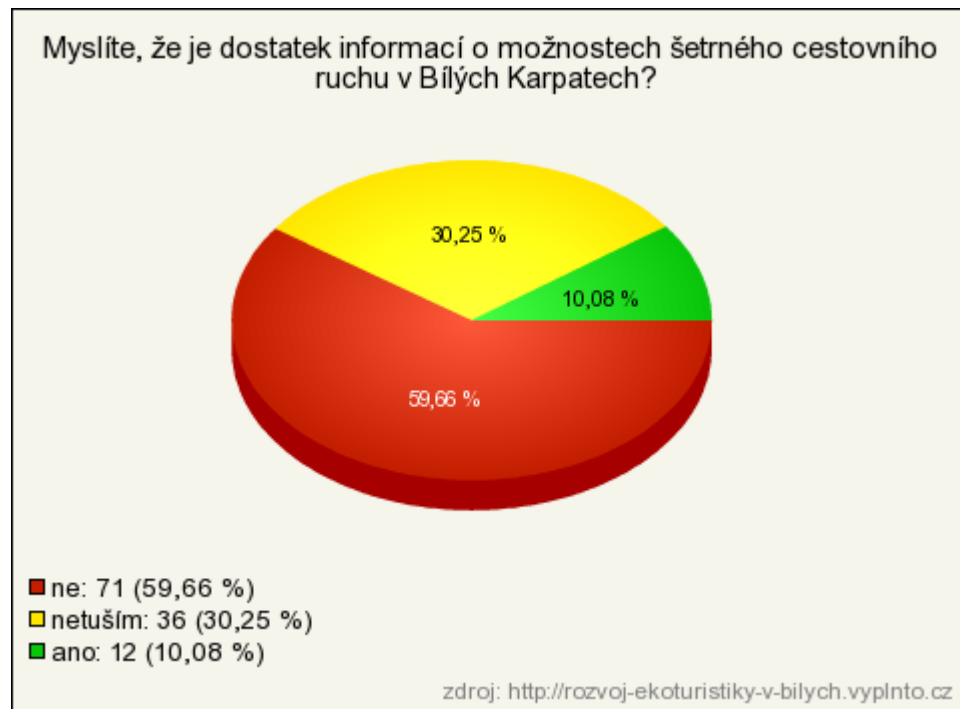
Obrázek 8 – Atraktivita agroturistiky (Zdroj: vlastní zpracování)

Další, z mého pohledu zásadní otázkou, byla atraktivnost Bílých Karpat z hlediska volnočasového vyžití. Pro 75 % respondentů jsou Bílé Karpaty atraktivní destinací, 14 % respondentů tuto otázku nedovedlo posoudit a 11 % respondentů v Bílých Karpatech atraktivnost pro svoji dovolenou neshledává.

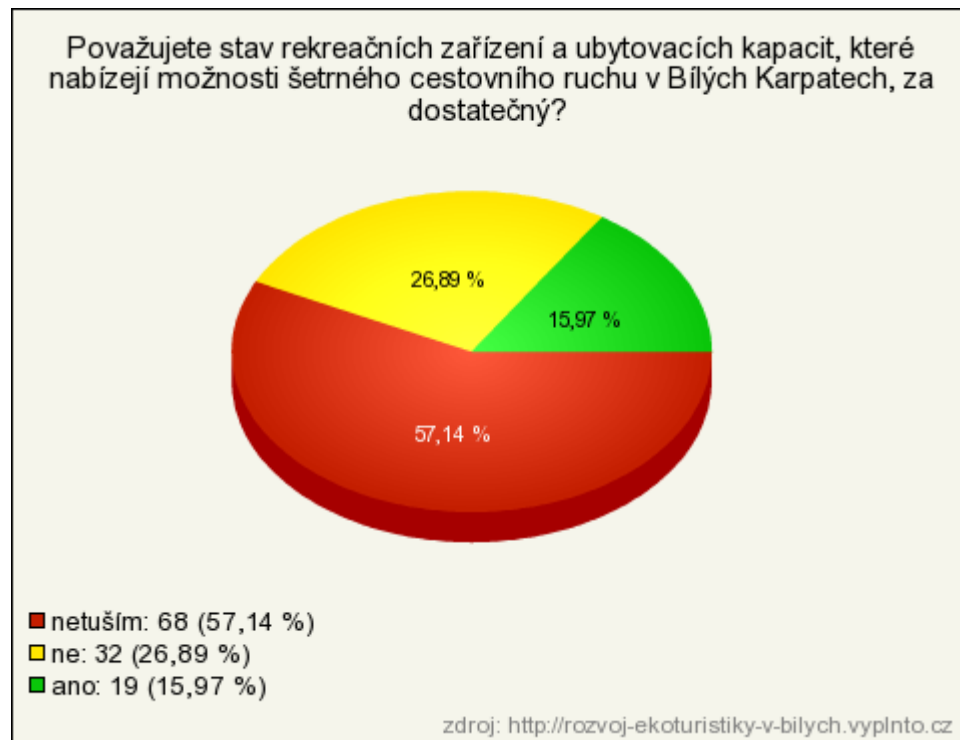
Obrázek 9 – Atraktivita Bílých Karpat (Zdroj: vlastní zpracování)

Na otázku zabývající se dostatečností informací o možnostech šetrného cestovního ruchu v Bílých Karpatech se 60 % respondentů vyjádřilo negativně, tedy že dle jejich názoru neexistuje dostatečné množství informací. 30 % respondentů pak otázku nedovedlo posoudit a 10 % respondentů si myslí, že je těchto informací dostatek.

Obrázek 10 – Informovanost o šetrném CR v BK (Zdroj: vlastní zpracování)

A konečně k otázce: „Považujete stav rekreačních zařízení a ubytovacích kapacit, které nabízejí možnosti šetrného cestovního ruchu v Bílých Karpatech, za dostatečný?“ uvedlo 57 % respondentů, že netuší, 27 % respondentů považuje zmíněný stav za nedostatečný a 16 % respondentů považuje stav rekreačních zařízení a ubytovacích kapacit za dostatečný.

Obrázek 11 – Stav rekreačních zařízení a ubytovacích kapacit (Zdroj: vlastní zpracování)

7.5.2 Závěry dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření jsem realizoval především jako výchozí materiál pro návrh konkrétního projektu k podpoře rozvoje ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty. Důležitým předpokladem je, jak z dotazníku vyplývá, že převážná většina respondentů má zájem o šetrnou turistiku a téměř pro všechny z nich jsou Bílé Karpaty z hlediska volnočasového vyžití atraktivní.

Přestože více osob upřednostňuje turistiku letní, nezanedbatelná část z nich se věnuje i turistice zimní. Proto je vhodné projekt realizovat na území, kde je nejenom rozvinutá síť pěších tras a cyklotras, ale rovněž by se v místě měl nacházet lyžařský vlek či lyžařské běžecké tratě, což podpoří rozvoj území i v zimních měsících. Důležitá je také dostupnost památek a folkloru, což respondenti vyhledávají.

Jelikož nejvíce respondentů tráví dovolenou vícedenním pobytem, pokud možno nejlépe v prostorách horské chaty či hotelu, je nutno dbát zřetel i na tyto fakta. Součástí projektu by mělo být, jak vyplývá z dotazníku, že turisté nemají dostatek informací o možnostech šetrného cestovního ruchu v Bílých Karpatech, také řešení propagace daného záměru.

8 NAVRŽENÍ PROJEKTU NA PODPORU ROZVOJE EKOTURISTIKY V CHKO BÍLÉ KARPATY

Při návrhu konkrétního projektu na podporu rozvoje ekoturistiky v Bílých Karpatech budu předně vycházet z výsledků dosažených v mém dotazníkovém šetření, díky čemuž blíže analyzuji poptávku po službách šetrného cestovního ruchu. Předně je vhodné pojednat rovněž o vizích, cílech, prioritách a důvodech případné realizace smyšleného záměru.

8.1 Vize a cíle projektu „Rok na Bělokarpatku“

S přihlédnutím k výše uvedenému a rovněž ze znalostí o Bílých Karpatech nejen z teoretické části mé práce jsem vybral pro navržený projekt název „Rok na Bělokarpatku“.

Vizi projektu vidím v zachování charakteristického rázu bělokarpatské krajiny, udržení tradičního způsobu vyžití místních obyvatel ve zdejší krajině a jejich hospodaření v ní, zachování a podpoře folklorních tradic a lidových zvyků. Jak přespolní, tak i místní obyvatelé si díky projektu můžou uvědomovat hodnoty tradičního způsobu života spjatého se zdejší přírodou. Projekt má na území přinést také podporu ekonomické soběstačnosti a posunout území o krok vpřed v rámci trvale udržitelného rozvoje. Projekt může sloužit též jako inspirace a příklad dalším územím a regionům na cestě k udržitelnému rozvoji.

Rok na Bělokarpatku

- oživení turistiky celoročně
- zatraktivnění oblasti
- zachování tradičních způsobů obživy, řemesel a gastronomie
- udržení folkloru
- ochrana životního prostředí
- rozvoj ekologického zemědělství
- propagace oblasti
- podpora ekonomiky a zaměstnanosti
- spolupráce organizací BK

Tabulka 2 – Projekt „Rok na Bělokarpatku“ (Zdroj: vlastní zpracování)

Mezi cíle projektu se řadí především oživení a dosažení celoročního cestovního ruchu s kladeným důrazem na zachování šetrného rázu tohoto procesu. Zatraktivnění dané oblasti

by mělo přinést organizování nejrůznějších kulturně společenských, sportovních a jiných volnočasových akcí a událostí, bez ohledu na roční období. V zimních měsících má pak projekt podpořit místní lyžařská střediska.

Díky účasti místních organizací, provozovatelů šetrného cestovního ruchu, zájmových spolků a jednotlivých občanů, jako aktérů projektu, by měl být projekt přínosný též pro upevnění soudržnosti zdejší oblasti po kulturně sociální stránce a dále by měl mít vliv rovněž z ekonomického hlediska, neboť má přilákat do oblasti mnoho turistů, což znamená příliv financí nejen subjektům zainteresovaným do projektu. Díky projektu vznikne rovněž pracovní místo pro jeho koordinátora.

Environmentální sféra by z projektu těžila hlavně v podpoře rozvoje ekologických aktivit zemědělského rázu. Ekologické farmy či zemědělci zúčastnění projektu budou podpořeni finančními prostředky jak v rámci zdrojů projektu, tak i přílivem turistů. Tyto prostředky by následně měly posloužit k větší produkci a rovněž propagaci místních bioproduktů. Vliv na životní prostředí a také utvrzení tradičního krajinného rázu bude mít podpora farem s chovem tradičních hospodářských zvířat, které představují nejvhodnější udržovatele místních vzácných luk a pastvin. Podporu zaslouží i pro oblast charakteristické ovocnářství.

Projekt myslí rovněž na omezení osobní automobilové dopravy na území Bílých Karpat a bude tak podporovat turisty a návštěvníky k využívání šetrných forem dopravy, kterými jsou pěší turistika, cyklistika, cestování vlakem či autobusem a v případech, kdy budou z různých důvodů možnosti přepravy turistů zmíněnými způsoby vyloučeny, budou mít možnost využít služeb dodávky pořízené v rámci projektu.

Snahy o zachování prvků a činností dle předlohy tradičního způsobu života místních obyvatel zaručí jak výše uvedené cíle, tak rovněž pořádání akcí v průběhu roku se specifickým zaměřením, jako jsou dny otevřených dveří na farmě, přednášky o původním zpracování rostlinných a živočišných produktů a také o výrobě tradičních pokrmů z nich, folklorní večery s místní živou muzikou, akce demonstrující pěstování rostlinných produktů a chov hospodářských zvířat. Rovněž nebudou chybět ani dny znázorňující tradiční místní řemeslnou činnost.

Nedílnou součástí Bílých Karpat a nejen dle mého dotazníkového šetření turistický atraktivním prvkem této oblasti je bezesporu folklor. Projekt bude zaměřen na podporu pořádání folklorních akcí, přičemž bude aktivně zapojovat místní folklorní sdružení a soubory.

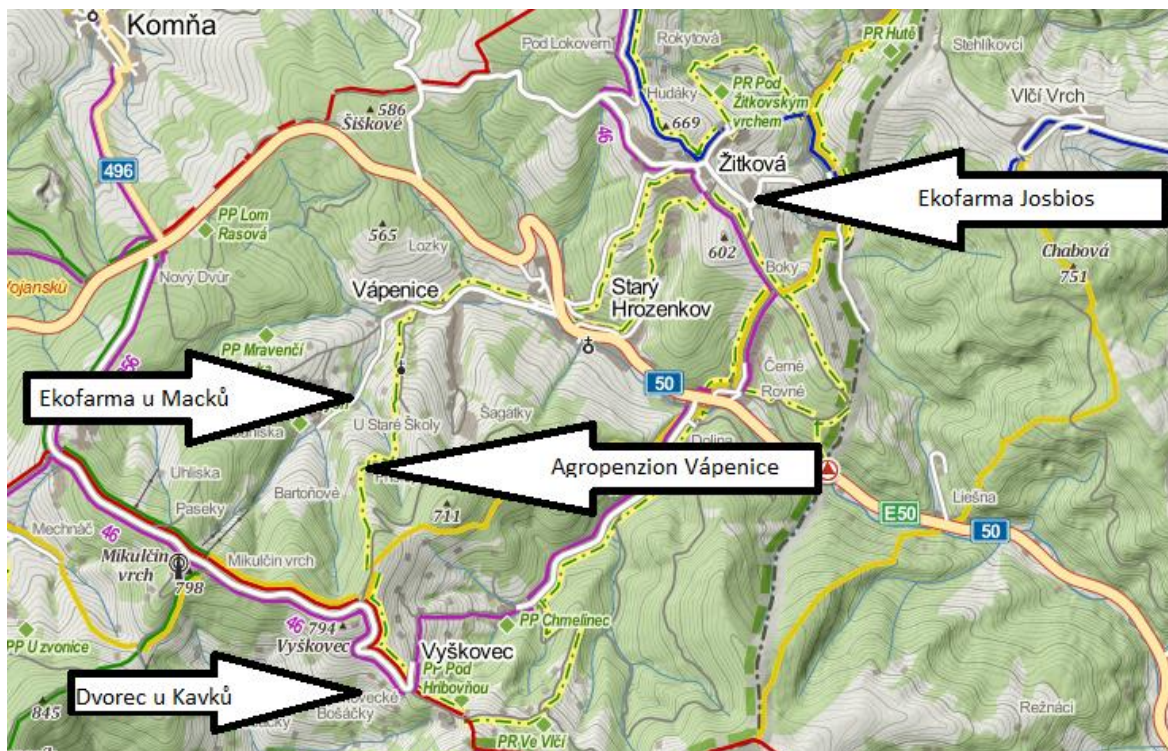
V neposlední řadě bude cílem projektu přilákat přespolní turisty a také místní obyvatele, k čemuž budou sloužit nové webové stránky, tisk propagačních materiálů a rovněž účast představitelů projektu na veletrzích cestovního ruchu.

8.2 Místo a čas realizace projektu

Doba realizace projekt „Rok na Bělokarpatku“ je stanovena od 1. dubna 2013 až do 31. března 2014. V přípravné fázi projektu má probíhat především příprava propagačních aktivit, tvorba webových stránek, koordinace a příprava zúčastněných subjektů na následnou spolupráci v poskytování služeb a organizaci akcí pro návštěvníky a dále bude pořízen devítimístný osobní automobil.

V každém měsíci projektového roku pak bude probíhat konání mnohých akcí, tematicky se zaměřujících na dané roční období a s ním spojené tradiční místní zvyklosti. Nedílnou součástí, bude kromě konání akcí, rovněž zajištění zázemí pro turisty, tedy nabídka ubytování, zajištění stravování s dostupností produktů z místních zdrojů a v nezbytných případech bude turistům poskytován odvoz dodávkou.

Místem realizace projektu bude oblast Bílých Karpat v okolí Starého Hrozenkova, konkrétně v obcích Žitková, Vápenice a Vyškovec. Zde jsou totiž ideální podmínky, odpovídající i výstupu z dotazníkového šetření, k provozování šetrných forem cestovního ruchu. V této oblasti se totiž nachází mnoho turistických chodníků, naučných stezek a cyklistických tras. Sídlí zde také několik provozovatelů agroturistických zařízení. V zimním období je zde k dispozici lyžařské středisko Mikulčin vrch a v okolí je udržováno také mnoho desítek kilometrů běžeckých tratí.

Obrázek 12 – Místo realizace projektu „Rok na Bělokarpatsku“ (Zdroj: vlastní zpracování, mapy.cz)

8.3 Aktéři projektu a zúčastnění

Žadatelem o projekt je obec Starý Hrozenkov. Hlavním partnerem, respektive řešitelem projektu „Rok na Bělokarpatsku“, je Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopaňnic, o.p.s. Pro zdárné řešení všech plánovaných aktivit však bude zapotřebí více zapojených subjektů, mezi něž patří především Centrum Veronica Hostětín, Občanské sdružení Tradice Bílých Karpat a PRO-BIO regionální centrum Bílé Karpaty. Z místních sdružení se na projektu bude v menší míře podílet také Vzdělávací informační středisko Bílé Karpaty.

Soukromý sektor v projektu zastupují majitelé turistických zařízení Dvorce u Kavků, Jobbios s.r.o, Ekofarmy u Macků, Agropenzionu Vápenice a z části také provozovatelé Hornácké farmy v Hrubé Vrbce. Ke spolupráci na jednotlivých aktivitách budou přizváni také ostatní provozovatelé šetrných forem cestovního ruchu či ekologického zemědělství, kteří jsou vedeni v databázi Informačního střediska pro rozvoj Moravských Kopaňnic. Z veřejného sektoru budou do projektu zainteresované dotčené obce, tedy Starý Hrozenkov, Vyškovec, Žitková a Vápenice.

Dalšími nezbytnými účastníky projektu budou folklorní sdružení místní či z blízkého okolí. Konkrétně by se jednalo o Cimbálovou muziku Lipina z Nivnice, Cimbálová muzika Bojkovjan, gajdošská muzika Gajdoši z kopanic, spolek žen Plkotnice ze Suché Loze, dětský folklorní soubor Kopaničárek ze Starého Hrozenkova a dětský folklorní soubor Vlčnovjáněk.

V neposlední řadě budou do projektu zapojeni též místní obyvatelé, především ti, kteří dodnes dochovávají a znají tradiční způsoby přípravy místních gastronomických specialit či ovládají původní řemesla a ostatní činnosti související s tradičním místním využitím a hospodařením.

8.4 Cílové skupiny

Zaměření projektu z hlediska cílových skupin společnosti lze rozdělit do dvou rovin. Velký důraz bude kladen na přilákání turistů z ostatních regionů Moravy a celé České republiky a také zahraničních turistů. Rozdělení turistů na věkové skupiny nebude hrát příliš velkou roli. Vítány budou rodiny s dětmi, páry či skupiny mladých lidí nebo lidé v důchodovém věku.

Podstatným kritériem však bude zájem těchto turistů o poznání něčeho nového či rozšíření vědomostí a seznámení se s tradičním způsobem života v Bílých Karpatech a také zájem o aktivní trávení pobytu na dovolené, především ve znamení pohybu v přírodě a na venkově.

Druhou skupinou osob, na kterou bude projekt rovněž zaměřen, mají být právě místní obyvatelé. Projekt jim má připomenout způsob života jejich předků, zdůraznit přednosti a důsledky tradičního hospodaření ve zdejší krajině a má je motivovat k aktivnímu se podílení a na udržení a rozvoji zmíněných aktivit, jež by vedly v duchu udržitelného rozvoje.

Plánovaný počet turistů bude kolísat s přihlédnutím k ročnímu období. Zimní akce budou zaměřeny pro skupiny o počtu kolem 20 turistů, v letních měsících může počet zúčastněných návštěvníků přesahovat i 30 osob.

8.5 Aktivity projektu – stálé služby

Stěžejními aktivitami projektu bude pořádání 24 akcí rovnoměrně rozložených v průběhu celého roku. Mimo termíny těchto akcí pak budou poskytovány doprovodné, ale nevyhnutelné služby, do nichž bude spadat ubytování, stravování z místních zdrojů a možnost přepravy dodávkou. Důležitou součástí projektu bude též jeho osvěta a propagace.

8.5.1 Ubytování

Ubytování bude poskytovat především Agropenzion Vápenice s kapacitou 35 lůžek a Dvorec u Kavků s kapacitou 6 osob. Tyto zařízení byly vybrány především díky jejich malé vzdálenosti vůči lyžařskému středisku na Mikulčině Vrchu. Je zde tedy možnost provozovat turistiku prakticky po celý rok, díky dostupnosti pěších stezek, cyklotras, lyžařských tras a sjezdovek. Agropenzion Vápenice je navíc vhodný i pro pořádání kulturně společenských akcí, díky větší společenské místnosti v interiéru a rovněž díky přiléhající terase a venkovnímu prostranství. V případě zájmu se mohou ubytování podílet také na hospodářských pracích.

8.5.2 Stravování

Za spolupráce ostatních zúčastněných turistických zařízení a též ostatních místních ekofarem bude zajištěn odbyt zdejších produktů ekologického zemědělství. Tyto výrobky budou nabízeny v ubytovacích zařízeních ke snídaním či k večerím a dále i ve dnech speciálních tematických akcí týkajících se místní gastronomie.

8.5.3 Doprava

Paradoxně ekologicky šetrným řešením bude rovněž pořízení devítimístné dodávky z finančních zdrojů projektu. Ta by měla vybízet turisty k šetrnému cestování, tedy aby dorazili do Bílých Karpat za využití hromadné dopravy a nemuseli řešit potíže s nízkou frekvencí spojů či vůbec s dostupností některých lokalit. Dodávka bude mít své uplatnění i při celodenních akcích pořádaných v rámci projektu, kterých má být v projektovém roce několik desítek. Místa konání akcí se budou vždy střídát. Turisté sem budou mít možnost dopravit se pěšky, po vyznačených chodnících, na kole po cyklotrasách, či hromadnou dopravou. Ve večerních hodinách či za nepříznivého počasí pak budou přepravováni právě zmiňovanou dodávkou. Dodávka zajistí rovněž přepravu různých zařízení a nástrojů či předmětů nezbytných pro konání tematických akcí. Díky tomuto opatření se zamezí zvýšenému užívání osobních automobilů turisty.

8.5.4 Propagace a web

V rámci projektu bude kladen důraz na vytvoření kvalitních webových stránek za účelem jeho propagace a přilákání turistů jak místních, tak i přespolních a zahraničních. Kromě toho je třeba vyrobit i tištěné materiály v podobě letáků, které budou k odběru v místních

obcích a také k dostání na veletrzích cestovního ruchu, jichž se budou za projekt účastnit jeho představitelé.

8.6 Aktivity projektu – tematické akce

Jedná se především o jednodenní či víkendové akce zaměřené na přilákání turistů a zpestření jejich pobytu zde. Akce se budou konat převážně v odpoledních hodinách tak, aby sem turisté mohli zavítat buď pěšky, na kole případně s využitím hromadné dopravy. V zimních měsících či ve večerních hodinách pak budou mít účastníci možnost využít k přepravě odvoz dodávkou. Kapacita návštěvníků bude přibližně do 40 osob.

Duben 2013

- **Velikonoční zvyky**

Místo: Agropenzion Vápenice

Program: Velikonoční kraslice, pletení pomlázky, Velikonoční zpívání, tradiční Velikonoční pokrmy, účinkují provozovatelé ekofarem zainteresovaných v projektu společně s místními obyvateli, dětský folklorní soubor Kopaničárek ze Starého Hrozenkova

- **Zemědělské plodiny a ovocnářství**

Místo: Ekofarma u Macků

Program: názorná ukázka doprovázená přednáškou o ekologickém způsobu pěstování zemědělských plodin, výsadba a péče o tradiční odrůdy bělokarpatských ovocných dřevin, účinkují provozovatelé ekofarem zainteresovaných v projektu, společně s místními obyvateli

Květen 2013

- **Exkurze na Horňáckou farmu**

Místo: Horňácká farma v Hrubé Vrbce

Program: pozorování zvířat a mláďat na farmě, přednáška o chovu hospodářských zvířat, jízda na koních

- **Výšlap na orchideové louky**

Místo: Horní němčí, PR Drahy

Program: procházka s přednáškou po orchideových loukách na Horněnčansku, provádí paní Vlasta Ondrová

Červen 2013

- **Košť produktů místního ekologického zemědělství s doprovodem muziky**

Místo: farma společnosti Josbios, Žitková

Program: ochutnávka a přednáška o výrobě sýrů, ostatních mléčných výrobků, ovocných marmelád a zavařenin, uzenin a masných produktů, účinkují místní ekologičtí zemědělci a farmáři, hudebně doprovází Cimbálová muzika Lipina

- **Kosení luk a sběr bylinek**

Místo: Ekofarma u macků

Program: Ukázka tradičního způsobu obhospodařování místních luk společně se sběrem bylinek a přednáškou o nich, účinkují provozovatelé ekofarem zainteresovaných v projektu, společně s místními obyvateli

Červenec 2013

- **Kopaničářské slavnosti**

Místo: Starý Hrozenkov

Program: slavnostní přehlídka zdejšího folkloru, krojů a lidových zvyků, aktéři projektu Rok na Bělokarpatku zde budou své hosty provádět

- **Sklizeň zeleniny**

Místo: Ekofarma u Macků

Program: Sklizeň zeleniny spojená s přednáškou o jejím pěstování ekologickými způsoby, účinkují provozovatelé ekofarem zainteresovaných v projektu

Srpen 2013

- **Hornácké safari**

Místo: Hornácká farma v Hrubé Vrbce

Program: Exkurze po pastvinách Hornácké farmy, přednáška o chovu ovcí, účinkují provozovatelé Hornácké farmy

- **Folklorní den a ochutnávka ekologických produktů**

Místo: Dvorec u Kavků

Program: ochutnávka a přednáška o výrobě sýrů, ostatních mléčných výrobků, ovocných marmelád a zavařenin, uzenin a masných produktů, účinkují místní ekologičtí zemědělci a farmáři, hudebně doprovází Cimbálová muzika Bojkovjan

Září 2013

- **Sběr a způsoby zpracování ovoce**

Místo: Ekofarma u Macků

Program: sběr ovoce, přednáška o pěstování ovocných odrůd, ukázky různých forem zpracování ovoce, exkurze do sušičky, účinkují provozovatelé ekofarem zainteresovaných v projektu

- **Houbařská vycházka**

Místo: Dvorec u Kavků a okolí

Program: vycházka do místních lesů na houby s doprovodem a odborným výkladem členů Mykologického kroužku Nivnice, ukázka zpracování hub a přípravy tradičních pokrmů z hub

Říjen 2013

- **Exkurze do Hostětína**

Místo: Hostětín

Program: ukázka obecních modelových projektů z oblasti udržitelného rozvoje v obci Hostětín, košt a přednáška o výrobě jablečného moštu, účinkují představitelé Centra Veronica Hostětín

- **Chutě Bělokarpatka s muzikou**

Místo: Agropenzion Vápenice, společenská místnost

Program: příprava tradičních místních jídel a jejich ochutnávka, doprovází gajdošská muzika Gajdoši z kopanic, spolek žen Plkotnice ze Suché Loze, účinkují provozovatelé ekofarem zainteresovaných v projektu, společně s místními obyvateli

Listopad 2013

- **Ukázka tradičních řemesel s doprovodem muziky**

Místo: Agropenzion Vápenice, společenská místnost

Program: ukázka tradičních řemesel včetně prezentace výrobků, doprovází Cimbálová muzika Lipina, účinkují místní řemeslníci

- **Folklorní odpoledne a ukázka lidových krojů**

Místo: Agropenzion Vápenice, společenská místnost

Program: ukázka zdejších folklorních zvyků, tance a zpěvu, přednáška a ukázka místních krojů, účinkují dětský folklorní soubor Kopaničárek ze Starého Hrozen-

kova a dětský folklorní soubor Vlčnovjánek, gajdošská muzika Gajdoši z kopanic, spolek žen Plkotnice ze Suché Loze, Cimbálová muzika Lipina

Prosinec 2013

- **Povídání a vzpomínky z Bílých Karpat**

Místo: Agropenzion Vápenice

Program: povídání, vzpomínky a ukázky z knih o Bílých Karpatech, účinkují spolek žen Plkotnice ze Suché Loze, provozovatelé ekofarem zainteresovaných v projektu společně s místními obyvateli

- **Vánoční zvyky a pečení cukroví**

Místo: Agropenzion Vápenice, společenská místnost

Program: ukázka přípravy a ochutnávka tradičních druhů vánočního cukroví, ukázka vánočních zvyků a zimních činností v hospodářstvích Bílých Karpat, provozovatelé ekofarem zainteresovaných v projektu společně s místními obyvateli

Leden 2014

- **Tříkrálovské zpívání**

Místo: Agropenzion Vápenice, společenská místnost

Program: Cimbálová muzika Bojkovjan, gajdošská muzika Gajdoši z kopanic, spolek žen Plkotnice ze Suché Loze

- **Řemesla Bílých Karpat**

Místo: Agropenzion Vápenice, společenská místnost

Program: Přednáška o zpracování vlny, kůže, přednáška a ukázky produktů včelařství, přednáška a ukázky produktů proutkářství, účinkují místní řemeslníci

Únor 2014

- **Dětské soubory z Bílých Karpat a ukázka krojů**

Místo: Agropenzion Vápenice, společenská místnost

Program: dětský folklorní soubor Kopaničárek ze Starého Hrozenkova a dětský folklorní soubor Vlčnovjánek, ukázka lidových tanců a písní, ukázka místních krojů

- **Zabijačka s cimbálem**

Místo: Agropenzion Vápenice, společenská místnost

Program: Ukázka tradičního způsobu zabijačky v Bílých Karpatech, odpolednem

provází Cimbálová muzika Lipina
<p style="text-align: center;"><i>Březen 2014</i></p> <ul style="list-style-type: none">• Masopust na Bělokarpatiskú <u>Místo:</u> Starý Hrozenkov, venkovní akce <u>Program:</u> průvod masopustních masek, účinkují dětský folklorní soubor Kopaničárek ze Starého Hrozenkova, Cimbálová muzika Bojkovjan, gajdošská muzika Gajdoši z kopanic, spolek žen Plkotnice ze Suché Loze, místní zájmová sdružení a ostatní dobrovolníci• Vaření kyselice a večer u cimbálu <u>Místo:</u> Agropenzion Vápenice, společenská místnost <u>Program:</u> názorná ukázka tradičního způsobu přípravy kyselice z produktů zdejšího ekologického zemědělství, účinkují provozovatelé ekofarek zainteresovaných v projektu společně s místními obyvateli, Cimbálová muzika Lipina

Tabulka 3 – Aktivity projektu – tématické akce (Zdroj: vlastní zpracování)

8.7 Financování projektu

Projekt Rok na Bělokarpatku bude spolufinancován prostřednictvím strukturálních fondů, konkrétně díky 3. cíli politiky hospodářské a sociální soudržnosti – Evropské územní spolupráci a rovněž ze státního rozpočtu v rámci ministerstva pro místní rozvoj, prostřednictvím jeho Programu podpory nestátních neziskových organizací pro rok 2013. (Strukturální fondy, 2013a, MMR, 2013)

Financování	částka (tis. Kč)	EUR (25,50 Kč)	podíl v %
Vlastní zdroje	300,9	11 800,00	30
<u>Žadatel projektu</u> Obec Starý Hrozenkov	200,9	7878,43	20,03
<u>Partneři projektu</u> Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, o.p.s.	10	392,15	1
PRO-BIO regionální centrum Bílé Karpaty	90	3529,41	8,97
Strukturální fond	502	19686,27	50,05
Operační program: 21 OP ČR – SR Téma: Cestovní ruch a kulturní dědictví Prioritní osa: 21.1 Podpora, sociokulturního a hospodářského rozvoje přeshraničního regionu a spolupráce Oblast podpory: 21.1.6 Rozvoj přeshraničního turismu Číslo výzvy: 10/FMP			
Státní rozpočet	200,1	7847,05	19,95
Program podpory nestátních neziskových organizací pro rok 2013 Oblast podpory: Ochrana životního prostředí, udržitelný rozvoj			
Celkem	1003	39 333,32	100

Tabulka 4 – Financování projektu (Zdroj: vlastní zpracování, Strukturální fondy, 2013b)

Komentář

Prvotně se odhadované náklady vyšplhaly něco málo pod jeden milion třicet tisíc Kč. Aby bylo možné využít jak zdrojů ze státního rozpočtu, tak ze strukturálních fondů, bylo třeba náklady zredukovat, neboť výzva 10/FMP OP přeshraniční spolupráce SR – ČR umožňuje čerpat prostředky pouze do výše 20 000 E, přičemž náklady projektu nesmějí přesáhnout 40 000 E.

Uvažujeme-li kurz EUR/CZK 25,5 Kč a v případě náhlého poklesu kurzu EUR/CZK 25,1 Kč, je možné stanovit bezpečnou výši nákladů na 1003 000 Kč. Z celkové výše nákladů je tedy možné pokrýt strukturálním fondem celou jejich polovinu, tedy 502 000 Kč.

Program podpory nestátních neziskových organizací pro rok 2013, oblast podpory: Ochrana životního prostředí, udržitelný rozvoj, pak stanovuje podmínku, aby vlastní zdroje žadatele projektu pro jeho financování představovaly minimálně 30 %, což je v případě projektu Rok na Bělokarpatku částka 300 900 Kč. Větší část z těchto nákladů bude hradit žadatel, obec Starý Hrozenkov, zbylou část uhradí partneři projektu, PRO-BIO regionální centrum Bílé Karpaty a Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic, o.p.s. Na ministerstvo pro místní rozvoj pak k úhradě připadá zbylá částka, 200 100 Kč. (Strukturalni fondy, 2013b, MMR, 2013)

Náklady	Částka
pořízení automobilu	490 000 Kč
koordinátor – mzda	215 000 Kč
folklorní soubory a muziky	35 000 Kč
přednášky a exkurze	25 000 Kč
doprava a přeprava	30 000 Kč
tvorba a provoz web. stránek	81 000 Kč
propagační materiály	30 000 Kč
suroviny k přípravě pokrmů	12 000 Kč
zemědělské a farmářské potřeby	30 000 Kč
vybavení ubytování	55 000 Kč
celkem	1003 000 Kč

Tabulka 5 – Náklady projektu (Zdroj: vlastní zpracování)

ZÁVĚR

K pomoci nastolení trvale udržitelného rozvoje nejen na území CHKO Bílé Karpaty, ale i jinde ve světě, je zapotřebí správně uvážených nástrojů. Jedním z nich může být ekoturistika. Zdůrazňuji však, že se musí jednat o opravdu šetrnou formu cestovního ruchu bez žádných negativních následků vznikajícím při jejím dění či projevujícím se až v budoucnu.

CHKO Bílé Karpaty je územím s dobrými předpoklady pro rozvoj této formy cestovního ruchu. Je to hlavně díky místní vzácné a okouzující přírodě, způsobu hospodaření v krajině, tradičnímu způsobu života, místním zvyklostem či folkloru. Jsou zde rovněž vhodné podmínky pro provozování různých forem letní i zimní turistiky.

Nacházejí se zde dobře fungující organizace zabývající udržitelným rozvojem. Mezi nejvýznamnější z nich, provádějící svoji činnost již po mnohá léta, patří Centrum Veronica Hostětín, mohoucí se pochlubit mnoha desítkami úspěšně realizovaných šetrných projektů. Podobně se dá hovořit i o Informačním středisku pro rozvoj Moravských Kopanec, zabývající se především podporou a osvětou v oblasti ekologického zemědělství.

Ve sledované oblasti je v provozu uvedeno i několik zařízení nabízejících služeb šetrného cestovního ruchu. Daná zařízení jsem, na základě provedeného dotazníkového šetření s potencionálními zájemci o ekoturistiku v Bílých Karpatech a též na základě poskytnutých rozhovorů od znalců místních poměrů v oblasti udržitelného rozvoje, zapojil do návrhu pro uskutečnění projektu na podporu ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty.

Navržený projekt je jedním z možných příkladů, jak v dané oblasti napomoci k zachování tradičního rázu krajiny, místních hodnot, způsobu původního vyžití člověka s přírodou a přispět tak ke směřování území CHKO Bílé Karpaty ve šlépějích trvale udržitelného rozvoje.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY**Monografie a články:**

- [1] DEMEK, Jaromír a Petr MACKOVČIN. *Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny*. 2. vyd. Brno: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2006, 582 s. ISBN 80-86064-99-9.
- [2] DOLEŽAL, Tomáš, Rostislav HOŠEK a Eliška NOVÁKOVÁ. *Zásady TUR v cestovním ruchu*. 2000. In MOLDAN, Bedřich, Tomáš HÁK a Hana KOLÁŘOVÁ. *Národní strategie udržitelného rozvoje a regionální rozvoj: k udržitelnému rozvoji České republiky: vytváření podmínek*: sborník z projektu, svazek III. Praha: CŽR UK, 2002, 556 s. ISBN 80-238-8378-X.
- [3] *Ekonomika, právo, politika*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2004, č. 32. ISSN 1213-3299. Dostupné také z: <http://cepin.cz/docs/dokumenty/sbornik32.pdf>
- [4] FRIEDL, Karel a kol. *Chráněná území v České republice*. Praha: Informatorium, 1991. ISBN 80-85368-13-7.
- [5] *Hipoturistika jako forma rekreace, lesní hospodářství, ochrana přírody, fakta a střety*. 1. vyd. Kostelec nad Černými Lesy: Česká lesnická společnost, 2009, 92 s. ISBN 978-80-02-02122-3.
- [6] HOLDEN, Andrew. *Environment and Tourism*. 1. vyd. London: Routledge, 2000. ISBN 0-415-20718-5.
- [7] HONEY, Martha S. *Treading lightly? Ecotourism's impact on the environment*. Washington: Environment, 1999, č. 5. ISSN 0013-9157.
- [8] CHRIST Costas. *Tourism and biodiversity: mapping tourism's global footprint*. Washington, DC: Conservation International, 2003. ISBN 978-1-881173-71-2.
- [9] JONGEPIEROVÁ, Ivana a Vít TRACHTULEC. *Chráněná krajinná oblast Bílé Karpaty*. Brno: Český ústav ochrany přírody, 1991, 92 s. ISBN 80-85032-01-5.
- [10] Kolektiv autorů. *Rámeček pro realizaci opatření: světový summit o udržitelném rozvoji Johannesburg 2002*. Praha: Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy v Praze, 2002, 163 s. ISBN 978-80-239-5496-8.
- [11] Kolektiv autorů. *Venkovský cestovní ruch, jeho specifika a podmínky pro rozvoj*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007, 123 s. ISBN 80-245-1159-2.

- [12] KOS, Jan a Marie MARŠÁKOVÁ. *Chráněná území České republiky*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 1997, 240 s. ISBN 80-86064-01-8.
- [13] KUČA, Pavel a kol. *Biele Bílé Karpaty: Chráněná krajinná oblast*. Bratislava: Ekológia, 1992, 380 s. ISBN 80-85559-09-9.
- [14] MACKOVČIN, Peter. *Zlínsko: chráněná území ČR*. 1. vyd. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2002, 375 s. ISBN 80-86064-38-7.
- [15] MASTNY, Lisa. *Treading Lightly: New Paths for International Tourism*. Washington, DC: Worldwatch Institute, 2001. ISBN 1-878071-61-0.
- [16] Ministerstvo životního prostředí. *Zpravodaj MŽP*. Praha: MŽP, 2003, č. 7. ISSN 0862 – 9005. Dostupné také z: [http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/D989F07561F9715FC1256FC80044D318/\\$file/zpravodaj07.pdf](http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/D989F07561F9715FC1256FC80044D318/$file/zpravodaj07.pdf)
- [17] MOLDAN, Bedřich. *Ekologická dimenze udržitelného rozvoje*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001, 102 s. ISBN 80-246-0246-6.
- [18] MOLDAN, Bedřich. *Světový summit o udržitelném rozvoji*. 1. vyd. Praha: MŽP, 2003, 168 s. ISBN 80-7212-234-7.
- [19] MORAVEC, Ivo. *Venkovská turistika: teoretická východiska a možnosti*. Praha: Centrum pro komunitní práci, 2006, 92 s. ISBN 80-86902-31-5.
- [20] NIGGLI, Urs a Bořivoj ŠARAPATKA. *Zemědělství a krajina: cesty k vzájemnému souladu*. Olomouc: Universita Palackého, 2008, 271 s. ISBN 978-80-244-1885-8.
- [21] NOVÁČEK, Pavel. *Udržitelný rozvoj*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, 430 s. ISBN 978-80-244-2514-6.
- [22] NUNVÁŘOVÁ, Svatava. *Rozvoj venkova*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007, 209 s. 978-80-210-4314-5.
- [23] PAGE, Stephen J. a Ross K. DOWLING. *Ecotourism*. Harlow: Prentice-Hall, 2002, 338 s. ISBN 978-0582356580.
- [24] PÁSKOVÁ, Martina a Josef ZELENKA. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Linde, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.
- [25] PÁSKOVÁ, Martina a Josef ZELENKA. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002, 448 s. ISBN 80-239-0152-4.

- [26] PIRO, Zbyněk a Jitka WOLFOVÁ. *Zachování biodiverzity karpatských Luk*. 1. vyd. Praha: Nadační fond pro ekologické zemědělství, 2008, 108 s. ISBN 978-80-254-2795-8.
- [27] POUROVÁ, Marie. *Agroturistika, možnosti rozvoje a perspektiva v České republice*, Praha 2000, Kufr. ISBN: 80-213-0672-6.
- [28] *Právní předpisy pro ekologické zemědělství a produkci biopotravin*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2012, 148 s. ISBN 978-80-7434-059-8.
- [29] STRÍBRNÁ, Marie. *Venkovská turistika a agroturistika*. Praha: Profi Press, 2005, 65 s. ISBN 80-86726-14-2.
- [30] URBAN, Jiří a Bořivoj ŠARAPATKA. *Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi*. 1. vyd. Praha: MŽP a Svaz PROBIO, 2003, 280 s. ISBN 80-7212-274-6.
- [31] WEAVER, David B. *Ecotourism in the Less Developed World*. 1. vyd. Oxon: CAB International, 1998. ISBN 0-85199-223-4.
- [32] WIESER, Stanislav. *Bílé Karpaty - turistický průvodce*. 1. vyd. Praha: Freytag & Berndt, 2008, 160 s. ISBN: 978-80-7316-318-1.

Internetové zdroje:

- [33] ANANTHASWAMY Anil. Massive growth of ecotourism worries biologists. *New Scientist* [online]. 2004 [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: <http://www.newscientist.com/article/dn4733-massive-growth-of-ecotourism-worriesbiologists.html>
- [34] Asociace turistických regionů České republiky. *Dopravní přístupnost Bílých Karpat* [online]. 2013 [cit. 18.2.2013]. Dostupné z: <http://www.35.oblast.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=121572&menu=4640>
- [35] Cyklotrasy.info. *Mapa Slovácko - Bílé Karpaty (CZ)* [online]. 2013 [cit. 19.2.2013]. Dostupné z: <http://www.cyklotrasy.info/index.php?stranka=oblast&id=170>
- [36] Dolňácko. *O regionu* [online]. 2013 [cit. 17.2.2013]. Dostupné z: <http://www.dolnacko.cz/>
- [37] Dvorec u Kavků. *Hospodářství* [online]. 2008a [cit. 17.4.2013]. Dostupné z: <http://www.dvorec-kavka.cz/hospodarstvi>
- [38] Dvorec u Kavků. *Ubytování* [online]. 2008b [cit. 17.4.2013]. Dostupné z: <http://www.dvorec-kavka.cz/ubytovani>

- [39] Dvorec u Kavků. *Úvodní strana* [online]. 2008c [cit. 17.4.2013]. Dostupné z: <http://www.dvorec-kavka.cz/nainstalovano>
- [40] Ekofarma u Macků. *NONNETIT - Ekofarma u Macků* [online]. 2013a [cit. 23.4.2013]. Dostupné z: <http://www.nonnetit.cz/>
- [41] Ekofarma u Macků. *Přehled akcí na farmě* [online]. 2013b [cit. 23.4.2013]. Dostupné z: <http://www.nonnetit.cz/inpage/prehled-akci-na-farme/>
- [42] Ekoporadna.cz. *Moštárna v Hostětíně* [online]. 2013 [cit. 19.2.2013]. Dostupné z: http://www.ekoporadna.cz/krucky.php?id=2_1
- [43] EnviWeb. *Case studies: ekologické zemědělství získává příznivce* [online]. 2003 [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.enviweb.cz/clanek/zemedelstvi/40703/case-studies-ekologicke-%20zemedelstvi-ziskava-priznivce>
- [44] FAJMON, Karel, Ondřej KONVIČKA a Ivana JONGEPIEROVÁ. Chráněná krajinná oblast Bílé Karpaty třicetiletá. *Časopis Ochrana přírody* [online]. 2010 [cit. 13.2.2013]. Dostupné z: <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/Z-nasi-prirody/chranena-krajinna-oblast-bile-karpaty-tricetileta.html>
- [45] FolklorWeb. *Moravské Kopanice* [online]. 2011 [cit. 17.2.2013]. Dostupné z: http://www.folklorweb.cz/regiony/mor_kop.php
- [46] Horňácká farma. *O nás* [online]. 2013a [cit. 19.4.2013]. Dostupné z: <http://www.hornackafarma.cz/>
- [47] Horňácká farma. *Agroturistika* [online]. 2013b [cit. 19.4.2013]. Dostupné z: <http://www.hornackafarma.cz/agroturistika/>
- [48] Horňácká farma. *Horňácké safari* [online]. 2013c [cit. 19.4.2013]. Dostupné z: <http://www.hornackafarma.cz/hornacke-safari/>
- [49] Horňácká farma. *Projíždka v povozu* [online]. 2013d [cit. 19.4.2013]. Dostupné z: <http://www.hornackafarma.cz/projizdka-v-povozu/>
- [50] Horňácká farma. *Ubytování na farmě* [online]. 2013e [cit. 19.4.2013]. Dostupné z: <http://www.hornackafarma.cz/ubytovani-na-farme/>
- [51] Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic [online]. 2007a [cit. 5.6.2013]. Dostupné z: <http://www.iskopanice.cz/>
- [52] Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic. *Ekologické zemědělství ve Zlínském kraji* [online]. 2007b [cit. 23.2.2013]. Dostupné z: <http://www.iskopanice.cz/clanky/ez-v-regionu>

- [53] Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanec. *Granty a projekty* [online]. 2007c [cit. 28.5.2013]. Dostupné z: <http://www.iskopanice.cz/clanky/granty-a-projekty>
- [54] Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanec. *Josbios s.r.o.* [online]. 2007d [cit. 23.4.2013]. Dostupné z: <http://www.iskopanice.cz/katalog/ekofarmy/josbios-s-r-o->
- [55] Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanec. *Úvod* [online]. 2007e [cit. 23.2.2013]. Dostupné z: <http://www.iskopanice.cz/clanky/uvod>
- [56] Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanec. *Výroční zpráva 2010* [online]. 2011 [cit. 28.5.2013]. Dostupné z: <http://www.iskopanice.cz/files/VZ%20IS%202010doplnena.pdf>
- [57] iTRAS. *Bílé Karpaty* [online]. 2009-2013 [cit. 16.2.2013]. Dostupné z: <http://itras.cz/bile-karpaty/>
- [58] Jižní Morava. *Slovácko – venkovní koupání* [online]. 2007 [cit. 19.2.2013]. Dostupné z: <http://www.jizni-morava.info/slovacko/venkovni-koupani/>
- [59] KALÁB, Vladimír. Ekoturistika se v Česku zatím jen probouzí. *Hospodářské Noviny IHNE D* [online]. 2010 [cit. 2013-01-19]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-45735070-ekoturistika-se-v-cesku-zatim-jen-probouzi>
- [60] Kontrola ekologického zemědělství. *Platná legislativa* [online]. 2009 [cit. 7.4.2013]. Dostupné z: <http://www.kez.cz/narizeni-komise-es-7102009-a-8892008-a-narizeni-rady-es-8342007>
- [61] Kurzy.cz. *Kurzy měn, akcie, komodity, online zpravodajství* [online]. 2000-2013 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/>
- [62] MARKVART, Josef. Rada vlády pro udržitelný rozvoj. *Urbanismus a územní rozvoj* [online]. 2003, roč. 4, č 6, s. 52 [cit. 2013-01-07]. ISSN 1212-0855. Dostupné z: http://www.uur.cz/images/publikace/uur/2003/2003-06/13_radavlady.pdf
- [63] Město Luhacovice. *Koupání* [online]. 2013 [cit. 19.2.2013]. Dostupné z: <http://www.luhacovice.cz/24779-koupani>
- [64] Město Uherský Brod. *Pěší turistika: naučné stezky Bílých Karpat* [online]. 2003-2012 [cit. 18.2.2013]. Dostupné z: <http://www.ub.cz/page.aspx?ID=120>
- [65] Ministerstvo životního prostředí. *Udržitelný rozvoj* [online]. 2008-2012 [cit. 22.3.2013]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj

- [66] Ministerstvo pro místní rozvoj. *Programy a dotace* [online]. 2013 [cit. 2.1.2013]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Programy-a-dotace/Dotace-pro-nestati-neziskove-organizace>
- [67] Obec Komňa. *Obydli zvěrokleštiče* [online]. 2013 [cit. 15.2.2013]. Dostupné z: <http://www.komna.cz/index.php?nid=5297&lid=CS&oid=1499711>
- [68] POSPĚCH Lubomír. Biosférická rezervace Bílé Karpaty. *Turistické regiony ČR* [online]. 2007 [cit. 14.2.2013]. Dostupné z: <http://www.tourism.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=106260>
- [69] Regionální informační servis. *Euroregion Bílé Karpaty* [online]. 2012a [cit. 6.2.2013]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/turisticke-ris/beskydy-cz/beskydy-bez-hranic/euroregion-bile-karpaty/>
- [70] Regionální informační servis. *Slovácko – turistická oblast* [online]. 2012b [cit. 6.2.2013]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihomoravsky-kraj/regionalni-informace/o-kraji/jizni-morava-turisticky-region/slovacko/>
- [71] Správa CHKO Bílé Karpaty. *Plán péče o CHKO Bílé Karpaty* [online]. [cit. 14.2.2013]. Dostupné z: http://www.bilekarpaty.ochranaprirody.cz/wps/portal/cs/bile-karpaty/o-sprave-chko!/ut/p/c5/DcrRdkMwAADQb_EBTsIqlUcT2rJGs6FNXnrCLBPK2FD9-vXc1wsEeOrkXCv5V_edbMEFCHRN3hh2QmcDdzjz4CHGAXr_IJYb2yACQrV98Zzn-nE9b8ntUxPOvEaMjT9CFhjY75JJUVPkxSrFZxw2hVjLpCaMKsg0v13VOK8skK6qbsT-Tz7KajUuaft9dl7xz9UQ9MnaF0o9ZUXRB8jbNNX4aHW6fcQ3YxMBjI_nQSBY2dRc3WyNYuu3tbjdudukSWffi9048Bt2a25zAV82IY4Kfhxj8-jqIc/?sentByLeftNavigation=true
- [72] Strategie udržitelného rozvoje ČR. *Deník veřejné správy* [online]. 2010 [cit. 2013-01-9]. ISSN 1213-6336. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6418327>
- [73] Stráž přírody CHKO Bílé Karpaty. *Chráněná území* [online]. [cit. 15.2.2013]. Dostupné z: <http://www.bilekarpaty.cz/strazci/chrana-uzemi.php>
- [74] Strukturální fondy. *Fondy EU* [online]. 2013a [cit. 2.1.2013]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013>

- [75] Strukturální fondy. *Výzvy a akce* [online]. 2013b [cit. 2.1.2013]. Dostupné z: [http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Jak-na-projekt/Vyzvy-a-akce-\(1\)/Vyzva-c-10-v-ramci-OPPS-CR-SR](http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Jak-na-projekt/Vyzvy-a-akce-(1)/Vyzva-c-10-v-ramci-OPPS-CR-SR)
- [76] SVÍTIL, Radek. Dejmal, Keller a Kohák chtějí vrátit udržitelný rozvoj do politické debaty. *Ekolist.cz* [online]. 2003. [cit. 2013-01-07]. ISSN 1802-9019. Dostupné z: <http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/dejmal-keller-a-kohak-chteji-vratit-udrzitelny-rozvoj-do-politicke-debaty>
- [77] Tradice Bílých Karpat. *Dokumenty* [online]. 2013 [cit. 5.6.2013]. Dostupné z: <http://www.tradicebk.cz/dokumenty.php#doc53>
- [78] Tradice Bílých Karpat. *Úvod* [online]. 2007 [cit. 23.3.2013]. Dostupné z: http://www.tradicebk.cz/obcanske_sdruzeni.php
- [79] Východní Morava. *Bílé Karpaty* [online]. 2013 [cit. 18.2.2013]. Dostupné z: <http://www.vychodni-morava.cz/lokalita/7/>
- [80] Vyletnik.cz. *Cyklotrasy, cyklostezky* [online]. 2013 [cit. 19.2.2013]. Dostupné z: http://www.vyletnik.cz/cyklotrasy/stredni-morava/bile-karpaty/?radit=&f_limit=50&f_page=
- [81] Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty. *Činnost* [online]. 2013a [cit. 2.4.2013]. Dostupné z: <http://www.bilekarpaty.cz/vis/index.php?page=cinnost>
- [82] Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty. *Stezky* [online]. 2013b [cit. 18.2.2013]. Dostupné z: <http://www.bilekarpaty.cz/vis/index.php?page=stezky>
- [83] Zlínský kraj. *Strategie rozvoje cestovního ruchu území Bílých Karpat – Kopanic* [online]. 2012 [cit. 10.4.2013]. Dostupné z: <http://www.kr-zlinsky.cz/strategie-rozvoje-cestovniho-ruchu-uzemi-bilych-karpat-kopanic-cl-712.html>
- [84] ZO ČSOP Bílé Karpaty. *O naší organizaci* [online]. 2013 [cit. 20.3.2013]. Dostupné z: <http://www.bilekarpaty.cz/csop/o-nasi-organizaci/>
- [85] ZO ČSOP Veronica. *Centrum Veronica Hostětín* [online]. 2013a [cit. 21.5.2013]. Dostupné z: <http://hostetin.veronica.cz/o-nas>
- [86] ZO ČSOP Veronica. *Cestujeme na zelenou* [online]. 2013b [cit. 11.5.2013]. Dostupné z: <http://hostetin.veronica.cz/cestujeme-na-zelenou>
- [87] ZO ČSOP Veronica. *Jsme ekologicky šetrní* [online]. 2013c [cit. 11.5.2013]. Dostupné z: <http://hostetin.veronica.cz/jsme-ekologicky-setrni>

- [88] ZO ČSOP Veronica. *Naučná stezka naokolo Hostětína* [online]. 2013d [cit. 14.5.2013]. Dostupné z: <http://hostetin.veronica.cz/naucna-stezka-naokolo-hostetina>
- [89] ZO ČSOP Veronica. *Sochy v krajině* [online]. 2013e [cit. 21.5.2013]. Dostupné z: <http://hostetin.veronica.cz/sochy-v-krajine>
- [90] ZO ČSOP Veronica. *Tři cesty modelovými projekty* [online]. 2013f [cit. 20.4.2013]. Dostupné z: <http://hostetin.veronica.cz/tri-cesty-modelovymi-projekty>
- [91] ZO ČSOP Veronica. *Udržitelný cestovní ruch - šance pro Bílé Karpaty* [online]. 2013g [cit. 20.4.2013]. Dostupné z: <http://hostetin.veronica.cz/udrzitelny-cestovni-ruch-sance-pro-bile-karpat>

Ostatní zdroje:

- [92] Mapy.cz. *Pohoří Bílé Karpaty* [online]. 2013 [cit. 22.4.2013]. Dostupné z: http://mapy.cz/#!x=17.877967&y=48.958621&z=12&d=area_20_1&t=s&q=b%25C3%25AD1%25C3%25A9%2520karpaty&qp=10.800103_48.313259_20.093651_51.134143_6&l=16
- [93] Správa CHKO Bílé Karpaty. Plán péče o CHKO Bílé Karpaty: mapová příloha č. 1 [online]. 2010 [cit. 18.2.2013]. Dostupné z: http://www.bilekarpaty.ochranaprirody.cz/wps/wcm/connect/cedc09804abf5dfd89249b42803f1f56/01_Prehledka.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=cedc09804abf5dfd89249b42803f1f56
- [94] Zákon č. 17/1992 Sb. o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AEO	Agroenvironmentální opatření.
BK	Bílé Karpaty.
CZK	Koruna česká.
ČR	Česká republika.
EHS	Evropské hospodářské společenství.
EU	Evropská unie.
EUR	Euro.
EZ	Ekologické zemědělství.
CHKO	Chráněná krajinná oblast.
IFOAM	The International Federation of Organic Agriculture Movements.
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj.
MZe	Ministerstvo zemědělství.
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.
OP	Operační program.
OSN	Organizace spojených národů.
RIS	Regionální informační servis.
SR	Slovenská republika.
SRUR	Strategický rámec udržitelného rozvoje.
TBK	Tradice Bílých Karpat.
VIS	Vzdělávací informační středisko.
ZK	Zlínský kraj.
ZO ČSOP	Základní organizace Českého svazu ochránců přírody.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Krajina Bílých Karpat (Zdroj: Informační středisko pro rozvoj Moravských Kopanic)	35
Obrázek 2 – Upřednostňovaná forma CR (Zdroj: vlastní zpracování)	71
Obrázek 3 – Upřednostňované období pro turistiku (Zdroj: vlastní zpracování)	72
Obrázek 4 – Zimní turistika (Zdroj: vlastní zpracování)	73
Obrázek 5 – Vyhledávané aktivity na dovolené (Zdroj: vlastní zpracování)	74
Obrázek 6 – Způsoby ubytování (Zdroj: vlastní zpracování)	75
Obrázek 7 – Délka pobytu na dovolené (Zdroj: vlastní zpracování)	76
Obrázek 8 – Atraktivita agroturistiky (Zdroj: vlastní zpracování)	77
Obrázek 9 – Atraktivita Bílých Karpat (Zdroj: vlastní zpracování)	78
Obrázek 10 – Informovanost o šetrném CR v BK (Zdroj: vlastní zpracování)	79
Obrázek 11 – Stav rekreačních zařízení a ubytovacích kapacit (Zdroj: vlastní zpracování)	80
Obrázek 12 – Místo realizace projektu „Rok na Bělokarpatku“ (Zdroj: vlastní zpracování, mapy.cz)	85

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – SWOT analýzy (Zdroj: vlastní zpracování).....	56
Tabulka 2 – Projekt „Rok na Bělokarpatku“ (Zdroj: vlastní zpracování).....	82
Tabulka 3 – Aktivity projektu – tématické akce (Zdroj: vlastní zpracování).....	92
Tabulka 4 – Financování projektu (Zdroj: vlastní zpracování, Strukturální fondy, 2013b).....	93
Tabulka 5 – Náklady projektu (Zdroj: vlastní zpracování).....	94

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – Dotazníkové šetření

Příloha 2 – Mgr. Hana Machů, rozhovor 19.3.2013

Příloha 3 – Mgr. Renáta Vaculíková, rozhovor 22.3.2013

Rozvoj ekoturistiky v Bílých Karpatech

Počet otázek: 13 Průměrná doba vyplňování: 00.02:43

povinná otázka

1. Upřednostňujete šetrnou formu cestovního ruchu (tzn., že nemá negativní zásahy do životního prostředí či místních zvyků)?

povinná otázka

2. Upřednostňujete:

letní turistiku zimní turistiku obojí

povinná otázka

3. Ze zimní turistiky upřednostňujete:

Zvolte alespoň jednu možnost, maximálně 3 možnosti.

sjezdové lyžování běžecké lyžování žádnou Vlastní odpověď:

povinná otázka

4. Co byste upřednostnili na Vaší dovolené?

Zvolte alespoň jednu možnost, maximálně 4 možnosti.

kultura, památky folklorní tradice a místní zvyky pěší turistika cyklo-
turistika hypoturistika (jízda na koních) agroturistika pozorování rostlin

pozorování živočichů houbaření Vlastní odpověď:

povinná otázka

5. Kterou možnost ubytování upřednostňujete?

ubytování v soukromí rekreační zařízení (horské chaty a chatky) hotel,
 penzion kemp Vlastní odpověď:
povinná otázka

6. Délka Vašeho pobytu na dovolené obvykle trvá?

1 den 2-3 dny 4 -10 dní déle než 10 dní
povinná otázka

7. Láká Vás agroturistika (ubytování na statku/farmě, účast na zemědělských a hospodářských pracích, stravování z místních zdrojů atd., poznávání tradičního způsobu života)?

ano, už mám s touto formou cestovního ruchu zkušenost ano, doposud ale
nemám zkušenost ne, neláká doposud jsem se s touto formou cestovního ru-
chu nesetkal ani o ní nemám povědomí
povinná otázka

8. Jsou pro Vás Bílé Karpaty z hlediska volnočasového vyžití atraktivní?

ano ne nedokážu posoudit
povinná otázka

9. Myslíte, že je dostatek informací o možnostech šetrného cestovního ruchu v Bílých Karpatech?

ano ne netuším
povinná otázka

10. Považujete stav rekreačních zařízení a ubytovacích kapacit, které nabízejí možnosti šetrného cestovního ruchu v Bílých Karpatech, za dostatečný?

ano ne netuším
nepovinná otázka

11. Obec nebo město, ve kterém žijete (pokud nechcete odpovědět, uveďte prosím alespoň kraj):

(text)
povinná otázka

12. Váš věk:

méně než 15 15 / 25 26 / 35 36 / 50 51 / 65 více než 65
povinná otázka

13. Povolání:

student OSVČ zaměstnanec důchodce nezaměstnaný Vlastní
odpověď:

ROZHOVOR – EKOTURISTIKA V CHKO BÍLÉ KARPATY

Mgr. Hana Machů, 19.3.2013

Otázky rozhovoru:

1. *Považujete ekoturistiku v CHKO Bílé Karpaty za perspektivní formu cestovního ruchu? (předpoklady ekoturistiky, poptávka turistů po ekoturistice...)*
určitě ano, důvody jistě znáte i vy - určitě je zvyšující se poptávka a je to správný směr turistiky.

2. *Jak hodnotíte současný stav ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty? (formy ekoturistiky, nabídka služeb šetrného cestovního ruchu a jeho provozovatelé a zařízení...)*
neorientuju se, ale myslím, že moc nabídka není - nevím!

3. *Přispívá ekoturistika k trvale udržitelnému rozvoji na území CHKO Bílé Karpaty? (životní prostředí, ekonomická a sociální sféra...)*

určitě

4. *Jak to vypadá s rozvojem ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty do budoucna? (stávající plány a chystané projekty, vlastní návrhy a názory...)*

já vím jen o jednom projektu, který je zaměřený na průvodcovské služby - můžete ohledně toho zkusit kontaktovat VIS BÍLÉ KARPATY ve Veselí nad Moravou - oni dělají různé věci - například v BK instalovali beetaggy (nebo jak se to píše))) - info do chytrých telefonů na jednotlivých místech zajímavých z přírodního hlediska, mapují staré ovocné stromy apod.

5. *Co považujete za bariéry rozvoje ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty?*

peníze?

6. *Jakou činnost a projekty realizuje Vaše organizace k podpoře šetrného cestovního ruchu v CHKO Bílé Karpaty?*

zaměřujeme se především na okolí Hostětína. máme tady např. naučnou stezku dle zásad interpretace místního dědictví a snažíme se působit na lidi, aby tzv. chodili do krajiny - připravujeme 3 průvodcovské trasy - interpretace krajiny, máme dále instalované Sochy v krajině

<http://hostetin.veronica.cz/naucna-stezka-naokolo-hostetina>

<http://hostetin.veronica.cz/sochy-v-krajine>

Jsme také členem Občanského sdružení Tradice Bílých Karpat (www.tradicebk.cz), kteří mají ochrannou známku TBK pro řemeslné výrobky - zprostředkovaně to také může působit na rozvoj cest. ruchu.

7. *Jaké jsou možnosti financování záměrů v oblasti ekoturistiky, případně ze kterých zdrojů běžně čerpáte?*

snažíme se z Ministerstva místního rozvoje, ale ne vždy jsme úspěšní.

ROZHOVOR – EKOTURISTIKA V CHKO BÍLÉ KARPATY

Mgr. Renáta Vaculíková, 22.3.2013

1. Považujete ekoturistiku v CHKO Bílé Karpaty za perspektivní formu cestovního ruchu? (předpoklady ekoturistiky, poptávka turistů po ekoturistice...)

Ano, avšak území je poměrně malé a má své limity. Např. Bílé Karpaty mají zejména přírodní bohatství, které mohou návštěvníkům nabídnout. Návštěvy cenných přírodních lokalit nelze realizovat masově. Území by se velkými počty návštěvníků mohlo spíše poškodit.

Poptávka a návštěvnost je vyšší zejména v období červen- září. V ostatních měsících návštěvnost o poznání slabší. V zimě návštěvnost významně ovlivňuje výška sněhové pokrývky – v posledních letech značně proměnlivá a nestálá. Turisté přijíždějí zejména kvůli přírodě a krajině, část kvůli tradicím, folklóru atd. Naučné stezky často velmi poškozené, chybí peníze na údržbu stezek.

2. Jak hodnotíte současný stav ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty? (formy ekoturistiky, nabídka služeb šetrného cestovního ruchu a jeho provozovatelé a zařízení...)

V BK je řada ubytovacích kapacit, často i nedostatečně využitých, různé kvality a různé reputace. Myslím, že je poměrně obtížné se s ubytovacím zařízením v BK uživit – málo klientů, od toho se potom odvíjí finanční situace a služby i kvalita zařízení. Většinou starší zařízení v různém stupni rekonstrukce. Nejsou vyloženě prezentována jako eko. Asi jediným ekologicky prezentovaným zařízením s dalším ekol. doprovodným programem je Hostětín (pasivní dům s ubytovnou, moštárna, výtopna na biomasu, kořenová čistírna aj.). Další zařízení běžného typu (ubytovny, chalupy, chaty, rekreační střediska, kempy, penziony, hotely...) – ubytovací kapacity většinou nejsou plně využity .

v regionu řada ekofarem, ale málo produkce (většinou louky a pastviny a chov zvířat na maso, pěstování a zpracování ovoce). Návštěvníci se čím dál častěji ptají na místní ekologickou zemědělskou produkci a prodej ze dvora – malá nabídka. Chybí ubytování na ekofarmách – zemědělci nemají prostory a finance na výstavbu. Roste poptávka na samostatné ubytování (chaty, chalupy, ubytování někde „na samotě“)

3. Přispívá ekoturistika k trvale udržitelnému rozvoji na území CHKO Bílé Karpaty? (životní prostředí, ekonomická a sociální sféra...)

Ano, přispívá, ale zatím v menší míře.

4. Jak to vypadá s rozvojem ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty do budoucna? (stávající plány a chystané projekty, vlastní návrhy a názory...)

Snažíme se realizovat dlouhodobě různé aktivity na podporu ekozemědělců i zpracování jejich produkce (vzdělávání ekozemědělců, propagace, exkurze, poradenství aj.) . Bylo by fajn, kdyby nabídka regionální ekologické produkce byla lepší. I ze strany návštěvníků roste poptávka.

5. Co považujete za bariéry rozvoje ekoturistiky v CHKO Bílé Karpaty?

Finance? Malé území. Málo řemeslné produkce. Málo ekol. zemědělských výrobků.

Např. i my jako infocentrum jsme neziskovou organizací, proto si musíme shánět peníze z dotací, grantů, darů. Nemáme stálý příjem a proto i služby můžeme poskytovat v míře, které nám dovolují finanční zdroje. Činnost infocentra je

6. Jakou činnost a projekty realizuje Vaše organizace k podpoře šetrného cestovního ruchu v CHKO Bílé Karpaty?

Např. Provozujeme infocentrum už od roku 1995. Různé projekty na podporu regionálních tradic a ekologického zemědělství a propagace regionu Kopanic, Bílých Karpat. Spolupracujeme s různými subjekty a organizacemi a hledáme možnosti aktivit i spolupráce.
..Pořádáme např. Dny otevřených dveří na různých ekofarmách v kraji , organizujeme biojarmark ve Velké nad Veličkou v rámci Ozvěň Hornácka aj.

7. Jaké jsou možnosti financování záměrů v oblasti ekoturistiky, případně ze kterých zdrojů běžně čerpáte?

2x nám vyšel projekt na podporu udrž. cest. ruchu podpořený z MMR, jinak většinu projektů máme na ekologické zemědělství (vzdělávání, osvětu, poradenství, informační služby) . Další informace viz náš web.